

« L' acte authentique et l' institution notariale constituent des rouages essentiels pour garantir la liberté, la sécurité et la Justice dans un Etat moderne. »

(U.I.N.)

«Το τεκμήριο γνωσιότητας του συμβολαιογραφικού εγγράφου και ο συμβολαιογραφικός θεσμός συνιστούν τους βασικούς άξονες για την εγγύηση της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης σε ένα σύγχρονο κράτος.»

Παγκόσμια Ένωση Συμβολαιογραφίας

EDITORIAL	3
-----------------	---

ΕΠΩΝΥΜΩΣ

Επιβολή Φ.Π.Α. στις παραδόσεις ακινήτων	4
---	---

ΑΡΘΡΑ - ΜΕΛΕΤΕΣ

Σχόλια - Απόψεις - Προτάσεις στο νέο νόμο περί κληρονομιών, γονικών παροχών κλπ. και Ε.Τ.Α.Κ.	6
--	---

Ο υπουργός Δικαιοσυνης κ. Σωτηρος Χατζηγακης στο Σ.Σ.Ε.Θ.	10
---	----

ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΑ

ΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ I.R.E.N.E. σε Θεσσαλονίκη και Αθήνα 8-9 Νοεμβρίου 2007	11
--	----

ΑΡΘΡΑ - ΜΕΛΕΤΕΣ

Πιστοποιητικό περί υποβολής δήλωσης ιδιοκτησίας N. 2242/94 (ΦΕΚ 162 Α' / 3-10-94)	36
--	----

Η άσκηση ανακοπής από δανειστή που δεν κατατάχθηκε παρεμποδίζει την εκτελεστότητα του πίνακα κατάταξης και σύνταξη πράξης εξόφλησης	38
--	----

Οι περιορισμοί στην απόκτηση ακινήτων σε παραμεθόριες περιοχές Επισκόπηση της νομοθεσίας και της νομολογίας υπό το πρίσμα του Κοινοτικού Δικαίου	39
--	----

ΦΟΡΟΥΜ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Σάο Πάουλο, 20 Μαΐου 2007	44
---------------------------------	----

Adagio - Καζαντζάκης	51
----------------------------	----

Καβάφης	52
---------------	----

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Τα νέα της χορωδίας του Σ.Σ.Ε.Θ.	53
---------------------------------------	----

Ελληνοτουρκική φιλία στο Σύλλογο	54
--	----

ΔΙΑΔΙΚΤΥΩΘΕΙΤΕ	55
----------------------	----

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

Κωνσταντίνου Χορομίδη Η ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ	56
--	----

*Καλή και εντυχισμένη
χρονιά*

Αγαπητοί αναγνώστες,

Κάθε αιώνα γή του χρόνου φέρνει μαζί της ελπίδες, κρυφές και φανερές, μια μικρή ακαθόριστη αγωνία για τη διαδρομή του από τη ζωή μας.

Για τη συμβολαιογραφία υπάρχει στο τέλος του χρόνου μια ιδιαίτερη ένταση γιατί πάντα κάτι αιλιάζει για μας.

Συνήθως αφορά νέες τιμές, νέες αξίες, νέους νόμους γενικά.

Τη φετινή αιώνα γή του χρόνου συνόδευαν οι αιώνιες στους φόρους κληρονομίας και γονικών παροχών. Οι ρυθμίσεις αυτές, που αποτελούν ένα μέρος του νομοσχεδίου, άρχισαν να ισχύουν από τα μέσα Δεκεμβρίου. Ο νόμος ψηφίζεται αυτές τις ημέρες και εισάγει και άλλους καινούργιους θεσμούς, όπως είναι το Ε.Τ.Α.Κ., το ενιαίο τέλος ακινήτων. Οι πρώτοι σχολιασμοί του σχεδίου νόμου ακολουθούν στις επόμενες σελίδες. Είναι ενδιαφέρον πάντως ότι οι φόροι κληρονομίας μας, που θα πληρωθούν όταν δεν θα είμαστε πια στη ζωή, μας απασχολούν πολύ και εν πολλοίσι υπαγορεύουν και τον τρόπο διάθεσης της περιουσίας μας. Το τεύχος αυτό αφιερώνει πολύ μεγάλο κομμάτι του στο κληρονομικό δίκαιο, τόσο το ουσιαστικό όσο και το φορολογικό.

Αποτέλεσε ευτυχή συγκυρία άλιτωσε το γεγονός ότι το Νοέμβριο πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη πρώτα και στην Αθήνα την επόμενη μέρα, μια ημερίδα του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Συμβολαιογραφικών Μελετών και Ερευνών (Ι.Ρ.Ε.Ν.Ε.) με θέμα τη φορολογία των διεθνών κληρονομιών και την αποφυγή διπλής φορολόγησής τους.

Θα ήταν παράλειψη, τέλος, της στήλης αυτής, να μην αναφερθεί στην εξαιρετική παρουσίαση στη Θεσσαλονίκη, μόλις πριν λίγες μέρες, από τον Πρόεδρο της Συντονιστικής Επιτροπής, κο Νίκο Στασινόπουλο, του συστήματος εφαρμογής Φ.Π.Α. στα ακίνητα.

Στο νεφελώδες τοπίο του Φ.Π.Α., που τώρα εισβάλλει στα γραφεία μας, ομολογουμένως έριξε αρκετό φως.

Οπωσδήποτε όμως το κορυφαίο γεγονός του τριμήνου ήταν η πρώτη στην ιστορία επίσκεψη, φιλική και ενημερωτική, του Υπουργού Δικαιοσύνης και Σωτήρη Χατζηγάκη στο Σύλλογο μας. Θα αναφερθούμε σ' αυτήν παρακάτω σε ειδική στήλη.

Ευτυχισμένο και πάλι το 2008 με υγεία, πρόοδο και σταθερότητα.

Η συντακτική επιτροπή

Μια εξαιρετική παρουσίαση
από τον Πρόεδρο της Συντονιστικής
κ. **Νίκο Στασινόπουλο**,
πραγματοποιήθηκε το Σάββατο 12 Ιανουαρίου
στη Θεσσαλονίκη, στους χώρους του Εμπορικού και Βιομηχανικού
Επιμελητηρίου της πόλης, στην οδό Τσιμισκή 29

Επιβολή Φ.Π.Α. στις παραδόσεις ακινήτων

Ο ομιλητής, τόσο από πλευράς νομικής, επιστημονικής, όσο και πρακτικής, κάτι που είναι ιδιαίτερα χρήσιμο αλλά και σπάνιο, παρουσίασε σε ένα πολύσημηθές ακροατήριο από συμβολαιογράφους όλου του Εφετείου, που προσήλθαν διψώντας να ακούσουν κάτι πάνω στο στριφνό αυτό θέμα, αλλά και δικηγόρους και άλλους νομικούς, όλο το πλαίσιο του Φ.Π.Α. στα ακίνητα, ενημερωμένο και με τις τελευταίες νομοθετικές προσαρμογές.

Όπως τόνισε, το Φ.Π.Α. για πρώτη φορά εισήχθη στην Ελλάδα με το Ν. 1642/1986, υλοποιώντας τις διατάξεις της

έκτης οδηγίας (77/388/EOK) του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977. Από τότε προβλέπονταν η επιβολή του Φ.Π.Α. στα ακίνητα αλλά μόνις το 2006 άρχισε να ισχύει (Ν. 3296/2004).

Ο Ν. 3427/2005 έθεσε τις τροποποιήσεις, συμπληρώσεις και προϋποθέσεις, ο οποίος εισήγαγε εκτός από τον Φ.Π.Α. στις νέες οικοδομές και άλλες αλλαγές, όπως Φ.Α.Υ., τέλος συναλλαγής, κ.π.π.

Τελικά ο Φ.Π.Α. είναι ένας κοινωνικός πόρος και μ' αυτόν

χρηματοδοτείται η Ευρωπαϊκή Ένωση συνοιλικά κατά ποσοστό 1,6%.

Ο Φ.Π.Α., τόνισε ο κ. Στασινόπουλος, δεν οφείλεται στις μεταβιβάσεις των ακινήτων, αλλά στην παράδοσή τους.

Ανέθυσε στη συνέχεια με γλαφυρότητα τον Φ.Π.Α. στις πωλήσεις των νέων ακινήτων αναφερόμενος στις διάφορες κατηγορίες: πώληση από εργολάβο με αντιπαροχή, πώληση από οικοπεδούχο, πώληση από ιδιώτη που ανεγείρει με αυτοχρηματοδότηση.

Επίσης μας ανέθυσε και τον ορισμό της παράδοσης και πως οριθετείται. Τέλος αναφέρθηκε στον τρόπο υπολογισμού του Φ.Π.Α., όπου συνυπολογίζεται πριν από την παράδοση το προϋπολογιστικό κόστος, μετά την παράδοση ή και κατ' αυτήν το απολογιστικό κόστος.

Μας θύμισε την καινοτομία του νόμου να οφείλεται ο Φ.Π.Α. υπό, αυστηρά, περιοριστικές προϋποθέσεις και στο προσύμφωνο αλλά κυρίως ο Πρόεδρος τόνισε, ότι εμείς ως σύμβουλοι των συμβαθλιμένων μερών οφείλουμε να τους εξηγήσουμε τη λειτουργία του Φ.Π.Α. Αυτό δε σημαίνει ότι θα τον υπολογίσουμε, εκεί είναι απαραίτητη πάντα η συνδρομή των λογιστών.

Με την εισαγωγή του νέου αυτού φόρου μπόκαν στη ζωή μας νέες λέξεις όπως εισροές, εκροές, προϋπολογιστική ή απολογιστική αξία.

Είμαστε αισιόδοξοι ότι στην εφαρμογή θα το συνηθίσουμε και το σύστημα αυτό όπως και όλες τις άλλες φορολογικές καινοτομίες των τελευταίων είκοσι χρόνων. Ας θυμηθούμε τις αντικειμενικές αξίες για τις οποίες θεωρούμαστε πλέον οι ιδανικοί υπολογιστές τους.

Σχόλια - Απόψεις - Προτάσεις

στο νέο νόμο περί κληρονομιών, γονικών παροχών κλπ. και Ε.Τ.Α.Κ.

I. Στυλιανή Νούλα – Παπαχατζή Συμβολαιογράφος Λάρισας

Κατ' αρχήν θα ήθελα να ευχηθώ σε όλους τους συναδέλφους Χρόνια Ποιλήλα και Καλή και δημιουργική Χρονιά. Τόλμησα –για πρώτη φορά- να διατυπώσω κάποια σχόλια επί του νέου νομοσχεδίου που αφορά τη φορολογία κληρονομιών, δωρεών κλπ και ΕΤΑΚ αφενός γιατί η σύνταξή του έγινε με ιδιαίτερη προχειρότητα, αφετέρου γιατί προβλέπει την αναδρομική ισχύ ποιλήλων διατάξεων με δυσμενεστέρη μεταχείριση των φορολογούμενων.

Εξάλλου θεωρώ ότι επιβάλλεται ο σχολιασμός εκ μέρους όλων μας ως ειδικών επιστημόνων επί των επίμαχων θεμάτων φορολογίας επί ακινήτων και μεταβιβάσεων αυτών, αφού στην πράξη αποτελούμε ουσιαστικά το όχημα μέσω του οποίου εφαρμόζονται οι αντίστοιχες διατάξεις στην ελληνική κοινωνία και έτσι μας «χρησιμοποιεί» και ο Έλληνας Νομοθέτης επιφορτώνοντάς μας με δημοσιονομικά καθήκοντα πέραν των καθαρά νομικών τέτοιων, με διατάξεις με τις οποίες υποχρεωνόμαστε στην προσάρτηση επί των συμβολαίων πλείστων όσων εγγράφων και πιστοποιητικών, χωρίς τα οποία είτε πάσχει η εγκυρότητά τους, είτε καθίσταται αδύνατη η μεταγραφή τους.

- Με το νέο νομοσχέδιο σκοπεύεται –κατά την αιτιολογική έκθεση αυτού- η απλοποίηση του φορολογικού συστήματος και η δικαιότερη κατανομή των βαρών και για το λόγο αυτό «καταργείται ο φόρος γονικής παροχής και κληρονομίας στα ακίνητα για τους κληρονόμους της Α' και Β' κατηγορίας, ο οποίος λόγω των περιθωρίων φοροαποφυγής που παρέχει στις σύγχρονες οικονομίες στους έχοντες μεγάλες περιουσίες, έχει καταλήξει να αποτελεί ένα φόρο που επιβαρύνει στην πράξη μόνο τις χαμηλές και μεσαίες οικονομικά τάξεις». Χωρίς να εξηγεί ποια ήταν αυτά «τα περιθώρια φοροαποφυγής», το νέο νομοσχέδιο προτείνει την κατάργηση της παρ. 9 του ν.2961/2001 σύμφωνα με την οποία : «όταν αποκτώνται ακίνητα ή κινητά (με εξαίρεση χρηματικά ποσά, καταθέσεις, απαιτήσεις και παροχές», αν η φορολογική δήλωση γι' αυτά υποβληθεί μετά την πάροδο τριών (3) ετών από το χρόνο γένεσης της φορολογικής υποχρέωσης, για τον υπολογισμό του φόρου λαμβάνεται υπόψη η αξία αυτών και οι φορολογικές κλίμακες που ισχύουν κατά τον χρόνο υποβολής της δήλωσης.» και ανατρέχει σε πίνακες με συγκριτικά στοιχεία και συμβιβασμούς (παζάρια) μεταξύ του φορολογούμενου και του Προϊσταμένου Δ.Ο.Υ., με την αιτιολογία της μεθόδευσης των φορολογούμενων να επιπλέγουν το ευνοϊκότερο γι' αυτούς φορολογικό καθεστώς. Στην προτεινόμενη μά-

λιστα διάταξη προσδίδει αναδρομική ισχύ από την κατάθεση του νομοσχεδίου στη Βουλή (13-12-2008) και αυτό γνωστοποιείται εκ των υστέρων στις αρμόδιες Δ.Ο.Υ.

Εάν σκοπός του νόμου είναι να καταργήσει το φόρο κληρονομιών και γονικών παροχών και να «αυξήσει την κοινωνική ευαισθησία του φορολογικού συστήματος» όπως διατέίνεται, θα πρέπει να διατηρήσει σε ισχύ τη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 9 του πλάκιστον για τους φορολογούμενους της Α' και Β' Κατηγορίας, γιατί αιλιώς καταστρατηγεί τη βασική και θεμελιώδη Αρχή του άρθρου 4 του Συντάγματος. Όταν εισήχθη η συγκεκριμένη διάταξη με το ν. 2892/2001, ο Έλληνας νομοθέτης μπορούσε να προβλέψει από πριν τα περιθώρια μεθόδευσης των φορολογούμενων και να σταθμίσει το πλεονεκτήματα (εύκολη και γρήγορη εκκαθάριση με τρέχουσες αξίες και φορολόγηση των υποχρέων με τα ίδια σταθμά στον ίδιο χρόνο υποβολής της δήλωσης) και τα μειονεκτήματα που προσέφερε η επίμαχη διάταξη. Εξάλλου το άρθρο 2 του Α.Κ. σε συνδυασμό και με το άρθρο 103 του Εισ.Ν. εισάγει την γενική αρχή της μη αναδρομικότητας των νόμων, η οποία υπαγορεύεται από την εξασφάλιση της βεβαιότητας των δικαιωμάτων και την κατοχύρωση της ασφάλειας των συναλλαγών και της σταθερότητας του δικαίου. Επιβάλλει οι σκέσεις που ρυθμίσθηκαν ήδη, να μην ανατρέπονται εκ των υστέρων. Κατά τον Μπαλή, η διάταξη του άρθρου 2 αποτελεί κανόνα πυξημένης τυπικής δύναμης, κατοχυρωμένη από το Σύνταγμα που προβλέπει τη διάκριση των εξουσιών.

Με την αναδρομική ισχύ νόμου εφαρμοζόμενη κατ' εξαίρεση, είναι δυνατόν να επέρχεται απόσβεση ή κατάργηση δικαιωμάτων που έχουν απονεμηθεί με προγενέστερο νόμο, μόνον εφόσον η κατάργηση ή απόσβεση επιβάλλεται για λόγους γενικότερου κοινωνικού ή δημοσίου συμφέροντος (ΟΔ.ΑΠ 1067/1979 και Αρ. Γεωργιάδης Εκδ. Γ.31)

Σε ένα σύγχρονο, σταθερό και δίκαιο φορολογικό σύστημα δεν ανατρέπονται κεκτημένα δικαιώματα, ούτε θίγονται συμφέροντα δημιουργηθέντα από το προγενέστερο νομοθετικό καθεστώς.

- Και αυτό συμβαίνει και με το προτεινόμενο άρθρο 4 σύμφωνα με το οποίο θα «επιβάλλεται φόρος μεταβίβασης ακινήτων επί ακινήτου ή ιδιανικού μεριδίου αυτού ή εμπράγματου δικαιώματος επί ακινήτου ή ιδιανικού μεριδίου αυτού που αποκτάται αιτία γονικής παροχής μετά την κατάθεση του παρόντος στη Βουλή των Ελλήνων και μεταβιβάζεται περαιτέρω με επαχθή αιτία εντός πενταετίας από την κτήση του.”

Οι διατάξεις του άρθρου αυτού ισχύουν στις υποθέσεις στις οποίες η φορολογική υποχρέωση γεννιέται από την κατάθεση του παρόντος στη Βουλή των Ελλήνων (13-12-2007). Εάν σκοπός του νομοθέτη είναι η αποφυγή καταστρατήγησης των σχετικών διατάξεων της φορολογίας μεταβίβασης ακινήτων μετά την κατάργηση του φόρου γονικών παροχών, δεν θα πρέπει να μετακυλίζει τους φόρους στον αγοραστή, αλλά να επιβάλλει τη νέα εκκαθάριση της γονικής παροχής με πρόσθετους φόρους σύμφωνα με το ισχύον ακόμη φορολογικό καθεστώς, δηλαδή με κλίμακες, αφορολόγητα όρια και φορολογικούς συντελεστές όπως έχουν διαμορφωθεί με το ν. 3554/2007 και τη χορήγηση πιστοποιητικού του ν.105 μετά τη νέα εκκαθάριση. Για τον αγοραστή (επενδυτή Ελλήνη ή υπήκοο άλλων χωρών) το φορολογικό καθαστώς πρέπει να είναι απλοποιημένο και ξεκάθαρο και να μην διαφοροποιείται σε κατηγορίες και υποκατηγορίες, ανάλογα με τους χρόνους των διαφόρων τίτλων κτήσης. Εξάλλου η χαμηλή φορολογία μεταβίβασης ακινήτων εξ επαχθούς αιτίας οδηγεί σε σύνταξη συμβιοτιάων στο αιηθώς συμφωνηθέν τίμημα, αντί του χαμηλότερου εικονικού και την ορθολογικότερη συναλλακτική κίνηση της αγοράς.

- Με την παρ. 9 του άρθρου 1 καταργούνται οι διατάξεις του άρθρου 33. Πρόκειται για δυσμενέστερη και κοινωνικά άνισην και ανεπίτρεπτη φορολογική μεταχείριση πολιτών που πλήττονται από διαδοχικούς θανάτους μέσα στην ίδια οικογένεια σε σύντομο μεταξύ τους χρονικό διάστημα.

- Το σημείο που θα έπρεπε να τροποποιηθεί αφορά την κατάταξη στην Κατηγορία Β των φορολογικών κλιμάκων : α) των εκούσια ή δικαστικά αναγωνρισθέντων τέκνων ένταντι των ανιόντων του πατέρα που τα αναγνώρισε και β) των κατιόντων του αναγνωρισθέντος έναντι του αναγνωρίσαντος και των ανιόντων αυτού, ενώ στην Α' κατηγορία έχουν καταταγεί οι κατιόντες εξ αίματος του δευτέρου βαθμού. Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 1463 και 1484 Α.Κ. και τα παραπάνω τέκνα που προέρχονται από εκούσια ή δικαστική αναγνώριση έχουν όλα τα δικαιώματα εκ του νόμου των τέκνων γεννημένων σε γάμο, άρα θα έπρεπε και αυτά να καταταγούν στην Α' κατηγορία. Πρόκειται για κοινωνική ανισότητα που δεν έχει έρισμα στην σύγχρονη ελληνική κοινωνία και την ελληνική οικογένεια, τη λειτουργία της και τους δεσμούς που υπάρχουν μεταξύ των μελών αυτής.

[Άρθρο 1463 : Η συγγένεια του προσώπου με τη μητέρα του και τους συγγενείς της συνάγεται από τη γέννηση. Η συγγένεια με τον πατέρα και τους συγγενείς του συνάγεται από το γάμο της μητέρας με τον πατέρα ή ιδρύεται με την αναγνώριση, εκούσια ή δικαστική]

Άρθρο 1484 : Αποτελέσματα. Σε περίπτωση αναγνώρισης, εκούσιας ή δικαστικής, αν ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά, το τέκνο έχει ως προς όλα θέση τέκνου γεννημένου σε γάμο απέναντι στους δύο γονείς και τους συγγενείς τους.]

- Με το νέο νομοσχέδιο προτείνεται ο υπολογισμός των αφορολογήτων ορίων και η έκπτωση των χρεών σε τρία στάδια εκκαθάρισης. Αν μη τι άλλο, αυτό το σύστημα εκκα-

θάρισης του φόρου θα είναι ιδιαίτερα χρονοβόρο και επιφέρει μεγάλη βραδύτητα στον έλεγχο των κληρονομιών και την περαιτέρω μεταβίβαση των κληρονομιάων στοιχείων με τελικό αποτέλεσμα τη συμφόρεση των υποθέσεων στις Δ.Ο.Υ. και την επιβράδυνση των συναθληγών, παρότι διατίνεται ότι αποσκοπείται η ελαχιστοποίηση των γραφειοκρατικών διαδικασιών.

- Με την παρ. 12 του άρθρου 1 τροποποιείται η παρ. 1 του άρθρου 56 που αφορά τη φορολόγηση της προίκας, ενός θεσμού που έχει καταργηθεί από το έτος 1983, τα δικαιώματα δε του Δημοσίου για είσπραξη φόρου προίκας έχουν παραγραφεί εώς και την 31-12-1989. Ποια θα μπορούσε να είναι η πρακτική αξία αυτής της ρύθμισης και γιατί δεν καταργούνται πλέον οι σχετικές με την προίκα διατάξεις του ν.2961/2001 ;

- Με την παρ. 2 του Άρθρου 1 τροποποιείται το άρθρο 44 του ν.2961/2001 παρ. 2» : Το υπόλοιπο της περιουσίας που αποκτάται αιτία γονικής παροχής, το οποίο απομένει μετά την αφαίρεση των εκπτώσεων των άρθρων 41 και 43, υποβάλλεται σε φόρο, ο οποίος υπολογίζεται με βάση τις παραγράφους 2, 3, 4, 5, 6 και 8 του άρθρου 29 σε συνδυασμό με το άρθρο 45. Το πρόσθετο αφορολόγητο των γεωργών που ορίζεται στην ενότητα Γ του άρθρου 26 και η ειδική έκπτωση του άρθρου 27 αφαιρούνται κατ' αρχήν από την αξία των μεταβιβαζόμενων ακινήτων και, στην περίπτωση που η αξία των ακινήτων υπολείπεται των ποσών αυτών, αφαιρούνται κατά σειρά από την αξία των περιουσιακών στοιχείων των παραγράφων 3 και 4 του άρθρου 29» : τι εννοεί η άνω τροποποίηση ; το αφορολόγητο των γεωργών θα αφαιρείται από αξία μετοχών, αυτοκινήτων ή άλλων περιουσιακών στοιχείων και πώς θα γίνεται ο υπολογισμός αυτός ;

- Στην παρ. 7 του άρθρου 1 του άνω νομοσχεδίου ορίζεται ότι : Στην ενότητα Β του άρθρου 26, μετά τις παραγράφους 2 και 3, εισάγεται νέα παράγραφος 4, ως ακολούθως και οι επόμενες παράγραφοι του άρθρου αυτού αναριθμούνται αντίστοιχα. Πλην όμως, η παρ. 2 της Β' ενότητας του άρθρου 26 έχει καταργηθεί με το ν.3220/2004 και μετά την παρ. 3 ακολουθεί μόνο μία παράγραφος : η {4}. Αυτό καταδεικνύει την προχειρότητα σύνταξης του νομοσχεδίου.

- Όσον αφορά το Ε.Τ.Α.Κ. το άρθρο 16 εισάγει πρόσθετους φόρους και πρόστιμα σε περιπτώσεις μη υποβολής δύνησης ή υποβολής ανακριβούς δύνησης και το άρθρο 17 θεωρεί συνυπεύθυνους με τον υπόχρεο και μάλιστα εις ολόκληρον τους τελευταίους κυρίους ή επικαρπωτές. Στην περίπτωση αυτή ο αποκτών με μεταβίβαση ακίνητο θα πρέπει να ελέγχει τις δυνώσεις ΕΤΑΚ του προκατόχου του και για να είναι βέβαιος ότι δεν θα του επιβληθεί στο μέλλον κάποιο πρόστιμο ή πρόσθετος φόρος, θα πρέπει οι υπάλληλοι των αρμοδιών Δ.Ο.Υ. που θα παραληφθάνουν τις δυνώσεις ΕΤΑΚ να ελέγχουν και να υπογράφουν τα φύλλα υπολογισμού αξίας των ακινήτων, όπως συμβαίνει στις δυνώσεις ΦΜΑ κλπ.

Σχόλια - Απόψεις - Προτάσεις

οτο νέο νόμο περί κληρονομιών, γονικών παροχών κλπ. και Ε.Τ.Α.Κ.

II. *Μαρία Χαλκίδου* Συμβολαιογράφος Κατερίνης, μέλος του Δ.Σ. του Σ.Σ.Ε.Θ.

Α) ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΩΝ, ΓΟΝΙΚΩΝ ΠΑΡΟΧΩΝ, ΔΩΡΕΩΝ.

1) Με την παράγραφο 2 του άρθρου 9 του Κώδικα Φορολογίας Κληρονομιών, οι κληρονομιές φορολογούνται με τις αξίες και τους φορολογικούς συντελεστές του χρόνου γένεσης της φορολογικής υποχρέωσης, εφόσον η δήλωση υποβληθεί προ της παρόδου Ζετίας από το χρόνο γένεσης της φορολογικής υποχρέωσης.

Ήδη με τις αλλαγές στη φορολογία καταργείται η Ζετία και πλέον ισχύουν αξίες και φορολογικοί συντελεστές του χρόνου γένεσης της φορολογικής υποχρέωσης.

Η νέα ρύθμιση συνεπάγεται επαχθέστερη φορολόγηση στις κληρονομιές για τους θανάτους από το έτος 2004 και μετά για το λόγο ότι οι αντικειμενικές αξίες από το 2004 αυξήθηκαν και οι φορολογικές κλίμακες δεν άλλαξαν για τους θανάτους που επιήλθαν μέχρι την έναρξη ισχύος των νέων ρυθμίσεων.

Πρόταση: 1) Να προβλεφθεί μεταβατική διάταξη με την οποία να εξακολουθήσει να ισχύει η Ζετία για τους θανάτους που επιήλθαν από το 2004 μέχρι την έναρξη ισχύος του νέου νόμου.

2) Για τις παθαιότερες κληρονομιές, όσον αφορά τα εκτός σχεδίου ακίνητα, ή τα υπαγόμενα στο μικτό σύστημα προσδιορισμού, εάν κατά το χρόνο γένεσης της φορολογικής υποχρέωσης δεν ίσχυε το αντικειμενικό ή μικτό σύστημα προσδιορισμού της αξίας τους, να ισχύουν οι αντικειμενικές αξίες που καθιερώθηκαν με την υπαγωγή των αντίστοιχων περιοχών στο αντικειμενικό ή μικτό σύστημα προσδιορισμού. (Παρενθετικά ο λόγος της προτεινόμενης ρύθμισης είναι ότι οι αξίες των εν λόγω ακινήτων με τα συγκριτικά στοιχεία βάσει των οποίων προσδιορίζαν οι Δ.Ο.Υ. τις αξίες ήταν πολλαπλάσια των αντικειμενικών αξιών που καθιερώθηκαν στη συνέχεια. Συνεπώς είναι άδικο για τον κληρονόμο που κληρονόμησε π.χ. το έτος 1993 να φορολογείται με μεγαλύτερες αξίες των ίδιων ακινήτων που άλλος κληρονόμησε το έτος 2000. Τα ανωτέρω κατά τη γνώμη μου επιβάλλεται να ρυθμιστούν επειδή καθιστούν δυσμενέστερη τη θέση του φορολογουμένου και έρχονται σε σύγκρουση με τη διατυπωμένη πολιτική βούληση της κατάργησης των φόρων κληρονομιών).

3) Παραθείφθηκε από το νόμο η περαιτέρω παραγραφή του φόρου κληρονομιάς και παραμένει το 1989. Στη λογική των

φορολογικών ελαφρύνσεων θα έπρεπε να προβλεφθεί και η επιμήκυνση του χρόνου παραγραφής, όπως γινόταν και στο παρελθόν.

4) Επιβεβήλωμένη είναι η αύξηση του αφορολογήτου ορίου των κληρονομιών και δωρεών της Β' Κατηγορίας και αυτό αποτελεί αίτημα του κοινωνικού συνόλου, ώστε να είναι πιγούτερο επαχθής η φορολόγηση των κληρονομιών και δωρεών από συγγενείς τρίτου βαθμού (και είναι συχνό στις ελληνικές οικογένειες τα ανέψια να φροντίζουν τους άτεκνους θείους, οι οποίοι τα αντιμετωπίζουν σαν παιδιά τους).

5) Ένα άλλο θέμα που θα επηρεάσει τις δωρεές σε εγγόνια είναι η ευμενέστερη φορολόγηση σε σχέση με τις δωρεές των κληρονομιών, καθότι: κληρονομιές > 95.000 ευρώ, 1% φόρος κληρονομιάς, 5% αντίστοιχα ο φόρος δωρεάς.

Αποτελεί αίτημα του κοινωνικού συνόλου η εξομοίωση με τις γονικές και τις κληρονομιές της φορολόγησης των δωρεών σε εγγόνια (να υπάρξει ειδική ρύθμιση που να αφορά μόνο τις δωρεές σε εγγόνια, ο νομοθέτης οφείλει να αφουγκράζεται και να εκφράζει την τάση της κοινωνίας).

Β) ΤΕΛΟΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΗΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ:

Το άρθρο 4 του σχεδίου νόμου επάγεται επαχθέστερη φορολόγηση για τον πολίτη. Ήδη αντιμετωπίζουμε περιπτώσεις επαχθέστερης φορολόγησης σε υποθέσεις που μας έχουν ανατεθεί. Το ίδιο ζήτημα αντιμετωπίσαμε και με το Ν.3427/2007 (άρθρο 11). Εξαιρούνται και με τις δύο ρυθμίσεις των ελαφρύτερων ρυθμίσεων στη φορολόγηση με την καθιέρωση του τέλους συναλλαγής και υπόκεινται σε φόρο μεταβιβάσεων οι μεταβιβάσεις με επαχθή αιτία (άρα και οι διανομές, ανταλλαγές, συνεπώς οι τακτοποιήσεις οικογενειακών ακινήτων) ακινήτων ή ιδανικών μεριδίων αυτών που γίνονται εντός 5ετίας από τον χρόνο απόκτησης με γονική παροχή. Ποια η σκοπιμότητα αυτής της εξαίρεσης; Ισως δεν βρούμε εύκολα την απάντηση, αντιμετωπίζουμε όμως άμεσα τη συνέπεια, επαχθέστερη φορολόγηση του πολίτη, με την προσχηματική μορφή της εξαίρεσης από τον κανόνα της ελάφρυνσης της φορολογίας.

Εάν λοιπόν ο νομοθέτης δεν έχει την ανωτέρω πρόθεση, επιβολής διπλαδή επαχθέστερης φορολογίας με την μορφή των εξαιρέσεων, επιβάλλεται η κατάργηση της ρύθμισης του άρθρου 4 του σχεδίου νόμου. Τα παραπάνω αποτελούν προτάσεις και άλλων συναδέλφων που τέθηκαν στο σύλλογο και εγγράφως και προφορικά.

III. Γιώργος Μανωλίδης Συμβολαιογράφος Βέροιας, μέλος του Δ.Σ. του Σ.Σ.Ε.Θ.

Οι νέες ρυθμίσεις για τον φόρο κληρονομιάς, γονικής παροχής κλπ. περιέχουν πολλές πρωτοτυπίες και μας εκπλήσσουν, ευχάριστα ή δυσάρεστα αναλόγως από την οπτική γωνία του καθενός, όπως συνήθως συμβαίνει με τις πράξεις της παρούσης κυβερνήσεως.

Η πρώτη πρωτοτυπία τους είναι το ότι ισχύουν από τις 13 Δεκεμβρίου 2007, ως νομοσχέδιο, ενώ ακόμη δεν έχει ψηφιστεί και δημοσιευθεί ο σχετικός νόμος. Πρόκειται για μια μεθόδευση πρωτοφανή μεν, πλην όμως γεμάτη ειλικρίνεια. Αναγνωρίζεται έτσι πανηγυρικά αφ' ενός η παντοδυναμία της εκτελεστικής εξουσίας και αφ' ετέρου ο διακοσμητικός ρόλος που παίζει πλέον η Βουλή. Και ανοίγει ένας νέος δρόμος άσκησης εξουσίας που προσφέρει ευελιξία στην κυβέρνηση ώστε να συνεχίσει απρόσκοπτα το μεταρρυθμιστικό της έργο. Να κυβερνά δια νομοσχεδίων, τα οποία σε πρώτη ευκαιρία θα ψηφιστούν και από τη Βουλή και θα καταστούν κάποτε νόμοι. Οι συνταγματολόγοι μπορούν είτε να σκίσουν τα πτυχία τους, είτε να πιδήξουν από τον πέμπτο όροφο, αφού ο τέταρτος δεν προσφέρει σίγουρα αποτελέσματα. Αν τώρα σπάσει ο διάβολος το ποδάρι του και η Βουλή δεν ψηφίσει εν τέλει το νομοσχέδιο, ποια άραγε θα είναι η τύχη των τόσων συναθληγών που θα έχουν ήδη συντελεστεί βάσει αυτού. Λεπτομέρειες.

Η δεύτερη πρωτοτυπία έχει και μεταφυσικές προεκτάσεις. Δημιουργούνται δύο κατηγορίες πεθαμένων. Αυτοί που πέθαναν και θα πεθάνουν μετά τις 13-12-2007, που οι κληρονόμοι τους θα κάνουν πάρτι για να γιορτάσουν την ευμενή τους μεταχείρισην. Και αυτοί που πέθαναν πριν από την σημαδιακή ημερομηνία, που οι κληρονόμοι τους θα μοιρολογούν για τον πρόωρο θάνατό τους.

Πολλοί, που δικαιολογημένα δυσπιστούν για το πόσο θα κρατήσουν οι ευνοικές για τους κληρονόμους ρυθμίσεις, σκέφτονται να θέσουν τέρμα στην ζωή τους όσο ακόμη ισχύει το ευνοικό καθεστώς. Ισως αυτή να είναι και η προφανής εξήγηση για τους επωνύμους παρ' ολίγον αυτόχειρες της τελεταίας περιόδου. Γιατί δεν αυτοκτονεί κανείς για μια εξωσυζυγική περιπέτεια. Όμως το σκέφτεται σοβαρά αν είναι για το καλό των παιδιών του.

Η τρίτη πρωτοτυπία είναι το ότι με τις νέες ρυθμίσεις το κρά-

τος καταφέρνει να βγάλει κέρδος από τη ζημία, πράγμα πρωτοφανές για τους συνήθως ατάλαντους διαχειριστές των δημοσίων οικονομικών. Πραγματικά, ενώ το κράτος θα αρχίσει σιγά σιγά να χάνει από τους φόρους κληρονομιάς αυτών που θα πεθαίνουν μετά τις 13-12-2007, θα κερδίσει άμεσα πολύ περισσότερα με τις ρυθμίσεις για τις παλιές κληρονομιές. Οι παλιές κληρονομιές που θα φορολογούνται πλέον με τις τιμές, αλλά και με τα (πολύ μικρότερα συγκριτικώς) αφορολόγητα του χρόνου θανάτου, θα αποφέρουν στο κράτος άμεσα, από φόρους και πρόστιμα, φρέσκο και ζεστό χρήμα. Σ' αυτό θα συμβάλλει και το ότι αρκετές κληρονομιές θα φορολογηθούν, όχι με τις αντικειμενικές αξίες, αλλά με το σύστημα των εκτιμήσεων που τυχόν ίσχυε κατά τον χρόνο θανάτου.

Το ότι οι Εφορίες δεν έχουν κρατημένες τις αντικειμενικές αξίες που κατά καιρούς ίσχυαν, προκειμένου να εφαρμόσουν το σύστημα αυτό, δεν αποτελεί πρόβλημα. Τις παλιές τιμές ας φάξουν να τις βρούν οι συμβολαιογράφοι, που οφείλουν να προσαρμόζονται και να εφαρμόζουν οι διδόποτε κουφό κατεβάσει το μυαλό των νομοθετούντων.

Επίσης κέρδος απ' την ζημιά θα βγει και από τις απαλλαγές πλόγω Α' κατοικίας των οικοπέδων. Τώρα απαλλάσσεται οικόπεδο που μπορεί να κτίσει 220 τμ σπιτιού, δηλαδή σε περιοχή με τον ελάχιστο συντελεστή δόμησης 0,80, απαλλάσσεται οικόπεδο 275 τμ. Για την υπόλοιπη έκταση ενός οικοπέδου θα πληρώνεται πλέον φόρος μεταβιβάσεως, ενώ πρώτα απαλλάσσονταν οιλόκληρο το οικόπεδο.

Άλλη πρωτότυπη, έως και περίεργη, ρύθμιση είναι αυτή με την εξαίρεση από τον ΦΑΥ των ακινήτων που κτώνται με γονική παροχή επί πενταετία, αλλά μετά τις 13-12-2007 και εάν μεταβιβασθούν κατά τη διάρκεια της πενταετίας θα οφείλεται Φόρος Μεταβιβάσεως Ακινήτων. Τι είχε στο μυαλό του ο ποιοτής όταν νομοθετούσε τοιουτοτρόπως κανείς δεν μπορεί να το ξέρει. Παρά μόνο ίσως κάποιοι που μπορεί τυχόν να επωφεληθούν από τη ρύθμιση αυτή, που θυμίζει κάτι που ισοδυναμεί με χίλιες πλέξεις.

Ας ευχαριστήσουμε πλοιόν την κυβέρνησή μας γιατί δεν χάνει ευκαιρία να μας υπενθυμίζει ότι ζούμε σε μια υπέροχη χώρα.

ΟΥΠΟΥΡΓΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ κ. ΣΩΤΗΡΗΣ ΧΑΤΖΗΓΑΚΗΣ ΣΤΟ Σ.Σ.Ε.Θ.

Στις 17-12-2007 ήρθε στη Θεσσαλονίκη ο Υπουργός Δικαιοσύνης κ. Σωτήρης Χατζηγάκης προκειμένου να κηρύξει την έναρξη των εργασιών ημερίδας στην Σχολή Δικαστών. Μετά την ομιλία του στην Σχολή Δικαστών και πριν ο κ. Υπουργός επισκεφθεί το Δικηγορικό Σύλλογο Θεσσαλονίκης, επισκέφθηκε τα γραφεία μας στην οδό Αριστοτέλους 22, όπου είχε συνάντηση με την Πρόεδρο και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου.

Ήταν μεγάλη τιμή για μας γιατί πρώτη φορά Υπουργός Δικαιοσύνης επισκέπτεται Συμβολαιογραφικό Σύλλογο. Ακολούθησε συνεργασία, όπου τόσο ο Πρόεδρος όσο και τα μέλη του Δ.Σ. που παρευρέθηκαν στη συνάντηση αυτή έθεσαν στον Υπουργό καίρια ζητήματα που απασχολούν τον κλάδο.

Τονίστηκε στον Υπουργό ο ρόλος του Συμβολαιογράφου ως δημοσίου λειτουργού και η διασφάλιση από αυτόν των συμφερόντων του Κράτους, παράλληλα με αυτά του πολίτη.

Επισημάναμε τα προβλήματα που αντιμετωπίζου-

με καθημερινά στη συναλλαγή με τις Δ.Ο.Υ. , τα Υποθηκοφυλακεία αλλά κυρίως με τα Κτηματολογικά Γραφεία και του προτείναμε λύσεις. Ζητήσαμε να δημιουργηθεί παράρτημα του Ταμείου Ασφαλίσεως Συμβολαιογράφων και του Ταμείου Νομικών στη Θεσσαλονίκη για την καλύτερη εξυπηρέτηση των συναδέλφων.

Τέθηκε το ζήτημα των παραμεθόριων περιοχών και της επανεξέτασης του.

Τέλος, ζητήσαμε την ουσιαστική συμμετοχή συμβολαιογράφων στην τροποποίηση του Κώδικα Συμβολαιογράφων καθώς και στις νομοπαρασκευαστικές επιτροπές για νομοσχέδια που άπονται των καθηκόντων μας και η εμπειρία μας θα ήταν χρήσιμη.

Ο Υπουργός δικαιοσύνης άκουσε με πολλή προσοχή όλα τα θέματα και ζήτησε να του διθούν και γραπτά, όπως και έγινε. Φεύγοντας υποσχέθηκε ότι θα εξετάσει με προσοχή τα αιτήματά μας και η επικοινωνία μας θα είναι διαρκής.

ΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ I.R.E.N.E.

σε Θεσσαλονίκη και Αθήνα 8-9 Νοεμβρίου 2007

«ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΕΣ – ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΛΥΣΕΙΣ»

ΟΜΙΛΗΤΕΣ

ΓΑΛΛΙΑ: Pierre Becqué - Συμβολαιογράφος, εποτημονικός Συνεργάτης Πανεπιστημίου Λίλλης

ΓΕΡΜΑΝΙΑ: Michael Becker - Συμβολαιογράφος Δρέσδης - Πρόεδρος I.R.E.N.E.

ΕΛΒΕΤΙΑ: Laurent Besso - Συμβολαιογράφος Λωζάνης Γ.Γ.Ι.R.E.N.E.

ΕΛΛΑΣ: Σοφία Μουρατίδου - Αντιπρόεδρος I.R.E.N.E. με παρεμβάσεις από Αικατερίνη Μπάτζιου – Καρακάσην και Χριστίνα Φαρδή – Πανταζή, μέλη του Δ.Σ. του Σ.Σ.Ε.Θ.

Στην Αθήνα την παρέμβαση έκανε ο συνάδελφος κος Θανάσης Δράγιος, το κείμενο του οποίου παραθέτουμε στη συνέχεια.

ΙΣΠΑΝΙΑ: Alfonso Renteria - Συμβολαιογράφος και Υποθηκοφύλακας Μπλαπά - Αντιπρόεδρος I.R.E.N.E.

ΙΤΑΛΙΑ: Cincia Brunelli - Συμβολαιογράφος Φόρλι - Μέλος της C.A.E.

ΟΛΛΑΝΔΙΑ: Michel Tomlow - Συμβολαιογράφος Χέρλεν - Εποτημονικός συνεργάτης Πανεπιστημίου Ουτρέχτης

ΡΩΣΙΑ: Igor Medvedev - Συμβολαιογράφος Αικατερίνενμπουργκ - Μέλος εποτημονικής επιτροπής διεθνούς δικαίου

Την εκδήλωση συντόνισαν ο καθηγητής του Δημοσιονομικού Δικαίου του Πανεπιστημίου Λωζάνης κ. Yves Noël και ο λέκτορας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης και Ελένη Θεοχαροπούλου.

Αντικείμενο πρερίδας

Οι διεθνείς κληρονομίες με διασυνοριακή διάσταση αυξάνουν συνεχώς και ο έλληνας συμβολαιογράφος αλλά και κάθε νομικός, ή άλλος επαγγελματίας που παρεμβαίνει σ' αυτές, θέλει να γνωρίζει το νομικό πλαίσιο. Συζητούνται θέματα που αφορούν τη φορολόγηση των κληρονομιών αυτών, η οποία πολλές φορές καθοδηγεί τη σκέψη και τη βούληση του κληρονομούμενου αλλά και των κληρονόμων.

Από τη συζήτηση θα προκύψει:

πως φορολογούνται οι κληρονομίες στις διάφορες χώρες (κλίμακες, βαθμίδες, κλπ.), ποια η αντιμετώπιση κινητών και ακινήτων περιουσιακών στοιχείων που βρίσκονται σε περισ-

σότερες χώρες, ποια η αντιμετώπιση των εταιριών ακινήτων, τι ρόλο παίζει η ιθαγένεια του κληρονομούμενου και των κληρονόμων, η κατοικία ή η διαμονή τους, ποιες διεθνείς συμβάσεις έχει υπογράψει κάθε χώρα για αποφυγή διπλής φορολόγησης.

Στη συνέχεια παραθέτουμε αποσπάσματα από τις εισηγήσεις των ξένων ομιλητών και τη συγκριτική εργασία του κου Θανάση Δράγιου.

Τη μεγαλύτερη σε έκταση σύγκριση και σύνθεση της κας Χριστίνας Φαρδή μαζί με την εισήγηση της κας Σοφίας Μουρατίδου για τα ισχύοντα στην Ελλάδα θα δημοσιεύσουμε στο επόμενο τεύχος.

ΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ I.R.E.N.E.

σε Θεσσαλονίκη και Αθήνα 8-9 Νοεμβρίου 2007

Εισαγωγή

Η φορολόγηση κληρονομιών στην Αυστρία ρυθμίζεται από το σχετικό με τη φορολογία κληρονομιών και δωρεών νόμο. Στο νόμο αυτό εκτός από τις κτήσεις αιτία θανάτου, υπάγονται επίσης οι δωρεές εν zωή και οι ελευθεριότητες με συγκεκριμένο αντικείμενο.

Η φορολογική υποχρέωση στην Αυστρία

Για τον καθορισμό της βάσης της φορολογικής υποχρέωσης στην Αυστρία, γίνεται η διάκριση μεταξύ απεριόριστης και περιορισμένης υπαγωγής.

α) Η επαγωγή είναι απεριόριστη για τους ημεδαπούς. Θεωρούνται ημεδαποί, σύμφωνα με τη σχετική με τη φορολογία κληρονομιών και δωρεών νομοθεσία, τα πρόσωπα που έχουν μόνιμη κατοικία ή συνήθη διαμονή στην Αυστρία.

Τα νομικά πρόσωπα, οι ενώσεις προσώπων (όπως οι ομόρρυθμες ή ετερόρρυθμες εταιρίες που δεν αποτελούν νομικά πρόσωπα), τα ιδρύματα θεωρούνται ημεδαπά αν η έδρα τους ή η έδρα της διεύθυνσής τους βρίσκεται στην Αυστρία. Στην περίπτωση της απεριόριστης υπαγωγής, φορολογείται το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων είτε αυτά βρίσκονται στην Αυστρία είτε στο εξωτερικό, ακόμη κι όταν η περιουσία που βρίσκεται σε αιλλοδαπή χώρα υπόκειται κι εκεί σε φόρο κληρονομίας. Η διάταξη αυτή έχει δύο εξαιρέσεις:

* ο φόρος κληρονομίας που καταβλήθηκε στην αιλλοδαπή χώρα για ακίνητα που βρίσκονται εκεί, μετά από αίτημα του ενδιαφερομένου, λαμβάνεται υπ' όψιν και εκπίπτεται από το φόρο που πρέπει να καταβληθεί στην Αυστρία.

* με αίτημα του υπόχρεου, η εφορία έχει τη διακριτική ευχέρεια (και όχι το δικαίωμα) να εξαιρέσει συνολικά ή εν μέρει ορισμένα περιουσιακά στοιχεία από το φόρο κληρονομίας.

Μπορεί επίσης να αφαιρέσει το σύνολο του καταβληθέντος στο εξωτερικό φόρου (δηλαδή όχι μόνον το φόρο που αντιστοιχεί σε ακίνητα) από το φόρο που πρέπει να καταβληθεί στην Αυστρία.

Δεν υπάρχει καμία άλλη γενική ρύθμιση για τη φορολόγηση των διεθνών κληρονομιών.

Κατά συνέπεια, η οικονομική επιβάρυνση που προκύπτει από τη διπλή φορολόγηση της κληρονομίας είναι ιδιαίτερα μεγάλη και δυσχερέστερη από τη φορολόγηση του εισοδήματος. Εξαιρέσεις προβλέπονται στις συμβάσεις περί αποφυγής διπλής φορολόγησης που η χώρα μας έχει υπογράψει με ορισμένες άλλες χώρες.

Οι συμβάσεις αυτές κατά κανόνα προβλέπουν η φορολόγηση των ακινήτων και των κεφαλαίων εκμετάλλευσης να γίνεται μόνον στη χώρα όπου αυτά βρίσκονται. Παρόμοιες

ΑΥΣΤΡΙΑ
Rudolf Kaindl
(Μέλος Διαρκούς Συμβουλίου)
Christoph Mondel
Συμβολαιογράφοι Βιέννης

διεθνείς συμβάσεις έχουν υπογραφεί με Γερμανία, Ήνωμένες Πολιτείες, Γαλλία, Ουγγαρία, Λίχτενσταϊν, Ολλανδία, Σουηδία και Ελβετία.

Ακόμη και με την εφαρμογή των εν λόγω συμβάσεων, ο υπόχρεος δεν βρίσκεται σε πολύ καλύτερη θέση, καθώς ο φόρος επί της φορολογητέας στην Αυστρία περιουσίας υπολογίζεται βάσει του συνόλου της κληρονομίας, δηλαδή και των περιουσιακών στοιχείων που βρίσκονται στο εξωτερικό. Θα πρέπει τέλος να σημειώσουμε ότι οι περισσότερες συμβάσεις για την αποφυγή της διπλής φορολόγησης δεν εφαρμόζονται στις δωρεές.

β) Αν ο δικαιούχος δεν έχει κατοικία ή συνήθη διαμονή στην Αυστρία, φορολογείται για ορισμένα μόνον περιουσιακά στοιχεία (περιορισμένη υπαγωγή).

Στην περίπτωση αυτή λαμβάνονται υπ' όψιν το αυστριακό κεφάλαιο εκμετάλλευσης, τα ακίνητα καθώς και τα αγροτικά και δασικά περιουσιακά στοιχεία που βρίσκονται στην Αυστρία. Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται επίσης και όταν ο κληρονομούμενος δεν έχει κατοικία ή συνήθη διαμονή στην Αυστρία.

Μόνον ο σχέση του περιουσιακού στοιχείου με την Αυστρία έχει καθοριστική σημασία. Κατά συνέπεια, η ακίνητη περιουσία υπόκειται σε περιορισμένη υπαγωγή, ακόμη κι αν αποτελεί τμήμα επιχείρησης που έχει την έδρα της στο εξωτερικό.

Σε ό,τι αφορά τη διπλή φορολόγηση, πάνω απ' όλα σημαντικό είναι να γνωρίζουμε αν στο πλαίσιο της περιορισμένης υπαγωγής, η αιλλοδαπή χώρα δίνει ελαφρύνσεις για τα φορολογητέα στην Αυστρία περιουσιακά στοιχεία.

Αν, σε εφαρμογή σχετικής για την αποφυγή της διπλής φορολόγησης σύμβασης ή σε περίπτωση περιορισμένης επαγωγής, υπόκεινται σε φορολόγηση στην Αυστρία ορισμένα μόνον περιουσιακά στοιχεία, τότε εκπίπτονται μόνον τα χρέη και τα βάρη που έχουν οικονομική σχέση με αυτά τα αποκτήματα.

Παράδειγμα: το δάνειο που έχει συναφθεί με τράπεζα (ή με ταμείο χορήγησης δανείων για αγορά ακινήτου) για την αγορά ακινήτου και το οποίο είναι ασφαλισμένο με εγγραφή υποθήκης εκπίπτεται, καθώς επίσης και η δουλεία που βαρύνει το ακίνητο αυτό.

ΓΑΛΛΙΑ

Pierre Becqué

Συμβολαιογράφος Tourcoing Αντιπρόεδρος C.A.E.

A / Αρχές

Οι δύο σχετικές με τη φορολόγηση κληρονομιών ουσιαστικές αρχές είναι:

- βάσην του φόρου κληρονομίας αποτελεί η αξία της μεταβιβαζόμενης περιουσίας
- οι φόροι αυτοί υπολογίζονται βάσει της μερίδας που περιέρχεται σε κάθε κληρονόμο ή κληροδόχο, μετά την αφαίρεση του παθητικού, με την καθιέρωση ωστόσο για τις κληρονομίες των οποίων η επαγγελματική έγινε από 1/1/2005, της συνοιλικής φοροαπαλλαγής του καθαρού κληρονομιάσιου ενεργητικού που περιέρχεται είτε στα τέκνα εν ζωή ή στους υποκαταστατούς κληρονόμους τους ή στους ανιόντες του κληρονομουμένου και ενδεχομένως στον επιζώντα σύζυγο, είτε αποκλειστικά και μόνον στον επιζώντα σύζυγο. Η φοροαπαλλαγή αυτή κατανέμεται μεταξύ των δικαιούχων ανάλογα με τα νόμιμα δικαιώματα του καθενός στην κληρονομία, ενώ θα πρέπει να διευκρινίσουμε ότι αν τημήτρα της δεν χρησιμοποιήθηκε από έναν ή περισσότερους δικαιούχους, αυτή κατανέμεται μεταξύ των υπόλοιπων δικαιούχων ανάλογα με τα νόμιμα δικαιώματα του καθενός στην κληρονομία.

a) Εκτίμηση περιουσιακών στοιχείων

Οι φόροι κληρονομίας υπολογίζονται βάσει της εκτιμητικής δήλωσης του υπόχρεου. Εν γένει, η αξία των μεταβιβαζόμενων περιουσιακών στοιχείων είναι η αγοραία αξία που αυτά είχαν κατά το χρόνο θανάτου του κληρονομουμένου, δηλαδή η τιμή που, σύμφωνα με τους κανόνες προσφοράς και ζήτησης, θα μπορούσε να εισπράξει ο κύριος των περιουσιακών αυτών στοιχείων από την πώλησή τους κατά το χρόνο της επαγγελματικής, λαμβάνοντας πάντα υπ' όψιν την αγορά καθώς και τις νομικές και οικονομικές ιδιαιτερότητες τους.

- Ο εκτίμηση των ακίντων γίνεται σύμφωνα με την αξία που αυτά έχουν επιεύθερα, ακόμη κι όταν αυτά κατοικούνται (με εξαίρεση το αφορολόγητο 20% που προβλέπεται για τη κύρια κατοικία του κληρονομουμένου, αν σε αυτή κατοικούνται επίσης ο σύζυγος ή ανήπιλη τέκνα ή ενήπιλη τέκνα που έχει στην προστασία του ο σύζυγος ή ο συνδεόμενος με αστικού τύπου ένωση (PACS) σύντροφος του κληρονομουμένου).
- Ο εκτίμηση των εταιρικών τίτλων γίνεται για τις εισηγμένες κινητές αξίες με βάση τη μέση χρηματιστηριακή τιμή που αυτές είχαν κατά το χρόνο του θανάτου. Οι μη εισηγμένες κινητές αξίες πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο λεπτομερούς εκτιμητικής δήλωσης (Ο εκτίμηση γίνεται βάσει της μαθηματικής αξίας σε συνδυασμό ενδεχομένως με την αξία απόδοσης, αποδοτικότητας, ρευστότητας, πελατείας...).

Θα πρέπει να διευκρινίσουμε ότι ο θάνατος του διευθυντή ή

ενός εκ των διευθυντών της επιχείρησης μπορεί να επιφέρει μείωση της αξίας των μη εισηγμένων τίτλων, η οποία λαμβάνεται υπ' όψιν στην εκκαθάριση των φόρων κληρονομίας. Θα πρέπει να σημειώσουμε ότι, σε περίπτωση διάσπασης της κυριότητας, η φορολογητέα αξία της μεταβιβαζόμενης με κληρονομία ισόβιας επικαρπίας και της αντίστοιχης ψιλής κυριότητας, καθορίζεται βάσει τημάτων της συνοιλικής αξίας της πλήρους κυριότητας, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπ' όψιν την ηλικία του επικαρπωτή, σύμφωνα με κλίμακα η εφαρμογή της οποίας είναι υποχρεωτική.

Με δεδομένη τη σημαντική αύξηση του προσδόκιμου ζωής, η εκτίμηση αυτή τροποποιήθηκε σημαντικά μετά την 1/1/2004.

Επικαρπωτής μεγαλύτερος των	21	31	41	51	61	71	81	91 ετών
Επικαρπία	80%	70%	60%	50%	40%	30%	20%	10%
Ψιλή κυριότητα	20%	30%	40%	50%	60%	70%	80%	90%

Και μια ιδιαιτερότητα του γαλλικού δικαίου: με την αναθέωρηση του 2002, ο επιζώντας σύζυγος ο οποίος κατά το χρόνο του θανάτου κατοικούσε σε κατοικία που ανήκε και στους δύο συζύγους ή μόνον στον κληρονομούμενο, μπορεί να ζητήσει ισόβιο δικαιώματα χρήσης και οίκησης της κατοικίας αυτής και των κινητών που περιλαμβάνει.

Για την εκκαθάριση των φόρων κληρονομίας, η αξία αυτού του ισόβιου δικαιώματος υπολογίζεται στο 60% της επικαρπίας όπως αυτή καθορίστηκε πιο πάνω.

β) Παθητικό που εκπίπτεται

Εκπίπτονται από το ενεργητικό της κληρονομίας, τα δικαιολογημένα χρέον των κληρονόμων και τα υπάρχοντα σε βάρος του κληρονομουμένου κατά το χρόνο του θανάτου.

Σε αυτά περιλαμβάνονται, αν και μεταγενέστερα του θανάτου, τα έξοδα κινδείας έως το πόσο των 1.500 ευρώ.

Δεν εκπίπτονται, καθώς θεωρούνται εικονικά, τα χρέον που συνομολογήθηκαν υπέρ κληρονόμων ή μεσοδιαβοτών (εκτός αν αυτά προκύπτουν από συμβολαιογραφική πράξη ή ιδιωτικό έγγραφο με βεβαία χρονολογία πριν από το χρόνο του θανάτου). Δεν εκπίπτονται επίσης τα αναγνωριζόμενα με διαθήκη χρέον.

B / Περιπτώσεις περιορισμένης υπαγελματικής

Αν ο κληρονομούμενος κατοικούσε στη Γαλλία, όλα τα περιουσιακά στοιχεία της κληρονομίας, κινητά και ακίνητα, φορολογούνται στη Γαλλία (μητροπολιτική ή υπερπόντια διαμερίσματα), ανεξάρτητα από τη φύση τους και τον τόπο

όπου αυτά βρίσκονται καθώς και από την ιθαγένεια του κληρονομούμενου. Πιο συγκεκριμένα, όλα τα ακίνητα περιουσιακά στοιχεία που βρίσκονται στο εξωτερικό και τα ενσώματα κινητά, οι κινητές αξίες και οι αιλιοδαπές απαιτήσεις φορολογούνται στη Γαλλία (με την επιφύλαξη εφαρμογής των συμβάσεων για την αποφυγή της διπλής φορολόγησης). Είναι ιδιαίτερα σημαντικό επομένως να προσδιορίσουμε την έννοια της κατοικίας.

a) Μόνιμη κατοικία

Η έννοια της φορολογικής κατοικίας δεν συμπίπτει με αυτή της αστικής κατοικίας. Ο προσδιορισμός της φορολογικής κατοικίας του κληρονομούμενου υπάγεται στους ίδιους με τους προβλεπόμενους για τη φορολογία εισοδήματος ειδικούς κανόνες.

Θεωρείται ότι κατοικούσε στη Γαλλία ο κληρονομούμενος του οποίου βρίσκονταν στη Γαλλία:

- ▶ είτε η οικογενειακή του εστία, δηλαδή ο τόπος συνήθους διαμονής των συζύγων και των τέκνων (ακόμη κι όταν ο ένας εκ των δύο συζύγων διαμένει συχνά στο εξωτερικό ή ασκεί εκεί την επαγγελματική του δραστηριότητα)
- ▶ είτε ο τόπος της κύριας διαμονής του, όπου δηλαδή αυτός πραγματικά βρίσκεται (συνήθως για διάστημα μεγαλύτερο των έξι μηνών), χωρίς να παρεμβαίνει στην έννοια αυτή ο τόπος διαμονής της οικογένειάς τουα
- ▶ είτε ο τόπος όπου στην πράξη ασκεί την επαγγελματική του δραστηριότητα, έμμισθη ή μηα
- ▶ είτε το κέντρο των οικονομικών του συμφερόντων, ο τόπος δηλαδή όπου βρίσκονται οι κύριες επενδύσεις και η έδρα των υποθέσεων του ενδιαφερομένου.

Αρκεί ένα από τα τέσσερα αυτά κριτήρια για να θεωρηθεί ο κληρονομούμενος, σε φορολογικό επίπεδο, κάτοικος Γαλλίας και να φορολογηθεί κατά συνέπεια το σύνολο της κληρονομίας στη Γαλλία, ακόμη κι όταν οι κληρονόμοι δεν είναι οι ίδιοι κάτοικοι Γαλλίας.

β) Κύρια κατοικία και συνήθης διαμονή

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω, το κριτήριο της συνήθους διαμονής αποτελεί ένα μόνον από τα τέσσερα κριτήρια για τον καθορισμό της φορολογικής κατοικίας. Είναι επομένως ανεπαρκές, καθώς, ακόμη κι όταν δεν υπάρχει πραγματική φυσική παρουσία στη Γαλλία, οι γαλλικές φορολογικές αρχές μπορούν να επικαλεστούν τα οικονομικά κριτήρια (επαγγελματική δραστηριότητα ή κέντρο των οικονομικών συμφερόντων) για τον καθορισμό της φορολογικής κατοικίας.

γ) Κανόνες χρονικοί

Ούτε η προηγούμενη κατοικία ούτε η αρχική κατοικία (κατά την αγγλική έννοια) λαμβάνονται υπ' όψιν στο γαλλικό εσωτερικό δίκαιο.

δ) Ιθαγένεια

Η ιθαγένεια του κληρονομούμενου δεν αποτελεί κριτήριο καθοριστικής σημασίας για τον προσδιορισμό του τόπου φορολόγησης της κληρονομίας.

Λαμβάνεται μόνον υπ' όψιν, όπως ήδη αναφέραμε, ο τόπος κατοικίας κατά το χρόνο του θανάτου (με τον κίνδυνο αντίθετης μεταξύ ορισμένων κριτηρίων προσδιορισμού).

Γ) Περιορισμένη υπαγωγή

Όταν ο κληρονομούμενος δεν είναι κάτοικος Γαλλίας, θα πρέπει να κάνουμε τη διάκριση:

- ▶ ο δικαιούχος, κληρονόμος ή κληροδόχος, κατοικούσε στη Γαλλία κατά το χρόνο επαγγωγής της κληρονομίας και για διάστημα τουλάχιστον έξι ετών τα δέκα τελευταία πριν από το θάνατο χρόνια. Στην περίπτωση αυτή, όλα τα κινητά και ακίνητα περιουσιακά στοιχεία, κινητά και ακίνητα, που βρίσκονται στη Γαλλία, υπόκεινται στο γαλλικό φόρο.
- ▶ ο δικαιούχος κατοικεί εκτός Γαλλίας: στην περίπτωση αυτή, μόνον τα περιουσιακά στοιχεία, κινητά και ακίνητα, που βρίσκονται στη Γαλλία, υπόκεινται στο γαλλικό φόρο.

Ο κανόνας αυτός έχει σίγουρα αντικείμενο, από τη μία μεριά, τον περιορισμό της μετακίνησης προ το εξωτερικό προσώπων που διαθέτουν μεγάλες περιουσίες και, από την άλλη, την αποφυγή επιβολής φόρου σε κληρονόμους που κατοικούν προσωρινά στη Γαλλία.

Θεωρούνται ότι βρίσκονται στη Γαλλία:

- ▶ τα περιουσιακά στοιχεία που έχουν υπική βάση στη Γαλλία: ακίνητα, ενσώματα κινητά ή εμπορικές επιχειρήσεις των οποίων η εκμετάλλευση γίνεται στη Γαλλία
- ▶ οι απαιτήσεις έναντι οφειλέτη κατοίκου Γαλλίας, οι κινητές αξίες που εκδίδονται είτε από το γαλλικό κράτος είτε από νομικό πρόσωπο ή εταιρία του οποίου η εταιρική έδρα (ή η πραγματική έδρα διεύθυνσης) βρίσκεται στη Γαλλία
- ▶ τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας και το σήμα κατατεθέν των οποίων η παραχώρηση ή η εκμετάλλευση γίνεται στη Γαλλία.

Συμβάσεις αποφυγής διπλής φορολόγησης κληρονομιών Θα πρέπει να διευκρινίσουμε ότι μπορούμε να αποφύγουμε, στις περισσότερες περιπτώσεις, τη διπλή φορολόγηση με την εφαρμογή των διεθνών συμβάσεων που υπέγραψε η Γαλλία με τις κάτωθι χώρες:

Αλγερία, Σαουδική Αραβία, Αυστρία, Μπαχρέιν, Βέλγιο, Μπενίν, Μπουργκίνα-Φάσσο, Καμερούν, Καναδά, Κεντροαφρικανική Ένωση, Κονγκό, Ακτή του Ελεφαντοστού, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Ισπανία, Ηνωμένες Πολιτείες, Φιλιππίνες, Ιταλία, Κουβέιτ, Λίβανο, Μάλι, Μαρόκο, Μαυριτανία, Μαγιότ, Μονακό, Νιγηρία, Νέα Καληδονία, Ομάν, Πορτογαλία, Κατάρ, Ηνωμένο Βασίλειο, Σαιν Πιέρ και Μικελόν, Σενεγάλη, Σουδία, Ελβετία, Τόγκο, Τυνησία.

ΕΛΒΕΤΙΑ

Laurent Besso

Συμβολαιογράφος Λωζάνης
Γενικός Γραμματέας του I.R.E.N.E.

Παρουσίαση του συστήματος φορολόγησης

Το ελβετικό σύστημα, που φέρει έντονα τα σημάδια του ομοσπονδιακού χαρακτήρα, ορίζει τρία επίπεδα φορολογικής αρμοδιότητας: το ομόσπονδο κράτος, τα καντόνια και τις κοινότητες (δήμους). Το ομόσπονδο κράτος απολαμβάνει προνόμια που του παραχωρούνται από το Σύνταγμα και τα οποία ασκεί είτε μόνο του είτε σε συνεργασία με τα καντόνια ανάλογα με τους τομείς.

Σε ό,τι αφορά τη φορολόγηση κληρονομιών, το ομόσπονδο κράτος δεν διαθέτει καμία αρμοδιότητα. Αυτή βρίσκεται στην αποκλειστική αρμοδιότητα των καντονιών τα οποία μπορούν να εκχωρήσουν ένα τμήμα της αρμοδιότητάς τους στις κοινότητες. Πράγματι, ο φόρος κληρονομιών δεν περιλαμβάνεται στον από 14/12/1990 ομοσπονδιακό νόμο σχετικά με την εναρμόνιση της άμεσης φορολογίας των κανονιών και κοινοτήτων. Στην Ελβετία εφαρμόζονται κατά συνέπεια 26 διαφορετικά συστήματα. Τα καντόνια έχουν την επιλευθερία να κάνουν ή να μην κάνουν χρήση των προνομίων τους, αλλά μόνον ένα από αυτά έχει αποποιηθεί το δικαίωμά του στη φορολόγηση κληρονομιών. Φόρος κληρονομίας επιβάλλεται σε κάθε μεταβίβαση αιτία θανάτου της περιουσίας του κληρονομούμενου στους εκ του νόμου ή από διαθήκη κληρονόμους καθώς και στους κληροδόχους.

Υπόχρεος καταβολής φόρου

Ο φόρος κληρονομιών στην Ελβετία καταβάλλεται από τους κληρονόμους και τους κληροδόχους, αν και το εφαρμοστέο δίκαιο εξαρτάται συνήθως από την τελευταία κατοικία του κληρονομούμενου όμως θα δούμε και στη συνέχεια.

Απεριόριστη υπαγωγή

Το πλέον συχνό κριτήριο απεριόριστης υπαγωγής, που απαντά στις νομοθεσίες όλων των καντονιών, είναι η τελευταία κατοικία του κληρονομούμενου. Η έννοια της κατοικίας στο φορολογικό δίκαιο διαφοροποιείται από εκείνη του αστικού δικαίου. Συνδυάζει το αντικειμενικό κριτήριο της ύπαρξης κατοικίας με σκοπό την εγκατάσταση με κάποια σχετική σταθερότητα. Η τελευταία αυτή έννοια συνδέεται με τα προσωπικά και επαγγελματικά συμφέροντα του φορολογουμένου. Ένα άλλο κριτήριο απεριόριστης υπαγωγής εφαρμόστηκε σε ορισμένα καντόνια, όπως για παράδειγμα στο καντόνι του Βοντ όπου είναι δυνατή η φορολόγηση ενός τμήματος των περιουσιακών στοιχείων όταν η επαγωγή της κληρονομίας έγινε εκτός Ελβετίας εφόσον του έχει παραχωρηθεί η σχετική αρμοδιότητα από τη φορολογική υπηρεσία. Η σχετική με την αποφυγή της διπλής φορολόγησης σύμβαση που έχει υπογραφεί μεταξύ της Ελβετίας και της Γαλλίας παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον σχετικά με το θέμα αυτό. Αυτή η μορ-

φή ειδικής αρμοδιότητας αφορά κυρίως τα κινητά περιουσιακά στοιχεία, κινητές αξίες (títulos και απαιτήσεις), συλληπογές έργων τέχνης, περιουσιακά στοιχεία που αποτελούν τμήμα μόνιμης εγκατάστασης, κοπάδια zώων, αεροσκάφη και πλοία. Ορισμένες συμβάσεις δίνουν τη δυνατότητα να φορολογηθούν αυτά τα περιουσιακά στοιχεία στη χώρα όπου βρίσκονται.

Περιορισμένη υπαγωγή

Οι νομοθεσίες των καντονιών προβλέπουν ότι τα ακίνητα που βρίσκονται στην επικράτειά τους φορολογούνται, ανεξάρτητα από τον τόπο επαγωγής της κληρονομίας. Για τα ακίνητα επομένως ισχύει περιορισμένη υπαγωγή.

Η μόνιμη εγκατάσταση που διαθέτει στην Ελβετία κληρονομούμενος του οποίου η τελευταία κατοικία ήταν στο εξωτερικό, δεν αποτελεί αυτή καθ' αυτή κριτήριο επιλογής του εφαρμοστέου φορολογικού δικαίου.

Ωστόσο, αν ο κληρονομούμενος κατοικούσε σε συμβαλλόμενη χώρα, είναι δυνατόν να επικαλεστούμε την εφαρμογή του ελβετικού φορολογικού δικαίου, καθώς οι φορολογικές υπηρεσίες προβλέπουν κατά κανόνα τη φορολόγηση της μόνιμης εγκατάστασης στον τόπο όπου αυτή βρίσκεται.

Συντελεστές και φορολογική βάση

Από τη στιγμή που τα καντόνια είναι επεύθερα να επιλέξουν τη φορολόγηση ή μη της κληρονομίας, μπορούν σίγουρα να επιλέξουν και τους σχετικούς συντελεστές.

Τα καντόνια επιβάλλουν φόρο κληρονομίας βάσει προοδευτικών συντελεστών ανάλογα:

- με το βαθμό συγγένειας μεταξύ κληρονόμου και κληρονομούμενου
- το ύψος της κληρονομικής μερίδας
- τη συνολική αξία της κληρονομίας (κυρίως στο Νεσατέλ)
- την περιουσία του κληρονόμου (σε ορισμένα καντόνια).

Τα καντόνια μπορούν να επιλέξουν τη φορολόγηση της κληρονομικής μερίδας (λαμβάνεται επομένως υπ' όψιν η μερίδα που περιέρχεται σε κάθε κληρονόμο) ή τη φορολόγηση του συνόλου της κληρονομίας.

Στα περισσότερα καντόνια εφαρμόζεται η φορολόγηση της κληρονομικής μερίδας. Σε ορισμένα από αυτά καταβάλλεται επίσης φόρος και για το σύνολο της κληρονομίας (Σολύρ, Νεσατέλ). Σε κάποια άλλα τέλος η φορολόγηση του συνόλου της κληρονομίας αντικαθιστά τη φορολόγηση της κληρονομικής μερίδας.

Μεταβιβάσεις ακινήτων αιτία θανάτου

Ακίνητα Ελβετίας κληρονομουμένου κατοίκου εξωτερικού

Οι νομοθεσίες των καντονιών προβλέπουν ότι ακίνητα, τμήματα ακινήτων ή εμπράγματα δικαιώματα σε ακίνητα που βρίσκονται σε κάποιο καντόνι υπάγονται αποκλειστικά σε φόρο κληρονομίας στο καντόνι αυτό, ανεξάρτητα από τον τόπο επαγγής της κληρονομίας που μπορεί να βρίσκεται ακόμη και στο εξωτερικό.

Θα πρέπει εδώ να σημειώσουμε ότι αλλοδαποί διπλωμάτες που υπηρετούνε στην Ελβετία υπάγονται σε φόρο κληρονομίας στην Ελβετία για την ακίνητη περιουσία τους που βρίσκεται στη χώρα μας.

Κληρονόμοι κάτοικοι Ελβετίας

Το ακίνητο που βρίσκεται στην Ελβετία φορολογείται στο καντόνι στο οποίο ανήκει, καθώς για τα ακίνητα ισχύει η περιορισμένη επαγγηγή. Το κάθε καντόνι εφαρμόζει δικό του σύστημα εκτίμησης για τα ακίνητα που βρίσκονται στην επικράτεια του, ωστόσο επιπλέον όλα την αξία της απόδοσης όταν πρόκειται για την εκτίμηση των αγροτικών ακινήτων πάριτης που παρουσιάζει το δίκαιο αγροτικών ακινήτων.

Η αξία της απόδοσης έχει επίσης ιδιαίτερη σημασία για τα εμπορικά ακίνητα. Η αγοραία αξία ωστόσο είναι το κριτήριο στα περισσότερα καντόνια, σε κάποια άλλα ο συνδυασμός της αγοραίας αξίας με την αξία απόδοσης, ενώ σε ένα καντόνι πλαμβάνεται υπ' όψιν η εσωτερική αξία του ακινήτου.

Από καντόνι σε καντόνι διαφέρουν τόσο η φορολογική βάση όσο και οι συντελεστές, όπως ήδη αναφέραμε. Ας συγκρατήσουμε ωστόσο ότι τα περισσότερα καντόνια έχουν επιπλέον τη μέθοδο του συνομιλικού συντελεστή, πλαμβάνεται δηλαδή υπ' όψιν το σύνολο της κληρονομίας για τον καθορισμό του συντελεστή και όχι μόνον η αξία του ακινήτου, ακόμη κι όταν πρόκειται για περιορισμένη υπαγωγή.

Κληρονόμοι κάτοικοι εξωτερικού

Ισχύει ότι αναφέραμε και για τους κληρονόμους που κατοικούν στην Ελβετία, καθώς το αποφασιστικής σημασίας κριτήριο είναι ο τόπος όπου βρίσκεται το ακίνητο, ανεξάρτητα από τον τόπο επαγγηγής της κληρονομίας ή την κατοικία των κληρο-

νόμων. Στην περίπτωση αυτή, προβλέπεται η δυνατότητα να ζητηθούν εγγυήσεις για τη διασφάλιση της καταβολής του φόρου.

Ακίνητα εξωτερικού κληρονομουμένου κατοίκου Ελβετίας

Αν ο κατοικία του κληρονομουμένου βρίσκεται στην Ελβετία, η φορολόγηση της κληρονομίας ανήκει στην αρμοδιότητα κάποιου καντονιού. Το ακίνητο όμως αποτελεί εξαίρεση, καθώς κατά κάνονα τρίτες χώρες διεκδικούν την αποκλειστική αρμοδιότητα φορολόγησης κληρονομιάσιων ακινήτων (όπως εξάλλου πράττει και η Ελβετία). Στην συγκεκριμένη περίπτωση η Ελβετία δεν έχει την αρμοδιότητα αυτή. Το ομοσπονδιακό δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι τα καντόνια δε μπορούν να φορολογούν ακίνητα που βρίσκονται στο εξωτερικό.

Ακίνητα εξωτερικού κληρονομουμένου κατοίκου εξωτερικού του οποίου οι κληρονόμοι είναι κάτοικοι Ελβετίας

Ισχύει ότι αναφέραμε και στην προηγούμενη περίπτωση, πολύ περισσότερο που το καντόνι όπου βρίσκεται η κατοικία των κληρονόμων δεν έχει καμία σχετική αρμοδιότητα. Η φορολόγηση του εισοδήματος των κληρονόμων αποκλείεται ρητά.

Αποφυγή διπλής φορολόγησης των μεταβιβάσεων ακινήτων

Κανόνες εσωτερικού δικαίου

Το Σύνταγμα αποκλείει τη διπλή επιβολή φόρου σε ομοσπονδιακό μόνον επίπεδο. Δεν υπάρχει αντίθετα καμία πρόβλεψη στο ομοσπονδιακό εσωτερικό δίκαιο για την αποφυγή της διπλής φορολόγησης σε διεθνές επίπεδο.

Στις νομοθεσίες των καντονιών εντούτοις συχνά προβλέπονται μονομερείς πύσεις του προβλήματος της διπλής φορολόγησης. Στο καντόνι του Βοντι μάλιστα η νομοθεσία επιτρέπει να εκπίπτονται οι καταβληθέντες σε αλλοδαπή χώρα φόροι, αν πράγματι επιβάλλεται διπλή φορολόγηση. Δεν πρόκειται για μείωση του φόρου που πρέπει καταβληθεί στην Ελβετία, αλλά για χρέος της κληρονομίας το οποίο εκπίπτεται από το ακαθάριστο ενεργητικό της κληρονομίας.

Σύστημα φορολόγησης κληρονομιών

Φορολόγηση κληρονομιών και δωρεών

Ο φόρος κληρονομιών και δωρεών ρυθμίζεται από το Νόμο 29/1978 και το βασιλικό διάταγμα 1629/1991 και επιβάλλεται στην εκ καριστικής αιτίας αύξηση της περιουσίας φυσικών προσώπων. Υπόκεινται σε φόρο:

Η απόκτηση περιουσιακών στοιχείων και δικαιωμάτων από κληρονομία, κληροδοσία ή οποιονδήποτε άλλη κληρονομική αιτία (π.χ. δωρεά αιτία θανάτου, σύμφωνο κληρονομικής διαδοχής, χρηματικά ποσά που χορηγήθηκαν από τον διαθέτη στον εκτελεστή της διαθήκης, με την προϋπόθεση ότι αυτά δεν ξεπερνούν τα συνήθη ποσά ή το 10% της αξίας της κληρονομιαίας περιουσίας, ή ποσά που καταβάλλονται από τους οργανισμούς στις οικογένειες των αποθανόντων υπαλλήλων τους, εκτός από εκείνα που προέρχονται από ασφάλισης ζωής ή εκείνα που υπόκεινται στο φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων). Η εκκαθάριση των αποκτημάτων της κοινωνίας των συζύγων όταν προηγείται της διαδοχής αιτία θανάτου, κατά συνέπεια, δεν φορολογείται.

Η απόκτηση περιουσιακών στοιχείων και δικαιωμάτων από δωρεά ή από άλλες δικαιοπραξίες εκ καριστικής αιτίας και δικαιοπραξίες εν ζωή, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται η αποποίηση δικαιωμάτων υπέρ συγκεκριμένου προσώπου και η άφεση, ανάληψη, διευθέτηση, παραίτηση από χρέον (εφόσον γίνονται καριστικώς). Η εισφορά ενός ατομικού περιουσιακού στοιχείου στην περιουσία της κοινοκτημοσύνης θεωρείται δωρεά του μισού περιουσιακού στοιχείου από τον ένα σύζυγο στον άλλο. Οι δωρεές εξ επαχθούς αιτίας και οι ανταποδοτικές δωρεές φορολογούνται για το σύνολό της αξίας τους, εκτός αν υπάρχουν αμοιβαίς παροχές ή αν ο δωρεοδόχος υπόκειται σε φορολόγηση, οπότε οι δωρεές αυτές φορολογούνται μόνον ως προς τη διαφορά της αξίας. Οι εκχωρήσεις περιουσιακών στοιχείων έναντι χορήγησης ισόβιας ή προσωρινής προσόδου φορολογείται ως δωρεά κατά το τμήμα για το οποίο η αξία των μεταβιβαζόμενων περιουσιακών στοιχείων υπερβαίνει την κεφαλαιοποιημένη πρόσοδο σύμφωνα με τη φορολογική νομοθεσία. Όταν, για τις εν πλήγω εκκωρήσεις, η φορολογική βάση της εκκώρωσης υπερβαίνει κατά 20% και κατά 12.020,24 ευρώ τη φορολογική βάση της προσόδου, η εκκαθάριση την οποία αναλαμβάνει ο εκδοχέας φτάνει έως την αξία κατά την οποία συμπίπτουν οι δύο αυτές φορολογικές βάσεις ή έως τη διαφορά αν μία ακόμη εκκαθάριση πραγματοποιήθηκε υπέρ του εκδοχέα ως δωρεά. Η δωρεά ακινήτου με την υποχρέωση καταβολής ισόβιας προσόδου σε πρόσωπο άλλο από τον δωρητή συνε-

πάγεται δύο εκκαθαρίσεις: η μία σε βάρος του δωρεοδόχου για τη διαφορά μεταξύ της αξίας της μεταβιβαζόμενης περιουσίας και εκείνης της προσόδου, και η δεύτερη σε βάρος του δικαιούχου της προσόδου για την αξία της προσόδου. Η είσπραξη χρηματικών ποσών από τους δικαιούχους ασφαλισίων ζωής σε περίπτωση θανάτου του ασφαλισμένου και με την προϋπόθεση ότι ο υπογράφων το ασφαλιστικό συμβόλαιο δεν είναι δικαιούχος.

Φορολογούνται επίσης οι τεκμαρόμενες αυξήσεις της περιουσίας. Μέχρι αποδείξεως του εναντίον, τεκμαίρεται ότι οι εν πλήγω αυξήσεις έχουν συντελεστεί, όταν τα φορολογικά μητρώα ή άλλα δεδομένα τα οποία έχει στη διάθεσή της η δημόσια διοίκηση αποκαλύπτουν τη μείωση της περιουσίας ενός προσώπου και την αντίστοχη αύξηση της περιουσίας του συζύγου, των τέκνων, των κληρονόμων ή κληροδόχων καθώς και σε περιπτώσεις σχετικές με εξ επαχθούς αιτίας κτήσεις στις οποίες προβαίνουν οι ανιόντες με την ιδιότητα του αντιπροσώπου ανήπικων τέκνων (εκτός εάν αποδείξουν ότι τα ανήπικα τέκνα διαθέτουν επαρκή περιουσιακά στοιχεία, τεκμαίρεται ότι η απόκτηση του περιουσιακού στοιχείου έγινε από τον ανιόντα ο οποίος το μεταβιβάζει στη συνέχεια στον κατιόντα – πραγματοποιούνται δύο εκκαθαρίσεις: η μία ως σύμβαση εξ επαχθούς αιτίας και ή δεύτερη ως δωρεά υπέρ κατιόντος).

Όταν οι αυξήσεις αυτές δεν είναι εκ καριστικής αιτίας, δεν υπόκεινται σε φόρο κληρονομιών και δωρεών τα κέρδη που προέρχονται από επιτρεπόμενα παίγνια (ακόμη κι όταν απαλλάσσονται από το φόρο εισοδήματος των φυσικών προσώπων), οι επιχορηγήσεις και οι υποτροφίες καθώς και τα χρηματικά ποσά που προέρχονται, άμεσα ή έμμεσα, από αμοιβή που απορρέει από εργασιακή σύμβαση.

Σύμφωνα με την ισχύουσα έως 1/1/1988 νομοθεσία, αποτελούσαν επίσης αντικείμενο φόρου κληρονομιών ή δωρεών και οι εκ καριστικής αιτίας αυξήσεις των νομικών προσώπων, ενώ σήμερα οι αυξήσεις αυτές υπόκεινται μόνον σε φόρο εταιριών.

Οι αυξήσεις της περιουσίας του αποκτώντος, οι οποίες υπόκεινται σε φόρο κληρονομίας και δωρεών, δεν υπόκεινται σε φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων, ενώ αντίθετα η αύξηση της περιουσίας του εκκωρούντος, που διηλώνεται κατά τη μεταβίβαση εκ καριστικής αιτίας, υποχρεούται σε καταβολή φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων.

Η εθνική ρύθμιση της φορολογίας κληρονομιών και δωρεών εφαρμόζεται στο σύνολο της επικράτειας, με εξαίρεση τις αυτόνομες κοινότητες της Χώρας των Βάσκων και τη Ναβά-

ρα όπου ο εν πλόγω φόρος ρυθμίζεται διαφορετικά. Θα πρέπει επίσης να σημειώσουμε ότι απαθλάσσονται από την καταβολή φόρου κληρονομιών και δωρεών στη Χώρα των Βάσκων η κτήση κληρονομίας, κληροδοσίας ή η είσπραξη χρηματικών ποσών που προέρχονται από ασφάλεια ζωής υπέρ συζύγου, συντρόφου, κατιόντων ή ανιόντων του κληρονομουμένου του οποίου η τελευταία φορολογική διεύθυνση βρίσκοταν σε αυτές τις αυτόνομες κοινότητες (για τη Χώρα των Βάσκων απαιτείται ελάχιστο διάστημα διαμονής πέντε ετών). Εξαιρούνται επίσης από την καταβολή φόρου οι δωρεές υπέρ των προαναφερθέντων προσώπων, των οποίων αντικείμενο είναι ακίνητα που βρίσκονται στις περιοχές αυτές ή κινητά (π.χ. χρήματα), εφόσον οι δωρεοδόχοι, στην τελευταία περίπτωση, έχουν τη φορολογική τους κατοικία στις αυτόνομες αυτές κοινότητες.

Στις υπόλοιπες αυτόνομες κοινότητες, την είσπραξη του φόρου αναλαμβάνουν οι ίδιες οι κοινότητες οι οποίες, από 1/1/1997, μπορούν συν τοις άλλοις να ρυθμίζουν ορισμένα θέματα φορολογίας, όπως για παράδειγμα:

για τις κτήσεις αιτία θανάτου και τα χρηματικά ποσά που εισπράττουν οι δικαιούχοι ασφαλείων ζωής, ο φόρος καταβάλλεται στην αυτόνομη κοινότητα όπου βρίσκεται η συνήθης διανομή του κληρονομουμένουα
για τις κτήσεις ακινήτων από δωρεά, ο φόρος καταβάλλεται στην αυτόνομη κοινότητα όπου αυτά βρίσκονται
για τις κτήσεις από δωρεά άλλων περιουσιακών στοιχείων, ο φόρος καταβάλλεται στην αυτόνομη κοινότητα όπου βρίσκεται η συνήθης διανομή του δωρεοδόχου.

Εκτός από την αρμοδιότητα για την είσπραξη του φόρου, οι αυτόνομες κοινότητες, με εξαίρεση τη Χώρα των Βάσκων και τη Ναβάρα, μπορούν να ρυθμίζουν στην επικράτειά τους τα εξής θέματα:

- ▶ τον καθορισμό της προϋπάρχουσας περιουσίας και τους συντελεστές.
- ▶ το ύψος του φόρου.
- ▶ τις μειώσεις της φορολογικής βάσης τόσο για τις κτήσεις αιτία θανάτου όσο και για τις δωρεές.
- ▶ τις φορολογικές ειλαφρύνσεις.
- ▶ τη διαχείριση και την εκκαθάριση του φόρου.

Η εθνική νομοθεσία εφαρμόζεται στις αυτόνομες περιοχές στις οποίες δεν υπάρχει σχετική ρύθμιση για κάποιο από τα παραπάνω θέματα.

Τα μεταβιβαζόμενα περιουσιακά στοιχεία και δικαιώματα υπόκεινται σε καταβολή φόρου, εκτός εάν ο κάτοχός τους προστατεύεται από την αποδεικτική δύναμη που συνοδεύει τις δικαιοπραξίες ή αν απέκτησε το κινητό αντικείμενο δικαιώματος και με καλή πίστη σε κάποιον ανοικτό στο κοινό χώρο.

Κληρονόμοι κάτοικοι αλλοδαπής

Κληρονόμοι ή κληροδόχοι που δεν είναι κάτοικοι Ισπανίας φορολογούνται μόνον για περιουσιακά στοιχεία και δικαιώματα

που βρίσκονται στην Ισπανία ή η άσκησή ή η εφαρμογή τους μπορεί να γίνει στην ισπανική επικράτεια («εμπράγματη ενοχή»). Κατά συνέπεια, δηλώνεται σε κάθε περίπτωση στην Ισπανία, ανεξάρτητα από την κατοικία του δικαιούχου, η κτήση πλόγω κληρονομίας ή κληροδοσίας περιουσιακών στοιχείων που βρίσκονται σε ισπανικό έδαφος ή δικαιωμάτων που η άσκησή τους μπορεί να γίνει σε ισπανικό έδαφος. Ως τέτοια θεωρούνται:

- ▶ τα ακίνητα που βρίσκονται στην Ισπανία
- ▶ τα κινητά που συνδέονται αναπόσπαστα με κατοικίες, ακίνητα ή βιομηχανικές εκμεταλλεύσεις που βρίσκονται σε ισπανικό έδαφος, ακόμη κι αν, κατά το χρόνο που ο φόρος έγινε απαιτητός, αυτά βρίσκονταν εκτός Ισπανίας για συγκυριακούς ή προσωρινούς πλόγους.

Κληρονόμοι ή κληροδόχοι που δεν είναι κάτοικοι Ισπανίας υποχρεούνται να ορίσουν αντιπρόσωπο ο οποίος κατοικεί στην Ισπανία.

Θα πρέπει να εφαρμόζεται η εθνική νομοθεσία (και όχι εκείνη των αυτόνομων κοινοτήτων) για τον καθορισμό των συντελεστών υπολογισμού της προϋπάρχουσας περιουσίας του δικαιούχου, τη φορολογική κλίμακα και το σύστημα αφορολόγητων ορίων, όταν πρόκειται για κτήση αιτία θανάτου με την «εμπράγματη ενοχή» καταβολής φόρου. Την είσπραξη του φόρου αναλαμβάνει το Κράτος.

Κληρονόμοι ή κληροδόχοι οι οποίοι είναι υπόχρεοι καταβολής φόρου στην Ισπανία πρέπει να καταθέσουν τη δήλωσή τους ή «αυτό-εκκαθάριση» στη διοίκηση της αυτόνομης κοινότητας ή στη φορολογική υπηρεσία του τόπου κατοικίας του κληρονομουμένου στην Ισπανία.

Η έννοια της κατοικίας στο πλαίσιο της φορολογίας κληρονομιών και δωρεών παραπέμπει στην οριζόμενη από το νόμο ως κατοικία για τη φορολόγηση εισοδήματος φυσικών προσώπων. Θεωρείται κάτοικος Ισπανίας το φυσικό πρόσωπο που διαμένει μόνιμα στην ισπανική επικράτεια, χωρίς να υπολογίζονται μικρής διάρκειας απουσίες, για περισσότερες από 183 στις 365 ημέρες που προηγούνται του χρόνου κατά τον οποίο έγινε απαιτητός ο φόρος κληρονομιών και δωρεών (δηλαδή για το διάστημα των 365 ημερών που προηγήθηκε του θανάτου του κληρονομουμένου ή της δωρεάς).

Θα πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι κληρονόμοι και κληροδόχοι οι οποίοι είναι κάτοικοι εξωτερικού πλόγω των καθηκόντων τους, δημόσιοι υπάλληλοι και εκπρόσωποι του ισπανικού κράτους, υπόκεινται σε φόρο κληρονομιών και δωρεών με «προσωπική ενοχή» (φορολογείται δηλαδή το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων και δικαιωμάτων που τους έχει μεταβιβάσει ο κληρονομούμενος).

Ακίνητα εξωτερικού κληρονομουμένου κατοίκου Ισπανίας

Κληρονόμοι κάτοικοι Ισπανίας

Κληρονόμοι και κληροδόχοι κάτοικοι Ισπανίας κληρονο-

ΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ I.R.E.N.E.

σε Θεσσαλονίκη και Αθήνα 8-9 Νοεμβρίου 2007

μουμένου κατοίκου επίσης Ισπανίας υποχρεούνται σε καταβολή φόρου κληρονομιών και δωρεών με «προσωπική ενοχή». Δηλαδή, κληρονόμοι και κληροδόχοι κάτοικοι Ισπανίας φορολογούνται για το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων και δικαιωμάτων («προσωπική ενοχή») που tous έχει μεταβιβάσει κληρονομούμενος που κατοικεί στην Ισπανία. Δεν υπάρχει κατά κανόνα διαφοροποίηση για τα ακίνητα που βρίσκονται στο εξωτερικό. Η κατοικία του κληρονόμου ή του κληρονομούμενου είναι αυτό που καθορίζει αν ο φόρος θα καταβληθεί στην Ισπανία.

Θα πρέπει να εφαρμόζεται η νομοθεσία της αυτόνομης κοινότητας στην οποία ο κληρονομούμενος είχε την τελευταία του κατοικία για τον καθορισμό των συντελεστών υπολογισμού της προϋπάρχουσας περιουσίας του δικαιούχου, τη φορολογική κλίμακα και το σύστημα αφορολόγητων ορίων. Θα πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψιν το γεγονός ότι στη Χώρα των Βάσκων εφαρμόζεται η νομοθεσία της μόνον όταν ο κληρονομούμενος κατοικούσε στην κοινότητα αυτή τα τελευταία πέντε πριν από το θάνατό του χρόνια (στην αντίθετη περίπτωση, θα πρέπει να εφαρμοσθεί η σχετική με το φόρο κληρονομιών εθνική νομοθεσία).

Την είσπραξη του φόρου αναλαμβάνει η αυτόνομη κοινότητα στην οποία ο κληρονομούμενος είχε τη τελευταία του κατοικία. Η έννοια της κατοικίας στο πλαίσιο της φορολογίας κληρονομιών και δωρεών παραπέμπει στην οριζόμενη από το νόμο ως κατοικία για το φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων. Θεωρείται κάτοικος Ισπανίας το φυσικό πρόσωπο που διαμένει μόνιμα στην ισπανική επικράτεια, χωρίς να υπολογίζονται μικρής διάρκειας απουσίες, για περισσότερες από 183 στις 365 ημέρες που προηγούνται του χρόνου κατά τον οποίο έγινε απαιτητός ο φόρος κληρονομιών και δωρεών (δηλαδή για το διάστημα των 365 ημερών που προηγήθηκε του θανάτου του κληρονομούμενου ή της δωρεάς).

Αλλοιδαποί κληρονόμοι και κληροδόχοι που κατοικούν στην Ισπανία πλόγω των δραστηριοτήτων ή της εργασίας tous (μέλη διπλωματικών αποστολών και μόνιμων αντιπροσωπειών, προξενικοί υπάλληλοι, δημόσιοι υπάλληλοι ή το προσωπικό αλλοιδαπών ή διεθνών οργανισμών), υπόκεινται σε φόρο κληρονομιών και δωρεών με «προσωπική ενοχή» (δηλαδή μόνον για την ακίνητη περιουσία και τα δικαιώματα που βρίσκονται στην Ισπανία).

Κληρονόμοι κάτοικοι εξωτερικού

Κληρονόμοι και κληροδόχοι που δεν κατοικούν στην Ισπανία φορολογούνται μόνον για περιουσιακά στοιχεία και δι-

καιώματα που βρίσκονται στην ισπανική επικράτεια ή η άσκηση ή εφαρμογή tous μπορεί να γίνει στην ισπανική επικράτεια («εμπράγματη ενοχή»).

Κληρονόμοι ή κληροδόχοι που δεν είναι κάτοικοι Ισπανίας υποχρεούνται να ορίσουν αντιπρόσωπο ο οποίος κατοικεί στην Ισπανία.

Θα πρέπει να εφαρμόζεται η εθνική νομοθεσία (και όχι εκείνη των αυτόνομων κοινοτήτων) για τον καθορισμό των συντελεστών υπολογισμού της προϋπάρχουσας περιουσίας του δικαιούχου, τη φορολογική κλίμακα και το σύστημα αφορολόγητων ορίων, όταν πρόκειται για κτήση αιτία θανάτου με «εμπράγματη ενοχή» καταβολής φόρου. Την είσπραξη του φόρου αναλαμβάνει το Κράτος.

Η έννοια της κατοικίας στο πλαίσιο της φορολογίας κληρονομιών και δωρεών παραπέμπει στην οριζόμενη από το νόμο ως κατοικία για το φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων. Θεωρείται κάτοικος Ισπανίας το φυσικό πρόσωπο που διαμένει μόνιμα στην ισπανική επικράτεια, χωρίς να υπολογίζονται μικρής διάρκειας απουσίες, για περισσότερες από 183 στις 365 ημέρες που προηγούνται του χρόνου κατά τον οποίο έγινε απαιτητός ο φόρος κληρονομιών και δωρεών (δηλαδή για το διάστημα των 365 ημερών που προηγήθηκε του θανάτου του κληρονομούμενου ή της δωρεάς).

Θα πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι κληρονόμοι και κληροδόχοι οι οποίοι είναι κάτοικοι εξωτερικού πλόγω των καθηκόντων tous, δημόσιοι υπάλληλοι και εκπρόσωποι του ισπανικού κράτους, υπόκεινται σε φόρο κληρονομιών και δωρεών με «προσωπική ενοχή» (φορολογείται δηλαδή το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων και δικαιωμάτων που tous έχει μεταβιβάσει ο κληρονομούμενος).

Ακίνητα εξωτερικού κληρονομούμενου κατοίκου εξωτερικού του οποίου οι κληρονόμοι είναι κάτοικοι Ισπανίας

Κληρονόμοι και κληροδόχοι κάτοικοι Ισπανίας ενός κληρονομούμενου κατοίκου εξωτερικού υποχρεούνται, όπως ήδη αναφέραμε, σε καταβολή φόρου κληρονομιών στην Ισπανία με «προσωπική ενοχή». Δηλαδή, κληρονόμοι και κληροδόχοι που κατοικούν στην Ισπανία φορολογούνται για το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων και δικαιωμάτων («προσωπική ενοχή») που tous έχει μεταβιβάσει ο κληρονομούμενος, συμπεριλαμβανομένης και της αξίας των ακίνητων που βρίσκονται στο εξωτερικό,. Δεν υπάρχει διαφοροποίηση για τα ακίνητα που βρίσκονται στο εξωτερικό. Η

ΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ I.R.E.N.E. σε Θεσσαλονίκη και Αθήνα 8-9 Νοεμβρίου 2007

κατοικία του κληρονόμου ή του κληρονομουμένου είναι αυτό που καθορίζει αν θα καταβληθεί φόρος στην Ισπανία. Μόνη εξαίρεση στον κανόνα, αλλοδαποί κληρονόμοι και κληροδόχοι που κατοικούν στην Ισπανία λόγω των δραστηριοτήτων ή της εργασίας τους (μέλη διπλωματικών αποστολών και μόνιμων αντιπροσωπειών, προξενικοί υπάλληλοι, δημόσιοι υπάλληλοι ή το προσωπικό αλλοδαπών ή διεθνών οργανισμών), υπόκεινται σε φόρο κληρονομιών και δωρεών αποκλειστικά με «προσωπική ενοχή» (δηλαδή μόνον για την ακίνητη περιουσία και τα δικαιώματα που βρίσκονται στην Ισπανία). Με δεδομένο ότι ο κληρονομούμενος ήταν κάτοικος εξωτερικού:

- ▶ Θα πρέπει να εφαρμόζεται η εθνική νομοθεσία (και όχι εκείνη των αυτόνομων κοινοτήτων) για τον καθορισμό των συντελεστών υπολογισμού της προϋπάρχουσας περιουσίας του δικαιούχου, τη φορολογική κλίμακα και το σύστημα αφορολόγητων ορίων
- ▶ Η είσπραξη του φόρου γίνεται από το κράτος καθώς ο κληρονομούμενος δεν ήταν κάτοικος Ισπανίας.

Η έννοια της κατοικίας στο πλαίσιο της φορολόγησης κληρονομιών και δωρεών παραπέμπει στην οριζόμενη από το νόμο ως κατοικία για το φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων. Θεωρείται κάτοικος Ισπανίας το φυσικό πρόσωπο που διαμένει μόνιμα στην ισπανική επικράτεια, χωρίς να υπολογίζονται μικρής διάρκειας απουσίες, για περισσότερες από 183 στις 365 ημέρες που προηγούνται του χρόνου κατά τον οποίο έγινε απαιτήτος ο φόρος κληρονομιών και δωρεών (δηλαδή για το διάστημα των 365 ημερών που προηγήθηκε του θανάτου του κληρονομουμένου ή της δωρεάς).

Αποφυγή διπλής φορολόγησης ακινήτων

Κανόνες εσωτερικού δικαίου

Η ισπανική νομοθεσία ορίζει ότι όταν ο υπόχρεος καταβολής φόρου έχει προσωπική ενοχή και μεταξύ των μεταβιβαζομένων περιουσιακών στοιχείων και δικαιωμάτων υπάρχουν ορισμένα τα οποία υπόκεινται στο εξωτερικό σε φόρο όμοιο με τον ισπανικό φόρο κληρονομιών και δωρεών, ο φορολογούμενος έχει το δικαίωμα να αφαιρέσει από το συνολικό ποσό του φόρου το μικρότερο από τα κάτωθι ποσά:

- ▶ το καταβληθέντα στο εξωτερικό φόρο
- ▶ ή το ποσό που προκύπτει με την εφαρμογή του πραγματικού μέσου όρου του ισπανικού φόρου στην αύξηση της περιουσίας η οποία αντιστοιχεί σε περιουσιακά στοιχεία και δικαιωμάτα που βρίσκονται εκτός Ισπανίας. Υπενθυμίζουμε ότι ο πραγματικός μέσος όρος υπολογίζεται διαιρώντας το συνολικό ποσό του φόρου με το φορολογητέο εισόδημα.

Συμβάσεις για την αποφυγή διπλής φορολόγησης

Η Ισπανία μέχρι σήμερα έχει υπογράψει σχετικά τρεις μόνον συμβάσεις: με την Ελλάδα (6 Μαρτίου 1919), τη Γαλλία (8 Ιανουαρίου 1963) και τη Σουηδία (25 Απριλίου 1963).

ΙΤΑΛΙΑ

Cinzia Bruneli

Συμβολαιογράφος Φόρλι

Μέλος της Επιτροπής Ευρωπαϊκών
και Διεθνών Υποθέσεων του Ιταλικού
Εθνικού Συμβουλίου

Παρουσίαση συστήματος φορολόγησης κληρονομιών

Κατά τη διάρκεια του περασμένου αιώνα, η ιταλική φορολογική νομοθεσία παραδοσιακά βασίστηκε σε ένα σύστημα προοδευτικής φορολόγησης των κληρονομιών, ανάλογα με την περιουσία του κληρονομουμένου. Η σχετική πρόβλεψη του νομοθετικού διατάγματος 346/31-10-1990, το οποίο κατ' επανάληψη τροποποιήθηκε, προσέθετε δύο φόρους στις μεταβιβάσεις αιτία θανάτου, και οι δύο με προοδευτική κλίμακα:

- το φόρο κληρονομίας που υπολογίζεται βάσει της συνολικής καθαρής αξίας του ενεργητικού της κληρονομίας και είναι ανεξάρτητος από το βαθμό συγγένειας μεταξύ του κληρονομουμένου και των κληρονόμων τουα
- το φόρο περιουσίας, δηλαδή το φόρο επί της κληρονομικής μερίδας, που καταβάλλεται από κάθε κληρονόμο ή κληροδόχο για τη μερίδα που έχει του έχει καταληφθεί και το ύψος του οποίου εξαρτάται από το βαθμό συγγένειας μεταξύ του κληρονομουμένου και του κληρονόμου.

Μια πρώτη ουσιαστική τροποποίηση του νομοθετήματος αυτού έγινε με το N342/21-11-2000 που μετέτρεψε το σύστημα φορολογίας από προοδευτικό σε αναλογικό, καθώς καταργούσε τον προοδευτικό του χαρακτήρα, τη συνολική δηλαδή φορολόγηση του ενεργητικού της κληρονομίας, και υιοθετούσε αναλογικούς φόρους, και μάλιστα χαμηλότερους, με την φορολόγηση της αξίας της κάθε κληρονομικής μερίδας χωριστά. Με άλλα λόγια, η φορολογητέα ύλη δεν υπολογίζοταν πλέον με βάση την περιουσία του κληρονομουμένου άλλα τον κληρονόμο και την κληρονομική του μερίδα.

Κατά το διάστημα από 25 Οκτωβρίου 2001, που τέθηκε σε ισχύ το άρθρο 13, παρ. 1 του N383/18-10-2001, και έως 2 Οκτωβρίου 2006, είχαμε τη ριζική αλλαγή του συστήματος φορολόγησης των εκ χαριστικής αιτίας μεταβιβάσεων λόγω κληρονομίας ή δωρεάς, η οποία μεταξύ άλλων, περιελάμβανε την κατάργηση του φόρου κληρονομιών και δωρεών, ανεξάρτητα από τη φύση της περιουσίας του κληρονομουμένου, την αξία της ή το βαθμό συγγένειας του κληρονομουμένου με τους δικαιούχους.

Μοναδική μορφή φορολόγησης κληρονομιών, για τα ακί-

νητα και τα εμπράγματα δικαιώματα σε ακίνητα που περιλαμβάνονται στο ενεργητικό της κληρονομίας, αποτελούσαν οι φόροι υποθηκοφυλακείου και κτηματολογίου –2% και 1% αντίστοιχα– επί του φορολογητέου συνόλου το οποίο υπολογίζοταν σύμφωνα με τις σχετικές με τη φορολόγηση κληρονομιών διατάξεις.

Η ανατροπή, θα μπορούσαμε να πούμε, της ιταλικής νομοθεσίας συνέβη ωστόσο όταν τέθηκε σε ισχύ το νομοθετικό διάταγμα 262/3-10-2006, που τροποποιήθηκε από το N286/24-11-2006, το οποίο επανεισήγαγε το φόρο κληρονομιών και δωρεών στα εξής:

- α) μεταβιβάσεις ακινήτων και δικαιωμάτων σε ακίνητα αιτία θανάτου,
- β) δωρεές,
- γ) πράξεις από χαριστική αιτία (καθώς και έμμεσες ελευθεριότητες),
- δ) σύσταση δέσμευσης προορισμού.

Μετά αυτή τη χωρίς προηγούμενο νομοθετική αναστάτωση, οι κληρονομίες των οποίων η επαγγωγή έγινε από 3/10/2006 και μετά αποτελούν αντικείμενων αληθιλοσυγκρουόμενων νομοθεσιών που διαδέχτηκαν τρεις φορές η μία την άλλη μέσα στους τέσσερις τελευταίους μήνες του 2006, θεσπίζοντας νέους κανόνες, δυστυχώς πάντα με αναδρομική ισχύ, σχετικά με τις κληρονομίες των οποίων η επαγγωγή έγινε από 3/10/2006 και μετά.

Προς το παρόν, σύμφωνα και με τις τελευταίες τροποποιήσεις του N296/27-12-2006, οι φόροι κληρονομιών και δωρεών ρυθμίζονται με το νομοθετικό διάταγμα 346/31-10-1990, που «ξεθάφτηκε» χωρίς νηπιθεούντων υπέρ όψιν οι διαδοχικές τροποποιήσεις που είχαν στο μεταξύ γίνει.

Σε φόρο κληρονομίας δεν υπόκειται στο εξής το σύνολο της κληρονομίας, αλλά αυτό που περιέρχεται σε κάθε κληρονόμο ή κληροδόχο. Φορολογούνται όλα τα περιουσιακά στοιχεία και όλα τα δικαιώματα σε κινητά και ακίνητα, αντικείμενα της μεταβιβάσης, εκτός από εκείνα που απαλλάσσονται σύμφωνα με το νόμο. Φορολογούνται επομένως τα χρηματικά ποσά, το ενεργητικό υπόλοιπο τρέχοντος λογαριασμού, οι τίτλοι, τα μερίδια κοινών επενδυτικών κεφαλαίων και άλλες κινητές αξίες.

Θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να διευκρινίσουμε ότι οι φό-

ροι κληρονομιών διέπονται από τον ισχύοντα κατά το χρόνο της επαγωγής νόμο, χρόνος ο οποίος συμπίπτει με το θάνατο του κληρονομουμένου, και όχι σύμφωνα με τον ισχύοντα νόμο κατά το χρόνο κατάθεσης της δόηλωσης αποδοχής της κληρονομίας.

Υπόχρεοι καταβολής φόρου είναι οι κληρονόμοι και οι κληροδόχοι

Ωστόσο, οι κληρονόμοι είναι αιλητηλεγγύως υπεύθυνοι για την καταβολή του συνολικού οφειλόμενου ποσού τόσο από τους ίδιους όσο και από τους κληροδόχους. Αντίθετα οι κληροδόχοι ευθύνονται μόνον για την καταβολή του σχετικού με το κληροδότημα φόρου.

Ο συγκληρονόμος που αποδέχτηκε την κληρονομία με το ευεργέτημα της απογραφής είναι αιλητηλεγγύως υπεύθυνος για την καταβολή του φόρου έως το ύψος της αξίας της κληρονομικής του μερίδας.

Για το διάστημα που οι δικαιούχοι ή ορισμένοι από αυτούς δεν έχουν ακόμη προβεί στην αποδοχή της κληρονομίας, οι καλούμενοι στην κληρονομία ή εκείνοι που δεν έχουν κάνει την αποδοχή της ή οι υπόχρεοι δόηλωσης κληρονομίας, με εξαίρεση τους κληροδόχους, είναι αιλητηλεγγύως υπεύθυνοι έως την αξία των κληρονομιαίς περιουσίας που αντίστοιχα κατέχουν.

Με την αποδοχή της κληρονομίας με το ευεργέτημα της απογραφής αποχωρίζεται η κληρονομία από την περιουσία του κληρονόμου και ο κληρονόμος κατά συνέπεια ευθύνεται για τις υποχρεώσεις της κληρονομίας έως το ύψος της αξίας της περιουσίας που του έχει περιέλθει σε αυτόν.

Αντίθετα, ο απλός κληρονόμος ευθύνεται και με τη δική του περιουσία για τις υποχρεώσεις της κληρονομίας.

Η αποδοχή με το ευεργέτημα της απογραφής γίνεται με δόηλωση ενώπιον συμβολαιογράφου ή του γραμματέα του δικαστηρίου στην περιφέρεια του οποίου έγινε η επαγωγή της κληρονομίας.

Ο καλούμενος στην κληρονομία ο οποίος έχει στην κατοχή του κληρονομιαία περιουσιακά στοιχεία πρέπει να τελειώσει την απογραφή μέσα σε διάστημα τριών μηνών από την επαγωγή της κληρονομίας ή από το χρόνο που έλαβε γνώση σχετικά με την κληρονομία που του έχει καταληφθεί και πρέπει να κάνει τη δόηλωση αποδοχής της μέσα στο διάστημα των σα-

ράντα επόμενων ημερών.

Αντίθετα, ο καλούμενος στην κληρονομία ο οποίος δεν έχει στην κατοχή του κληρονομιαία περιουσιακά στοιχεία μπορεί να κάνει τη δόηλωση αποδοχής της κληρονομίας όσο το δικαίωμα του να τη αποδεχτεί δεν έχει παραγραφεί (10 χρόνια από την επαγωγή της κληρονομίας) και να ολοκληρώσει την απογραφή μέσα στους επόμενους τρεις μήνες.

Σε περίπτωση προσώπων ανίκανων, νομικών προσώπων, συλλόγων, ιδρυμάτων ή μη αναγνωρισμένων οργανισμών (με εξαίρεση τις εταιρίες), η αποδοχή της κληρονομίας μπορεί να γίνει μόνον με το ευεργέτημα της απογραφής.

Για πρόσωπα ανίκανα (ανήλικους, απαγορευμένους), έκπτωση από το ευεργέτημα της απογραφής επέρχεται αν μέσα σε διάστημα ενός χρόνου αφότου τα πρόσωπα έγιναν απεριορίστως ικανά, δεν έκαναν την απογραφή.

Η φορολογητέα ύπη αποτελείται από τη φορολογητέα καθαρή συνολική αξία των περιουσιακών στοιχείων του συνόλου της κληρονομίας, αυξημένη κατά 10% καθώς τεκμαίρεται η ύπαρξη μετρητών, κοσμημάτων και επίπλων, ακόμη κι όταν αυτά δεν έχουν δηλωθεί ή η αξία που δηλώθηκε είναι μικρότερη.

Πρόκειται για μακπό τεκμήριο και η απόδειξη του αντιθέτου μπορεί να γίνει με τη σύνταξη αναλυτικής απογραφής σύμφωνα με το άρθρο 769 επ. του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

Τα ποσά που απαλλάσσονται από την καταβολή φόρου κληρονομίας αναπροσαρμόζονται από καιρού εις καιρόν, ανάλογα και με το γενικό κόστος ζωής, και αφορούν αποκλειστικά:

- ▶ τον επιζώντα σύζυγο και συγγενείς σε ευθεία γραμμή, για το ποσό του 1.000.000 ευρώ για κάθε δικαιούχο,

- ▶ τους αδελφούς, για το ποσό των 100.000 ευρώ για κάθε δικαιούχο,

- ▶ τα επιφορτισμένα με τη φροντίδα ατόμων με βαριά αναπηρία πρόσωπα, για το ποσό του 1.500.000 ευρώ.

Καθαρή συνολική αξία της κληρονομίας είναι η διαφορά μεταξύ της συνολικής αξίας, κατά το χρόνο της επαγωγής, των περιουσιακών στοιχείων και δικαιωμάτων που αποτελούν το ενεργητικό της κληρονομίας και του συνολικού ποσού του παθητικού της κληρονομίας που εκπίπτεται και των υποχρεώσεων.

Η αξία των κληρονομικών μερίδων καθορίζεται μετά

ΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ I.R.E.N.E.

σε Θεσσαλονίκη και Αθήνα 8-9 Νοεμβρίου 2007

την αφαίρεση κληροδοσιών και ποιπών υποχρεώσεων, ενώ η αξία των κληροδοσιών μετά την αφαίρεση των υποχρεώσεων που τη βαρύνουν.

ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΑΙΤΙΑ ΘΑΝΑΤΟΥ

Επί της καθαρής συνολικής αξίας των περιουσιακών στοιχείων

Η αρχή της χωρικότητας

Η σχετική με τη φορολόγηση κληρονομιών ιταλική νομοθεσία διέπεται από την αρχή της χωρικότητας κατά την οποία η καταβολή φόρων κληρονομίας είναι υποχρεωτική για όλα τα μεταβιβαζόμενα περιουσιακά στοιχεία και δικαιώματα, ακόμα και για εκείνα που βρίσκονται στο εξωτερικό. Αν, κατά το χρόνο επαγγελμάς της κληρονομίας, ο κληρονομούμενος κατοικούσε εκτός Ιταλίας, φορολογούνται μόνον περιουσιακά στοιχεία και δικαιώματα που βρίσκονται στην Ιταλία.

Ως τέτοια θεωρούνται:

- α) τα καταχωριμένα σε δημόσια μητρώα περιουσιακά στοιχεία και δικαιώματα καθώς και τα σχετικά εμπράγματα δικαιώματα επικαρπίας,
- β) οι μετοχές και τα εταιρικά μερίδια, καθώς και τα μερίδια και οι συμμετοχές σε οργανισμούς, με εξαίρεση τις εταιρίες, των οποίων η καταστατική ή η έδρα διοίκησης ή του κύριου σκοπού βρίσκεται στην Ιταλία,
- γ) οι ομολογίες και άλλοι τίτλοι, εκτός από τις μετοχές, που εκδίδονται από το κράτος ή από τις εταιρίες και τους οργανισμούς που προαναφέραμε στο β),
- δ) οι αντιπροσωπευτικοί τίτλοι εμπορευμάτων που βρίσκονται στην Ιταλία,
- ε) οι πιστώσεις, οι συναλλαγματικές, οι τραπεζικές επιταγές και πάσσις φύσεως επιταγές αν ο οφειλέτης, ο αποδέκτης ή ο εκδότης είναι κάτοικος Ιταλίας,
- στ) οι ασφαλισμένες πιστώσεις με περιουσιακά στοιχεία που βρίσκονται στην Ιταλία έως το ύψος της αξίας τους, ανεξάρτητα από τον τόπο κατοι-

κίας του οφειλέτη,

- z) τα περιουσιακά στοιχεία που βρίσκονται σε απλοδαπό κράτος και ταξιδεύουν με προορισμό την Ιταλία ή υπάγονται στο τελωνειακό σύστημα προσωρινής εξαγωγής.

Κατά συνέπεια, ισχύουν τα κάτωθι:

Ακίνητα στην Ιταλία κληρονομουμένου κατοίκου εξωτερικού

Το κριτήριο συνδέσεως σύμφωνα με το ιταλικό δίκαιο εξαρτάται από τη διαμονή του κληρονομουμένου και όχι από την κατοικία του. Τόπος διαμονής θεωρείται το μέρος όπου το πρόσωπο συνήθως διαμένει ενώ τόπος κατοικίας εκεί όπου το πρόσωπο έχει εγκαταστήσει την κύρια έδρα των υποθέσεων και των ενδιαφερόντων του.

Αν επομένως ο κληρονομούμενος διέμενε στο εξωτερικό, το ευρισκόμενο στην Ιταλία ακίνητο υπόκειται, εκτός από το φόρο υποθηκοφυλακείου και κτηματολογίου, στον συνήθη προβλεπόμενο από το ιταλικό δίκαιο φόρο.

Κληρονόμοι κάτοικοι Ιταλίας ή εξωτερικού

Η κατοικία και/ή η διαμονή των κληρονόμων δεν παίζει κανένα ρόλο στη φορολόγηση κληρονομιών.

Ακίνητα εξωτερικού κληρονομουμένου κατοίκου Ιταλίας

Η διαμονή του κληρονομουμένου στην Ιταλία συνεπάγεται την υπαγωγή όλων των περιουσιακών στοιχείων και δικαιωμάτων στην ιταλική νομοθεσία.

Ακίνητα εξωτερικού κληρονομουμένου κατοίκου εξωτερικού του οποίου οι κληρονόμοι είναι κάτοικοι Ιταλίας

Η κατοικία και/ή η διαμονή των κληρονόμων στην Ιταλία δεν ενδιαφέρει.

Παρουσίαση του συστήματος φορολόγησης κληρονομιών

Η φορολόγηση κληρονομιών στην Ολλανδία ρυθμίζεται από το σχετικό με το φόρο κληρονομίας νόμο του 1956 (Successiewet 1956 στα ολλανδικά – και εν συντομίᾳ SW). Φόρος κληρονομίας καταβάλλεται για τις μεταβιβάσεις ακινήτων, αν ο κληρονομούμενος κατά το χρόνο του θανάτου του διέμενε στην Ολλανδία (αρθρ. 1 SW).

Η φορολόγηση είναι προοδευτική και σε δύο επίπεδα, δηλαδή αυξάνεται ταυτόχρονα ανάλογα με την αξία της κληρονομίας και το βαθμό συγγένειας (αρθρ. 24 SW).

Οι φόροι κληρονομίας υπολογίζονται βάσει των μερίδων που περιέχονται στους κληρονόμους.

Η εκτίμηση όλων των περιουσιακών στοιχείων γίνεται σύμφωνα με την αγοραία τους αξίες. Από 1/1/2008 οι φόροι κληρονομίων για ακίνητα θα υπολογίζονται βάσει της αξίας αναφοράς που επιλέγεται για τον υπολογισμό του φόρου κατοικίας, και η οποία αξία καθορίζεται από τους δήμους κάθε χρόνο και δεν απέχει πολύ από την αγοραία αξία του ακινήτου.

Η αποποίηση της κληρονομίας δεν επιφέρει μείωση του ύψους των φόρων κληρονομίας (αρθρ. 30 SW).

Κατά το 2007 οι συντελεστές φορολόγησης διαμορφώνονται ως ακολούθως:

- Ο επιζών σύζυγος και τα τέκνα ανήκουν στην ομάδα φορολόγησης I, στην οποία ο συντελεστής είναι από 5% έως 27%. Ο συνδεόμενος με αστικό τύπου ένωση σύντροφος του κληρονομουμένου αντιμετωπίζεται ως σύζυγος, με την προϋπόθεση ότι η ένωση έχει καταχωρηθεί.

Οι εκτός γάμου ή αστικής ένωσης σύντροφοι ανήκουν και αυτοί στην ομάδα φορολόγησης I, με την προϋπόθεση ότι πληρούν ορισμένες συγκεκριμένες προϋποθέσεις.

- Για τους εγγονούς, οι συντελεστές κυμαίνονται μεταξύ 8%-43,2%.
- Οι αδελφούς και λιοποίοι ανίόντες σε ευθεία γραμμή κατατάσσονται στην ομάδα II με συντελεστές μεταξύ 26% και 53%.
- Οι οργανισμοί κοινής ωφελείας δικαιούχοι κληρονομίας φορολογούνται με συντελεστή 0% (αρθρ. 24, παρ. 4 SW).
- Οι υπόλοιποι «δικαιούχοι» ανήκουν στην ομάδα III της οποίας οι συντελεστές κυμαίνονται από 41% έως 68%.

Υπάρχουν διάφορα αφορολόγητα όρια (αρθρ. 32.1.3 SW): 515.928 ευρώ για τον επιζών σύζυγο, 10.000 ευρώ για κάθε μεγαλύτερο των 23 ετών τέκνο, με την προϋπόθεση ότι το ύψος της περιουσίας δεν υπερβαίνει τα 26.455 ευρώ.

Απεριόριστη υπαγωγή

Η απεριόριστη υπαγωγή εφαρμόζεται όταν ο κληρονομούμενος είχε την τελευταία του κατοικία στην Ολλανδία.

Η έννοια της κατοικίας

Ο νόμος δεν προσδιορίζει την έννοια της φορολογικής κατοικίας του φυσικού προσώπου. Κατά το άρθρο 4 της Algemeene wet inzake Rijksbelastingen, η φορολογική κατοικία «καθορίζεται ανάλογα με τις εκάστοτε συνθήκες». Σύμφωνα με τη νομολογία, η φορολογική κατοικία καθορίζεται βάσει των προσωπικών σχέσεων διαρκείας. Θα πρέπει

ΟΛΛΑΝΔΙΑ Michel Tomlow

Συμβολαιογράφος Χέερλεν

Μέλος της Επιτροπής Ευρωπαϊκών
και Διεθνών Υποθέσεων της Ολλανδίας

υπ' αυτά την έννοια να λάβουμε κυρίως υπ' όψιν: τη διάρκεια και το μόνιμο χαρακτήρα της διαμονής, την ύπαρξη κατοικίας, τον τόπο διαμονής της οικογένειας, τον τόπο άσκησης της επαγγελματικής δραστηριότητας και τον τόπου όπου αναπτύσσονται οι κοινωνικές σχέσεις, δηλαδή το κέντρο των ζωτικών συμφερόντων του φορολογουμένου.

Οι σχετικές με τη φορολόγηση κληρονομιών συνθήκες περιέχουν διατάξεις με τις οποίες αποτέλεσται η πιθανότητα ύπαρξης δύο κατοικιών για τον φορολογούμενο.

Χρονικοί κανόνες, κυρίως διατήρηση προηγούμενης κατοικίας

α) Φόροι κληρονομίας – φορολόγηση πλόγω κατοικίας κατά πλάσμα δικαίου (κάτοικος εξωτερικού για λιγότερο από δέκα χρόνια πριν από το θάνατό του).

Σύμφωνα με το άρθρο 3, παρ. 1 του νόμου SW, κάθε ολλανδός υπόκειται στο παρελθόν Ολλανδίας ο οποίος, κατά το διάστημα των δέκα πριν τον θανάτου του χρόνων, διέμενε στο εξωτερικό θεωρείται κατά πλάσμα δικαίου ότι κατοικούσε στην Ολλανδία. Η διάταξη αυτή αφορά πρόσωπα που, κατά το χρόνο του θανάτου τους, είχαν την ολλανδική υπηκοότητα. Η Ολλανδία θεωρεί ότι το πεδίο εφαρμογής του φόρου κληρονομίας είναι γενικό και περιλαμβάνει όλα τα περιουσιακά στοιχεία του κληρονομουμένου που βρίσκονται εντός και εκτός Ολλανδίας.

Με την απόφαση 39261/22-10-2006 το Ανώτατο Ολλανδικό Δικαστήριο έκρινε ότι η κατά πλάσμα δικαίου κατοικία, η ύπαρξη της οποίας τεκμαίρεται κατά το προαναφερθέν άρθρο, δεν είναι αντίθετη στην Ευρωπαϊκή Συνθήκη.

β) Φόροι δωρεών – προθεσμία ενός έτους

Σύμφωνα με το άρθρο 3, παρ. 2 του νόμου SW, τεκμαίρεται η ύπαρξη κατοικίας κατά πλάσμα δικαίου.

Κάθε πρόσωπο, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά του, που κατοικούσε στην Ολλανδία και προέβη σε δωρεά μέσα στον επόμενο από την αναχώρησή του από τη χώρα χρόνο, τεκμαίρεται ότι αυτό κατοικούσε στην Ολλανδία κατά το χρόνο της δωρεάς. Κατά συνέπεια η δωρεά αυτή θα φορολογηθεί στην Ολλανδία.

Περιορισμένη επαγωγή

Ορισμένα παραδείγματα κληρονομουμένων που κατοικούν στο εξωτερικό αλλά κατέχουν περιουσιακά στοιχεία στην Ολλανδία.

Αν ο κληρονομούμενος, κατά το χρόνο του θανάτου, κατοικούσε εκτός Ολλανδίας, επιβάλλεται φόρος μεταβιβάσης περιουσίας αιτία θανάτου σε όλα τα περιουσιακά στοιχεία που συνδέονται με την Ολλανδία, μετά την αφαίρεση των ολλανδικών υποχρεώσεων της κληρονομίας, δηλαδή του

παθητικού που υπολογίζεται σύμφωνα με το οιλλανδικό εσωτερικό δίκαιο (αρθρ. 1, παρ. 2, και 5 του νόμου SW).

Θεωρούνται συνδέομενα με την Οιλλανδία περιουσιακά στοιχεία (οιλλανδικά περιουσιακά στοιχεία):

α) τα τοκομερίδια και τα δικαιώματα στο ενεργητικό επιχειρήσεως (μονοπρόσωπης επιχείρησης), άλλα από τα εταιρικά μερίδια και τις μετοχές εταιριών,

β) τα δικαιώματα συμμετοχής στα κέρδη επιχείρησης της οποίας η πραγματική έδρα βρίσκεται στην Οιλλανδία, στο βαθμό που τα δικαιώματα αυτά δεν απορρέουν από τίτλους ή σύμβαση εργασίας (ομόρρυθμη εταιρία, ετερόρρυθμος εταίρος),

γ) τα ακίντια που βρίσκονται στην Οιλλανδία, στα οποία επίσης περιλαμβάνονται τα εμπράγματα δικαιώματα με τα οποία βαρύνονται, η οικονομική κυριότητά τους και τα μερίδια σε εταιρίες ακινήτων (ακίντια κατά πλάσμα δικαίου).

Θεωρούνται χρέον ή βάρον της κληρονομίας στην Οιλλανδία (οιλλανδικές υποχρεώσεις):

α) το σχετικό με οιλλανδική επιχείρηση / δραστηριότητα παθητικό,

β) τα ασφαλισμένα με υποθήκη ή με άλλο δικαίωμα/προνόμιο χρέον που βαρύνουν ακίντια τα οποία βρίσκονται στην Οιλλανδία, εφόσον τα χρέον αυτά έχουν συναφθεί με σκοπό τη χρηματοδότηση της κτήσης, τη βελτίωση ή τη συντήρηση των εν πλώγω ακινήτων.

Τα οιλλανδικά περιουσιακά στοιχεία που ανήκαν σε κληρονομούμενο του οποίου η τελευταία κατοικία ήταν εκτός Οιλλανδίας υπόκεινται πάντα στην καταβολή του επονομαζόμενου φόρου μεταβίβασης περιουσίας αιτία θανάτου.

Οι συντελεστές είναι ίδιοι με τους συντελεστές του φόρου κληρονομιών. Δεν υπάρχει εντούτοις αφορολόγητο όριο.

Κληρονόμοι κάτοικοι εξωτερικού ή κάτοικοι Οιλλανδίας

Η κατοικία του κληρονόμου δεν επηρεάζει με κανέναν τρόπο το πεδίο εφαρμογής του φόρου κληρονομίας στην Οιλλανδία.

Όταν τεκμαιρεται η ύπαρχη κατοικία του κληρονομουμένου στην Οιλλανδία, η αξία της ευρισκόμενης στην Οιλλανδία περιουσίας υπόκειται σε φόρο κληρονομιών στην Οιλλανδία και όταν αυτός κατοικεί στο εξωτερικό η περιουσία του στην Οιλλανδία υπόκειται σε φόρο μεταβίβασης κυριότητας αιτία θανάτου.

Ακίντια εξωτερικού κληρονομουμένου κατοίκου Οιλλανδίας

Αν ο κληρονομούμενος κατοικούσε στην Οιλλανδία, το σύνολο της κληρονομίας φορολογείται στην Οιλλανδία, δηλαδή ο φόρος κληρονομίας στην Οιλλανδία καλύπτει το σύνολο της περιουσίας του είτε αυτή βρίσκεται στην Οιλλανδία είτε στο εξωτερικό, και κατά συνέπεια και τα ακίντια που βρίσκονται στο εξωτερικό.

Ακίντια εξωτερικού κληρονομουμένου κατοίκου εξωτερικού του οποίου οι κληρονόμοι είναι κάτοικοι Οιλλανδίας

Η κατοικία του κληρονόμου δεν επηρεάζει με κανέναν τρόπο το πεδίο εφαρμογής του φόρου κληρονομίας στην Οιλλανδία. Τα ακίντια που βρίσκονται στο εξωτερικό δεν φορολογούνται στην Οιλλανδία, εκτός εάν, κατά το χρόνο του θανά-

του, ο κληρονομούμενος είχε την οιλλανδική υπηκοότητα και ήταν εγκατεστημένος εκτός Ισπανίας για διάστημα μικρότερο των δέκα ετών πριν από το θάνατό του. Αν κληρονομούμενος οιλλανδικής υπηκοότητας ζούσε στο εξωτερικό για διάστημα μικρότερο των δέκα ετών πριν από το θάνατό του, το πεδίο εφαρμογής του οιλλανδικού φόρου κληρονομίας είναι απολύτως γενικό και περιλαμβάνει όλα τα περιουσιακά στοιχεία είτε βρίσκονται στην Οιλλανδία είτε στο εξωτερικό.

Ακίντια και εταιρίες στην Οιλλανδία κληρονομουμένου του οποίου η τελευταία κατοικία ήταν στο εξωτερικό

Η έδρα του νομικού προσώπου δεν επηρεάζει το πεδίο εφαρμογής του φόρου κληρονομίας. Εφόσον το νομικό πρόσωπο πληροί τις προϋποθέσεις για το χαρακτηρισμό του ως εταιρία ακινήτων, οι τίτλοι του (μερίδια ή μετοχές) θεωρούνται κατά πλάσμα δικαίου ως ακίντια περιουσιακά στοιχεία.

Η αξία μετοχών και μεριδών υπάγεται σε φόρο κληρονομίας στην Οιλλανδία, αν ο κληρονομούμενος είχε κατά πλάσμα δικαίου κατοικία στην Οιλλανδία.

Τα ακίντια που βρίσκονται στην Οιλλανδία υπόκεινται σε φόρο μεταβίβασης κυριότητας αιτία θανάτου στην Οιλλανδία, αν ο κληρονομούμενος είχε τελευταία κατοικία εκτός Οιλλανδίας.

Ακίντια Οιλλανδίας που ανήκουν σε αλλοδαπή εταιρία κληρονομουμένου του οποίου η τελευταία κατοικία ήταν στο εξωτερικό

Η έδρα του νομικού προσώπου δεν επηρεάζει το πεδίο εφαρμογής του φόρου κληρονομίας. Εφόσον το νομικό πρόσωπο πληροί τις προϋποθέσεις για το χαρακτηρισμό του ως εταιρία ακινήτων, οι τίτλοι του (μερίδια ή μετοχές) θεωρούνται κατά πλάσμα δικαίου ως ακίντια περιουσιακά στοιχεία.

Η αξία μετοχών και μεριδών υπάγεται σε φόρο κληρονομίας στην Οιλλανδία, αν ο κληρονομούμενος είχε κατά πλάσμα δικαίου κατοικία στην Οιλλανδία.

Τα ακίντια που βρίσκονται στην Οιλλανδία υπόκεινται σε φόρο μεταβίβασης κυριότητας αιτία θανάτου στην Οιλλανδία, αν ο κληρονομούμενος είχε τελευταία κατοικία εκτός Οιλλανδίας.

Επιμερισμός χρεών

α) Περιπτώσεις απεριόριστης υπαγωγής

Τα χρέον δεν συνδέονται με ορισμένα ενεργητικά. Το σύνολο της περιουσίας του κληρονομουμένου, μετά την αφαίρεση των υποχρεώσεων της κληρονομίας, υπόκειται σε φόρο κληρονομίας ο οποίος πρέπει να καταβληθεί από τους κληρονόμους ή τους κληροδόχους.

β) Περιπτώσεις περιορισμένης υπαγωγής

Το σύνολο των χρεών που έχουν συναφθεί στην Οιλλανδία ή συνδέονται με τη χώρα αυτή (οιλλανδικές υποχρεώσεις):

α) το σχετικό με οιλλανδική επιχείρηση / δραστηριότητα παθητικό,

β) τα ασφαλισμένα με υποθήκη ή με άλλο δικαίωμα/προνόμιο χρέον που βαρύνουν ακίντια τα οποία βρίσκονται στην Οιλλανδία, εφόσον τα χρέον αυτά έχουν συναφθεί με σκοπό τη χρηματοδότηση της κτήσης, τη βελτίωση ή τη συντήρηση των εν πλώγω ακινήτων.

Παρουσίαση του συστήματος φορολόγησης κληρονομιών

Εισαγωγή

Το ρωσικό δίκαιο έγινε τα τελευταία χρόνια ένα από τα πιο φιλελεύθερα σε επίπεδο φορολόγησης κληρονομιών στην Ευρώπη. Ο φόρος κληρονομιών εξισορροπήθηκε από τη νομοθεσία: «η κληρονομία της οποίας η επαγωγή έγινε από 1/1/2006 και εφεξής δεν υπόκειται σε κανενός είδους φορολόγηση». Καθώς επίσης και: «οι κληρονομίες των οποίων η επαγωγή έγινε πριν από την 1/1/2006 και η διευθέτηση τους μετά την ημερομηνία αυτή απαλλάσσονται από κάθε φορολογική υποχρέωση».

Οι λόγοι που οδήγησαν στην απρόσμενη αυτή αλλαγή του συστήματος φορολόγησης κληρονομιών είναι καθαρά εσωτερικοί και, όπως θα δούμε, επλάχιστα συνεισφέρουν στις αλλοδαπές επενδύσεις, αν και, εκ πρώτης όψεως, η Ρωσία μοιάζει να έχει μεταμορφωθεί σε απέραντο φορολογικό παράδεισο. Ο ρώσος νομοθέτης θέλησε να «ελαφρύνει φορολογικά τα μεσαία στρώματα του πληθυσμού προκειμένου να καταστεί δυνατή η μαζική αποταμίευση χωρίς υπερβολικά μεγάλες απώλειες». Οι μεγάλες περιουσίες κατηγορίθηκαν για συστηματική φοροδιαφυγή που δυσκόλευε την πραγματική φορολόγηση τους και απαδίωνε το σύστημα φορολόγησης το οποίο βάρυνε τελικά δυσανάλογα τα λιγότερο εύπορα στρώματα.

Ο κοινωνικός, και δη δημαγωγικός, χαρακτήρας των επιχειρημάτων για τη στήριξη της αλλαγής αυτής αφήνει να διαφανεί ότι μεσοπρόθεσμα, ίσως κάπου μετά τη διεξαγωγή των βουλευτικών και προεδρικών εκλογών του 2007 και 2008, είναι σφόδρα πιθανόν η μεταρρύθμιση αυτή να επανεξεταστεί. Θα πρέπει επίσης να υπογραμμίσουμε ότι δεν έχει διεξαχθεί καμία οικονομική ανάλυση για τη στήριξη αυτής της μεταρρύθμισης της οποίας οι σκοποί παραμένουν ασαφείς.

Υπόχρεος καταβολής φόρου

Η απουσία φόρου σημαίνει αναγκαστικά και απουσία φορολογουμένων. Η μη φορολόγηση ισχύει για όλους τους κληρονόμους και κληροδόχους ανεξάρτητα από τον τόπο κατοικίας τους και την ιθαγένειά τους.

Απεριόριστη «μη υπαγωγή»

Κανένα κριτήριο δεν περιορίζει ή μειώνει τη γενική εφαρμογή του κανόνα της «μη εφαρμογής» φόρου κληρονομίας. Ούτε η κατοικία του κληρονομούμενου ή των κληρονόμων, ούτε ο τόπος επαγωγής της κληρονομίας, ούτε η φύση των περιουσιακών στοιχείων ή ο βαθμός συγγένειας δεν επηρεάζει τη μη υπαγωγή σε φόρο κληρονομίας στη Ρωσία. Από την άποψη αυτή, το σύστημα φορολόγησης κληρονομιών διαθέτει χαρακτήρα οικουμενικό και τάσσεται κατά των διακρίσεων.

ΡΩΣΙΑ Igor Medvedev

Επίκουρος καθηγητής της Νομικής Ακαδημίας Ουραλίων, Επικεφαλής του Τμήματος Διεθνούς Δικαίου του Κέντρου Συμβολαιογραφικών Ερευνών Αικατερίνενγκρου

Ουτόσο, θα πρέπει να πάθουμε υπ' όψιν ότι η αμοιβή του δημιουργού έργου ή βιομηχανικής εφεύρεσης υπόκειται, σε περίπτωση κληρονομίας, στο φορολογικό καθεστώς του φόρου εισοδήματος. Οι κληρονόμοι δηλαδάν του αποβιώσαντος δημιουργού θα πρέπει να καταβάλουν φόρο εισοδήματος για όλο το ποσό της αμοιβής που έπλαβαν μετά το θάνατο του.

Συντελεστής και φορολογική βάση

Από τη στιγμή που δεν ισχύει πλέον ο φόρος κληρονομίας στη Ρωσία, αναγκαστικά ο «συντελεστής» που εφαρμόζεται σε κάθε περίπτωση θα είναι της τάξης του 0%.

Εκτίμηση των περιουσιακών στοιχείων της κληρονομίας

Παρόμοια εκτίμηση δεν είναι πλέον απαραίτητη για τη φορολόγηση των περιουσιακών στοιχείων. Παραμένει, ωστόσο, υποχρεωτική για τον προσδιορισμό της συμβολαιογραφικής αμοιβής που εξαρτάται όπως είναι φυσικό από την αξία της κληρονομίας.

Ο ρωσικός κώδικας φορολογίας προβλέπει ειδικούς κανόνες σχετικά με την εκτίμηση της κληρονομίας για τον προσδιορισμό της συμβολαιογραφικής αμοιβής. Η ερμηνεία σε πρακτικό επίπεδο των διατάξεων αυτών είναι αρκετά δύσκολη και προκαλεί κάποιες φορές διενέξεις μεταξύ του συμβολαιογράφου και των πελατών του. Κι αυτό γιατί οι κανόνες εκτίμησης διαφέρουν ανάλογα με τη φύση των περιουσιακών στοιχείων και το υποκείμενο της εκτίμησης. Ο νόμος, για παράδειγμα, δίνει στους ενδιαφερομένους το δικαίωμα να επιλέξουν μεταξύ της αγοραίας, της κτηματολογικής, της ονομαστικής αξίας ή της αξίας απογραφής (τεχνική) και απαγορεύει στους συμβολαιογράφους να εφαρμόζουν συγκεκριμένο σύστημα εκτίμησης. Η πρακτική αυτή είναι ατυχής αφού συν τοις άλλοις επιτρέπει, για παράδειγμα, στους κακόπιστους κληρονόμους να επικρατήσουν σε βάρους των δικαιούχων νόμιμης μοίρας.

Μεταβίβαση με κληρονομία ακινήτων και δικαιωμάτων σε ακίνητα, καθώς και μετοχών εταιριών ακινήτων

Ακίνητα

Η έννοια του ακινήτου, με τη στενή έννοια του όρου, υπάρ-

χει μόνον κατά το αστικό δίκαιο. Το ρωσική φορολογικό δίκαιο δανείζεται αυτή την έννοια του κοινού δικαίου χωρίς σημαντικές διαφοροποιήσεις σε σχέση με το ιδιαίτερα σαφές νομικό και νομολογιακό πλαίσιο. Έτσι, το άρθρο 130 του ρωσικού Αστικού Κώδικα ορίζει τι θεωρείται ακίνητο, ή μάλλον, κατά το γράμμα του νόμου, «ακίνητο αγαθό».

Ο ρώσος νομοθέτης χρησιμοποίησε ταυτόχρονα δύο ουσιαστικά κριτήρια προκειμένου να δώσει στην έννοια αυτή το χαρακτήρα του πιλάσματος. Από τη μία μεριά είναι «ο αμετάκλητος δεσμός με τη γη» (ακίνητα από τη φύση τους: γαίες, υπόγεια εδάφη, μετρόσιμα υδάτινα αποθέματα, δάσοι, καλλιέργειες, κτίσματα και κατασκευές) και από την άλλην υπάρχει ένας μη εξαντλητικός κατάλογος περιουσιακών στοιχείων τα οποία πλόγω του προορισμού ή της σημασίας τους πρέπει, σύμφωνα με τον νομοθέτη, να θεωρούνται ακίνητα αγαθά. Η προσέγγιση αυτή έδωσε τη δυνατότητα να χαρακτηριστούν ως ακίνητα ορισμένα μάλλον κινητά από τη φύση τους περιουσιακά στοιχεία (πλοία, αεροσκάφη, διαστημικά οχήματα...).

Ως κινητά περιουσιακά στοιχεία ορίζονται, δια της αρνήσεως, με το άρθρο 130 ΑΚ, τα πράγματα που δεν είναι ακίνητα, συμπεριλαμβανομένων των χρηματικών ποσών και των χρηματιστηριακών τίτλων.

Μια σημαντική ιδιαιτερότητα του ρωσικού δικαίου αποτελεί, κατά την γνώμη μας, ο ορισμός της επιχείρησης ως «σύνθετο» ακίνητο περιουσιακό στοιχείο (άρθρ. 132 ΑΚ). Κατά συνέπεια, περιλαμβάνονται όλα τα απαραίτητα για τις δραστηριότητές της περιουσιακά στοιχεία: γαίες, κτίσματα, κατασκευές, μποχανήματα παραγωγής, εμπορεύματα, δικαιώματα αξιώσεων, ενοχές, αποκλειστικά δικαιώματα (πνευματική ιδιοκτησία). Εύκολα μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι η έννοια αυτή ενώνει το κατ' εξοχήν ακίνητο με το κινητό περιουσιακό στοιχείο θεωρώντας τα ως «ενιαίο και σύνθετο ακίνητο».

Όλα τα εμπράγματα δικαιώματα που βασίζονται σε δουλείες, υποθήκες ή άλλες εγγυήσεις δεν θεωρούνται ποτέ ακίνητα περιουσιακά στοιχεία στο ρωσικό δίκαιο. Αντίθετα, θεωρία και νομολογία αναλύουν ομόθυμα τα δικαιώματα αυτά υπό ένα καθαρά συμβατικό πρί-

σμα, στο πλαίσιο διπλαδής συμβατικής ή της εκ του νόμου ενοχής από την οποία απορρέουν. Τίποτα, ωστόσο, δεν εμποδίζει τον ρώσο νομοθέτη να επιβάλλει σε αυτά τα δικαιώματα το ίδιο καθεστώς κοινού δικαίου, όπως για το δικαίωμα κυριότητας σε ακίνητο, και κυρίως σε ό,τι αφορά το σύστημα εγγραφής (άρθρ. 131 ΑΚ).

Μια παρόμοια προσέγγιση όμως δεν έχει καμία επίδραση σε φορολογικό επίπεδο, του οποίου στο εσωτερικό της χώρας.

Μεταβιβάσεις ακινήτων αιτία θανάτου

Ακίνητα ρωσίας κληρονομουμένου κατοίκου εξωτερικού

Κανένας φόρος δεν επιβάλλεται στην περίπτωση αυτή στην Ρωσία.

Κληρονόμοι κάτοικοι εξωτερικού

Ισχύει το ίδιο.

Κληρονόμοι κάτοικοι Ρωσίας

Ισχύει το ίδιο.

Ακίνητα εξωτερικού κληρονομουμένου κατοίκου Ρωσίας

Δεν υπάρχει υποχρέωση για καταβολή φόρου στην Ρωσία.

Ακίνητα εξωτερικού κληρονομουμένου κατοίκου εξωτερικού του οποίου οι κληρονόμοι είναι κάτοικοι Ρωσίας

Ισχύει το ίδιο.

Αποφυγή διπλής φορολόγησης

στις μεταβιβάσεις ακινήτων

Κανόνες εσωτερικού δικαίου

Μονομερή μέτρα σχετικά τη διπλή φορολόγηση δεν αποτελείσαν ποτέ αντικείμενο ειδικής ρύθμισης στο ρωσικό δίκαιο, ούτε καν την εποχή της «κανονικής» φορολόγησης. Η κατάργηση του φόρου κληρονομιών κατέστησε τα μέτρα αυτά περιττά.

Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΙΑΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΥΠΟΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ

I.- ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στα πλαίσια της παρέμβασης μου θα αναθίσω εν συντομίᾳ το φορολογικό καθεστώς που ισχύει στις χώρες Ολλανδία, Γαλλία, Ρωσία, Ισπανία, Ελβετία, Αυστρία, Ιταλία.

Το καθεστώς φορολόγησης των κληρονομιών στις χώρες αυτές, η σημασία που έχει η συγγένεια του κληρονόμου με τον κληρονομούμενο για την επιβολή αυξημένης φορολογίας, την αυξανόμενη κλίμακα ποσοστού φορολογικής επιβάρυνσης ανάλογα με τις κατηγορίες στις οποίες εντάσσονται οι διάφορες μορφές συγγένειας, αλλά και τον αυξανόμενο φόρο που προκύπτει όσο μεγαλύτερο είναι η κληρονομιά περιουσία που κληρονομείται σε κάθε δικαιούχο. Φυσικά θα αναφερθώ επίσης εν συντομίᾳ και περιληπτικά στο ισχύον φορολογικό καθεστώς για τις περιπτώσεις αυτές στην Ελλάδα.

II. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Ο φόρος κληρονομιών είναι κατ'εξοχήν άμεσος και προσωπικός φόρος και κατατάσσεται στην κατηγορία των φόρων που έχουν αντικείμενο το κεφάλαιο.

Είναι γνωστός από την αρχαιότητα και για πρώτη φορά θεσπίστηκε ήδη από το έτος 654 Π.Χ. επι Φαραώ Ψαμμετικού του Α' στην Αρχαία Αίγυπτο. Αργότερα επιβλήθηκε από τον αυτοκράτορα Αύγουστο στην Αρχαία Ρώμη και σταδιακά επεκτάθηκε σε όλες τις χώρες έτσι ώστε σήμερα να ισχύει σε περισσότερες από αυτές.

Στην χώρα μας έχουν γίνει προσπάθειες το φορολογικό σύστημα να ανταποκριθεί στις ανάγκες των φορολογουμένων και στη σύγχρονη οικονομική πραγματικότητα έτσι όπως αυτή καθημερινά διαμορφώνεται.

Βασικός σταθμός στην επιβολή φόρου κληρονομιών είναι τα έτη 1836 (νόμος της 14/26.8.1836) όπου πρωτεμφανίζεται με την μορφή τέλους χαρτοσήμου, 1865 (νόμος ΡΙΣΤ'), 1880 (νόμος ΩΙΔ'), 1885 (νόμος ΑΣΞΖ') 1887 (ΑΧΚΕ'), 1909 (νόμος ΓΤΣΑ') 1919 (νόμος 1641) και 1973 (ΝΔ 118).

Κατά την διάρκεια ισχύος των διατάξεων του βασικού ΝΔ 118/1973, οι διατάξεις αυτές υπέστησαν αναρίθμητες μεταβολές. Αυτή η πολυνομία δημιούργησε την πολυπλοκότητα των σχετικών διατάξεων και προκάλεσε δυσμενές αποτέλεσμα στην εφαρμογή τους, παραβιάζοντας ταυτόχρονα βασικές αρχές της επιβολής του φόρου, όπως την απλότητα και

ΕΛΛΑΔΑ Αθανάσιος Δράγιος Συμβολαιογράφος Αθηνών Μέλος Δ.Σ. του Σ.Σ.Ε.Α.Π.Α.Δ.

την βεβαιότητα του φόρου.

Με τον 2961/2001 που περιήρθηκε τον τύπο του κώδικα των διατάξεων του φόρου κληρονομιών, δωρεών, γονικών παροχών, προικών και κερδών από πλαχεία συγκεντρώθηκαν όλες οι διεσπαρμένες διατάξεις και η κωδικοποίηση συνέβαλε στον εκσυγχρονισμό του φορολογικού συστήματος. Η τελευταία τροποποίηση του 2961/2001 έγινε με τον νόμο 3554/2007 με την αναπροσαρμογή κλιμάκων φορολογίας κληρονομιών, δωρεών και γονικών παροχών και των αφορολόγητων ποσών για την απόκτηση πρώτης κατοικίας.

III.- ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΗ ΒΑΣΗ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Εχουν υποστηριχθεί πολλές θεωρίες για να δικαιολογηθεί η επιβολή φόρου κληρονομιάς.

Η θεωρία του ασφαλίστρου, δηλαδή το κράτος έχει το δικαίωμα να εισπράξει ένα είδος ασφαλίστρου γιατί εγγυάται την τελευταία θέληση του κληρονομουμένου και την μεταβίβαση της περιουσίας του προς τους κληρονόμους του. Η θεωρία του κληρονομικού δικαιώματος του κράτους λόγω του κυριαρχικού δικαιώματος του και στην εξασφάλιση που παρέχει έτσι ώστε να εκτελεστεί η επιθυμία του κληρονομουμένου.

Η θεωρία σύμφωνα με την οποία όποιος αποκτά περιουσία χωρίς παραγωγική προσπάθεια οφείλει με το φόρο κληρονομιάς παροχή προς το κράτος.

Σύμφωνα πλέον με τις σύγχρονες δημοσιονομικές αντιλήψεις η απόκτηση περιουσίας χωρίς αντάλλαγμα αντανακλά φοροδοτική ικανότητα με άμεση συνέπεια την ικανότητα πληρωμής φόρου.

IV.- ΙΣΧΥΟΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

- Στο υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο θεμελιώδεις αρχές της φορολογίας κληρονομιών είναι:

1) Ο βαθμός συγγένειας ανάμεσα στον κληρονομούμενο και τον κληρονόμο. Όσο πιο κοντινή είναι η συγγένεια ανάμεσα στους κληρονόμους ή κληροδόχους και τον κληρονομούμενο, τόσο μικρότερη είναι η φορολογική επιβάρυνση.

2) Το συνολικό ποσό της κληρονομιάς περιουσίας που κληρονομεί ο δικαιούχος κληρονόμος και δεν ασκεί καμία επιρ-

ροή στον προσδιορισμό του φόρου, η συνολική αξία της κληρονομίας μέρος της οποίας περιέρχεται και σε άλλα πρόσωπα.
3) Με την αύξηση της αξίας της φορολογικής μερίδας, αυξάνεται αντίστοιχα και ο φόρος που αναλογεί. Αντίθετα όσο πιο μικρή η αξία της κληρονομικής μερίδας τόσο μικρότερος είναι και ο φόρος που αναλογεί.
4) Σε φόρο υπόκειται η καθαρή αξία της κληρονομικής περιουσίας που μεταβιβάζεται σε κάθε κληρονόμο.

Οι δικαιούχοι της κτήσης ανάλογα με την συγγενική τους σχέση προς τον κληρονομούμενο κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες. Για κάθε μία από τις κατηγορίες αυτές ισχεί νομική φορολογική κλίμακα. Οι σχετικές διατάξεις άλλαξαν με το νέο νόμο και γι' αυτό δεν τις παραθέτουμε στη συνέχεια. Ενημερωμένες στις νέες διατάξεις θα δημοσιευθούν στο επόμενο τεύχος.

Προβλέπεται εξαίρεση από την υποβολή φόρου κληρονομίας στην σύζυγο ή τέκνα του κληρονομούμενου που αποκτούν κατά πλήρη κυριότητα, οικία ως πρώτη κατοικία. Φυσικά υπάρχουν διαβαθμίσεις ως προς το συνολικό ποσό απαλλαγής και προϋποθέσεις που πρέπει να τηρούνται για να χορηγηθεί η απαλλαγή αυτή από το φόρο κληρονομίας.

Προβλέπεται επίσης απαλλαγή Φόρου Κληρονομίας για γεωργούς και νέους αγρότες, με διάφορες διαβαθμίσεις ως προς τις προϋποθέσεις και το ύψος του χρηματικού ποσού, πρόσθετα αφορολόγητα ποσά, καθώς και ειδικές απαλλαγές.

Επίσης απαλλάσσονται από το φόρο κληρονομίας εφ' όσον δικαιούχοι είναι μια σειρά από κατηγορίες νομικών προσώπων και ενώσεων, ενδεικτικώς:

Το Δημόσιο, οι Δήμοι, οι Κοινότητες, οι Ιεροί Ναοί, οι Ιερές Μονές, το Ιερό Κοινό του Πλανάγιου Τάφου, η Ιερή Μονή του Όρους Σινά και τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, τα Δημοτικά και Κοινοτικά Ιδρύματα, οι τοπικές ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων.

Τα μη κερδοσκοπικά χαρακτήρα νομικά πρόσωπα, εφόσον επιδιώκουν αποδειγμένα σκοπούς εθνωφελείς ή θρησκευτικούς ή σε ευρύτερο κύκλῳ φιλανθρωπικούς ή εκπαιδευτικούς ή καλλιτεχνικούς ή κοινωφελείς.

Τα αιθλοδασά νομικά πρόσωπα με τον όρο της αμοιβαιότητας. Τα πολιτικά κόμματα, οι αιθλοδασοί με τον όρο την αμοιβαιότητας, τα αθλητικά σωματεία, τα οιλυμπιακά, εθνικά, δημοτικά και κοινοτικά γυμναστήρια, τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα ως και τα δημόσια νοσηλευτικά ιδρύματα.

Επίσης απαλλάσσονται από το φόρο:

Η κτήση πλοίων, μετοχών ή μεριδίων ημεδαπών ή αιθλοδα-

πών εταιριών πλοιοκτητριών πλοίων υπό ελληνική σημαία οπικής χωροποιότητας άνω των χιλίων πεντακοσίων (1.500) κόρων.

Η χρηματική κατάθεση σε τράπεζα σε ανοικτό λογαριασμό στο όνομα δύο ή περισσοτέρων από κοινού.

Η κινητή περιουσία που βρίσκεται στην αιθλοδασή Ελληνική υπηκόου που είναι εγκατεστημένος σε αυτή για δέκα (10) τουλάχιστον συναπτά έτη.

Αν μέσα σε μία πενταετία από το χρόνο της γένεσης της φορολογικής υποχρέωσης αντικείμενα της κτήσης μεταβιβασθούν και πάλι περαιτέρω αιτία θανάτου, ο φόρος για τη νέα αυτή κτήση περιορίζεται και υπολογίζεται αναλογικά με το έτος που γίνεται η νέα μεταβίβαση.

Σε φόρο, ο οποίος υπολογίζεται με βάση τις φορολογικές κλίμακες που ισχύουν, υποβάλλεται η κληρονομική μερίδα που απομένει μετά την έκπτωση.

1) των βέβαιων και εκκαθαρισμένων χρεών του κληρονομούμενου που νόμιμα υφίστανται κατά το χρόνο του θανάτου του και αποδεικνύονται όπως αναθυτικά ορίζονται από το νόμο.

α) από δημόσιο έγγραφο ή δικαστική απόφαση,
β) από ιδιωτικό έγγραφο το οποίο όμως έχει αποκτήσει βέβαιη χρονολογία πριν από το θάνατο του κληρονομούμενου,
γ) από τα εμπορικά του βιβλία.

2) Χρεών του Κληρονομούμενου από φόρους.

3) Χρεών νοσηλεύεις που ανάγονται στους τελευταίους 6 μήνες της ασθένειας του κληρονομούμενου.

Επίσης προβλέπεται και η έκπτωση και κάποιων άλλων χρεών που αναφέρονται αναθυτικά στο Νόμο, εάν ο προϊστάμενος της Δ.Ο.Υ. πειστεί αιτιολογημένα για την ύπαρξη τους και για το συνολικό χρηματικό ποσό στο οποίο ανέρχονται αυτά.

Επίσης από την αξία της κληρονομιαίας περιουσίας και κατ' επέκταση κατ' αναλογία από κάθε μερίδα εκπίπτονται μεταξύ άλλων:

α) Τα έξοδα δημοσίευσης της διαθήκης, έκδοσης κληρονομητηρίων και απογραφής της κληρονομίας.

β) Τα έξοδα της δίκης για την κήρυξη του κληρονομουμένου ως αφάντου, που αναγνωρίζονται με δικαστικές αποφάσεις.

γ) Τα έξοδα διαχείρισης και εκκαθάρισης της κτήσης που γίνονται στην αιθλοδασή, κατά το ποσό που αυτά βαρύνουν τα περιουσιακά αυτής στοιχεία που φορολογούνται στην Ελλάδα δ) Τα έξοδα κηδείας του κληρονομούμενου. Σε περίπτωση που δεν υπάρχουν δικαιολογητικά, για έξοδα κηδείας εκπίπτεται ποσό ευρώ χιλίων πεντακοσίων (1.500).

ε) Τα κληροδοτήματα που ορίζονται στο άρθρο 23.

V. ΙΣΧΥΟΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΣΤΙΣ ΥΠΟΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ

ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Η φορολογική αντιμετώπιση της κληρονομικής διαδοχής ρυθμίζεται από το νόμο του 1956.

Η φορολογία βασίζεται σε δύο κριτήρια:

- στο συνολικό ποσό της κληρονομιάς που περιέρχεται στον κάθε δικαιούχο

- στη σχέση συγγένειας Κληρονόμου-Κληρονομούμενου

Το έτος 2007 με την κατηγοριοποίηση των κληρονόμων σε τρείς κατηγορίες η φορολογική αντιμετώπιση έχει διαμορφωθεί ως εξής:

Η σύζυγος που επιζεί και τα παιδιά ανήκουν στην Α κατηγορία στην οποία το ποσοστό του φόρου κειμένεται από 5 έως 27%. Επίσης τα πρόσωπα που ζουν σε ελεύθερη ένωση μπορούν να υπαχθούν στην πρώτη κατηγορία με την προϋπόθεση ότι πληρούν ορισμένα οριζόμενα από τον νόμο κριτήρια.

Τα εγγόνια φορολογούνται σε ποσοστό που κειμένεται από 8% έως 43,2%.

Τα αδέλφια και άλιτοι απόγονοι σε ευθεία γραμμή κατατάσσονται στην δεύτερη κατηγορία της οποίας το ποσοστό του φόρου κειμένεται από 26% μέχρι 53%.

Οι υπόλοιποι που έχουν κληρονομικά δικαιώματα κατατάσσονται στην τρίτη κατηγορία στην οποία ο φόρος κειμένεται από 41% έως 68%.

Προβλέπονται διάφορες φορολογικές απαλλαγές, ενδεικτικά για την σύζυγο μέχρι του ποσού των ευρώ 515.928,00.

ΓΑΛΛΙΑ

Οι δύο θεμελιώδεις αρχές που ισχύουν είναι:

Η επιβολή του φόρου κληρονομιάς βασίζεται στην αξία της κληρονομιάς.

Ο φόρος υπολογίζεται για τον κάθε δικαιούχο μετά την μείωση από την κληρονομιαία αξία του παθητικού και για τις κληρονομιές από 1.1.2005, έκπτωσης για τα παιδιά και τους γονείς.

Τα αγαθά υπολογίζονται σύμφωνα με την αγοραία αξία που έχουν κατά το χρόνο του θανάτου.

Από την κληρονομιαία περιουσία αφαιρούνται τα αποδειγμένα χρέον που υπάρχουν κατά το χρόνο του θανάτου καθώς και τα έξοδα της κηδείας μέχρι του ποσού των ευρώ 1.500,00.

Δεν εκπίπτουν (γιατί θεωρούνται ως υποθετικά) χρέον που υπάρχουν προς όφελος των κληρονόμων (εκτός αν αυτά αποδεικνύονται από δημόσιο έγγραφο ή από ιδιωτικό με βέβαιη χρονολογία όμως πριν από τον θάνατο του κληρονομούμενου) επίσης δεν εκπίμπτουν χρέον που αναγνωρίζονται από την διαθήκη.

Ο υπολογισμός του φόρου κληρονομιάς βάσει της καθαρής

κληρονομιαίας αξίας που περιέρχεται σε κάθε κληρονόμο, γίνεται σε τρία στάδια.

1.- Εφαρμόζεται κάποια έκπτωση στην καθαρή κληρονομιαία αξία για τον κάθε κληρονόμο.

2.- Η κληρονομιαία αξία που προκύπτει μετά την έκπτωση υποβάλλεται σε φορολογία η οποία προσδιορίζεται σύμφωνα με το βαθμό συγγένειας που υφίσταται ανάμεσα στον κληρονομούμενο και τον κληρονόμο

3.-το τελικό ποσό που προκύπτει μειώνεται σε ορισμένες περιπτώσεις από κάποιες εκπτώσεις.

Κυριότερες φορολογικές ατέλειες

50.000,00 ευρώ για κάθε παιδί

76.000,00 ευρώ για κάθε σύζυγο

Κυριότερες κλίμακες επιβολής φόρου

Διαδοχή σε ευθεία γραμμή ποσοστό 20% από 15.000,00 έως 520.000,00 που μπορεί να φθάσει σε ποσοστό 40% πέρα από 1.700.000,00 ευρώ

Διαδοχή ανάμεσα συζύγων 20% από 30.000,00 ευρώ έως 520.000,00 ευρώ και μπορεί να φθάσει σε ποσοστό 40% πέρα από 1.700.000,00 ευρώ

Διαδοχή συγγενών μέχρι τέταρτου βαθμού συμπεριλαμβανομένου, ποσοστό 55%

Διαδοχή συγγενών πέρα από τον τέταρτο βαθμό συγγένειας και κληρονόμων χωρίς βαθμό συγγένειας 60%

Κυριότερες εκπτώσεις

Προβλέπονται εκπτώσεις του φόρου ως οικογενειακά βάροντα οποία είναι ποσό ευρώ 610,00 για κάθε παιδί πέρα από το δεύτερο.

Σε περίπτωση που η καθαρή αξία της κληρονομιαίας περιουσίας είναι κατώτερη του ποσού των ευρώ 50.000,00 για τους συγγενείς σε ευθεία γραμμή και συζύγους δεν είναι υποχρεωτική η δήλωση της.

ΡΩΣΙΑ

Το δίκαιο της Ρωσίας στον τομέα της φορολογικής αντιμετώπισης της κληρονομιάς υπέστη πρόσφατα βαθύτατες τροποποιήσεις.

Στην πραγματικότητα η φορολογία αιτία θανάτου απλά και ξεκάθαρα δεν υφίσταται πλέον.

Σύμφωνα με τον υπ' αριθμόν 78/1.7.2005 νόμο ο κληρονομική διαδοχή που προκύπτει μετά την 1/1/2006 δεν υπόκειται σε καμιά απολύτως φορολογική επιβάρυνση.

Ο ρώσος νομοθέτης προσπάθησε να ελαφρύνει ένα βάρος φορολογικό και οικονομικό για τον πληθυσμό με σκοπό να πρωθίσει μια αποταμίευση πλούτου χωρίς υπερβολικές απώλειες.

Ωστόσο εάν δεν έγινε εις βάθος οικονομική ανάλυση για να προκύψει αυτή η βαθιά απλησία στο φορολογικό σύστημα, υπάρχει πιθανότητα η απλησία αυτή να αναθεωρηθεί και να τροποποιηθεί και πάλι το φορολογικό καθεστώς.

Η φορολογική αυτή απαλλαγή έχει θεσπισθεί προς όφελος κάθε κληρονόμου ή μεριδούχου ανεξάρτητα από τον τόπο της κατοικίας του, στη Ρωσία ή στο εξωτερικό. Και επίσης ανεξάρτητα από την υπικούτητά του.

Κανένα κριτήριο δεν υφίσταται για να περιοριστεί το ύψος της φορολογικής απαλλαγής, ούτε και ο δεσμός συγγένειας Κληρονόμου και κληρονομούμενου.

Το φορολογικό καθεστώς στην κληρονομιά έχει χαρακτήρα γενικό και χωρίς διακρίσεις. Έτσι λοιπόν η εκτίμηση της περιουσίας που κληρονομείται δεν έχει φορολογική αξία. Παρόλα αυτά η εκτίμηση αυτή είναι αναγκαία για την σωστή εφαρμογή και τον υπολογισμό των συμβολαιογραφικών δικαιωμάτων που εξαρτώνται από την αξία και το ύψος της κληρονομιάς.

ΙΣΠΑΝΙΑ

Η φορολόγηση των κληρονομιών και των δωρεών διέπεται από τον νόμο 29/1987 και από το Βασιλικό Διάταγμα 1629/1991. Ο φόρος κληρονομιάς αφορά την αύξηση της περιουσίας φυσικών προσώπων.

Ο νόμος της φορολογίας της κληρονομιάς και της δωρεάς εφαρμόζεται σε όλη τη χώρα με εξαίρεση της αυτόνομης κοινότητες της χώρας των Βάσκων και στην Navarre που ρυθμίζουν αυτόνομα τη φορολόγηση στον τομέα αυτό.

Η κληρονομιαία αξία υπολογίζεται κατά το χρόνο θανάτου του κληρονομούμενου και είναι η καθαρή αξία όπως αυτή προκύπτει αν από το σύνοπτο του ενεργητικού στο οποίο συμπεριλαμβάνονται όλα τα αγαθά και τα δικαιώματα αφαιρεθούν τα βάρον, χρέον και έξοδα τα οποία προβλέπονται από το νόμο και εκπίπτουν.

Η Διοίκηση μπορεί να προσθέσει στο ενεργητικό της κληρονομιαίας περιουσίας αγαθά που ανήκαν στον κληρονομούμενο μέχρι ένα έτος πριν από το θάνατο του, αγαθά τα οποία μεταβίβασε δωρεάν ο κληρονομούμενος τα τελευταία τέσσερα χρόνια πριν από το θάνατο του, προβλέπεται όμως ότι ο κληρονομούμενος μπορεί να αποδείξει το αντίθετο.

Τα χρέον του αποβιώσαντα τα οποία αφαιρούνται από την κληρονομιαία περιουσία πρέπει να προκύπτουν είτε από Δημόσιο έγγραφο, είτε και από ιδιωτικό έγγραφο με βέβαιην απόδειξη. Επίσης ως έξοδα κληρονομιάς αφαιρούνται τα έξοδα ασθένειας, τα έξοδα κηδείας, και δικαιστικά έξοδα.

Προβλέπεται φορολογική ατέλεια περίου 16.000,00 ευρώ για τον σύζυγο ή τη σύζυγο που επιζεί και για καθένα από τους ανιόντες ή τους κατιόντες. Εάν ο κληρονόμος είναι άτομο που έχει σωματική αναπηρία ή πνευματική το ποσό αυτό αυξάνεται.

Σε περίπτωση που τα ίδια αγαθά σε περίοδο 10 ετών αποτελέσουν αντικείμενο δεύτερης ή και άλλης κληρονομικής διαδοχής προβλέπεται ποσό φορολογικής απαλλαγής.

Με την προηγούμενη ουσία σύζυγος, ανιόντες ή κατιόντες του αποβιώσαντος παρέχεται η δυνατότητα φορολογικής απαλλαγής σε ποσοστό μέχρι 95% επι της αξίας που αντιστοιχεί σε κληρονομούμενες επιχειρήσεις και στην κατοικία του αποβιώσαντα.

Επίσης θεσπίζεται φορολογική απαλλαγή μέχρι του ποσού του 90% της αξίας των γεωργικών εκτάσεων εφόσον αυτές μεταβιβάζονται εν συνόλῳ, μέχρι του ποσού του 75% της αξίας τους σε περίπτωση μερικής μεταβίβασης.

Προβλέπεται απαλλαγή για έναρξη γεωργικής απασχόλησης και τέλος από τις 10.11.2004 εξαιρούνται τις φορολογίες τα χρηματικά ποσά που καταβάλλονται πλόγω θανάτου εξαιτίας συμμετοχής σε διεθνείς ειρηνευτικές αποστολές ή αποστολές ανθρωπιστικές που έχουν εγκριθεί από την Κυβέρνηση.

Υπάρχουν διάφορες κλιμάκες φορολόγησης από 0 ευρώ μέχρι 797.555 ευρώ και σε κάθε μία ισχύει αυξανόμενο κλιμακούμενο ποσοστό από 7,65% μέχρι 34%.

Υφίστανται διάφορες κατηγορίες στις οποίες εντάσσονται οι κληρονόμοι.

Ο σύζυγος, οι ανιόντες και οι κατιόντες αποτελούν την πρώτη και δεύτερη κατηγορία.

Οι συγγένεις μέχρι δεύτερου και τρίτου βαθμού συγγένειας αποτελούν την τρίτη κατηγορία.

Και όλοι οι άλλοι κληρονόμοι εντάσσονται στην τέταρτη κατηγορία.

Υπάρχει συνυπολογισμός των δωρεών που έχουν γίνει από τον αποβιώσαντα προς τον κληρονόμο κατά τη διάρκεια των τεσσάρων τελευταίων χρόνων πριν από την αποβίωση του.

ΕΛΒΕΤΙΑ

Το Ελβετικό φορολογικό σύστημα συνυπάρχουν τρία επίπεδα φορολογικής αρμοδιότητας που ανήκουν στην Ομοσπονδιακή αρχή, στα Kantónia και στους Δήμους.

Η Ομοσπονδιακή αρχή έχει τις αρμοδιότητες που καθορίζονται από το Σύνταγμα τις οποίες ασκεί είτε αποκλειστικά είτε παράλληλα με τα Kantónia.

Στην φορολογία κληρονομιάς η Ομοσπονδιακή Αρχή δεν έχει καμιά αρμοδιότητα. Αυτή έγκειται αποκλειστικά στα Kantónia που έχουν την δυνατότητα να αναθέσουν μέρος της στους δήμους. Επομένως ο τομέας της Φορολογίας αιτία θανάτου εκφεύγει του ομοσπονδιακού νόμου της 14/12/1990 για την εναρμόνιση των φόρων.

Ετσι λοιπόν στην Ελβετία υφίστανται 26 διαφορετικά συστήματα. Παρόλο ίσως που το κάθε Kantóni προσθίζεται με το δικό του τρόπο το φορολογικό κληρονομικό σύστημα του μπορεί κανείς να εντοπίσει γενικές κατευθυντήριες αρχές.

Τα Kantónia φορολογούν την κληρονομική διαδοχή κλημακώτα και σε συνδυασμό με την σχέση συγγένειας.

Τα Kantónia μπορούν να διαθέξουν και να φορολογήσουν την κληρονομιαία μερίδα λαμβάνοντας λοιπόν υπ' όψιν την συνολική κληρονομιαία αξία που λαμβάνει ο κληρονόμος ή να φορολογήσουν το σύνοπτο της κληρονομιαίας περιουσίας. Εί-

ναι όλο και πιο διαδεδομένη η τάση η σύζυγος που επιτρέπει να απαλλάσσεται από τον φόρο καθώς επίσης και τα παιδιά.

Υπάρχει όμως Καντόνι που φορολογεί όλους τους κληρονόμους.

Ενδεικτικά ως παράδειγμα του τρόπου φορολόγησης, στο καντόνι Vaud το φορολογικό καθεστώς έχει ως εξής: Ο/Η σύζυγος δεν φορολογείται.

Οι κατιόντες σε ευθεία γραμμή φορολογούνται σε ποσοστό 3,5%.

Οι γονείς, οι παππούδες φορολογούνται σε ποσοστό 7,5%.

Τα αδέλφια, οι γαμπροί και οι νύφες φορολογούνται σε ποσοστό 12,5%.

Ο θείοι και τα ανήψια φορολογούνται σε ποσοστό 16,5%.

Τα πρώτα ξαδέλφια φορολογούνται σε ποσοστό 20%.

Άλλοι συγγενείς ή άτομα χωρίς δεσμό συγγένειας με τον αποβιώσαντα φορολογούνται σε ποσοστό 25%.

ΑΥΣΤΡΙΑ

Και στην Αυστρία ο νόμος που ρυθμίζει την φορολογία κληρονομιάς, ρυθμίζει επίσης και την φορολογία δωρεών.

Η κληρονομική περιουσία που φορολογείται είναι η καθαρή περιουσία, όπως δηλαδή αυτή προκύπτει όταν από το σύνολο του ενεργητικού της περιουσίας αφαιρείται το παθητικό.

Για τον υπολογισμό του παθητικού της κληρονομιάς δεν επηρεάζει το γεγονός εάν τα χρέα είναι εξασφαλισμένα με υποθήκη ή όχι. Ο χρόνος του θανάτου του κληρονομούμενου είναι ο χρόνος κατά τον οποίο γίνεται ο υπολογισμός για να βρεθεί η καθαρή αξία της κληρονομιάς περιουσίας.

Από την αξία της κληρονομιάς περιουσίας εκπίπτουν έξοδα κηδείας, έξοδα σχετικά με τη διαδικασία κληρονομικής διαδοχής (δικαστικά έξοδα, συμβολαιογραφικά έξοδα).

Τα αντικείμενα που απαρτίζουν την κληρονομιά περιουσία του κληρονομούμενου υπολογίζονται με διάφορα κριτήρια. π.χ. Η αξία μιας επιχείρησης όπως αυτή προκύπτει από τον τελευταίο ισολογισμό, η αξία ενός αυτοκινήτου όπως προκύπτει από τη λίστα Eurotaxt, ενώ η ακίνητη περιουσία υπολογίζεται σύμφωνα με την καθολικήν «Ενιαία Αξία».

Επειδή αυτή η «Ενιαία αξία» είναι συνήθως κατώτερη από την αγοραία αξία του ακινήτου, δημιουργείται φορολογικό πλεονέκτημα για την μεταβίβαση των ακινήτων λόγω κληρονομιάς.

Σύμφωνα με την συγγενική σχέση Κληρονόμου – Κληρονομούμενου υπάρχουν πέντε κατηγορίες για τον υπολογισμό του Φόρου:

Στην πρώτη κατηγορία κατατάσσονται οι σύζυγος που επιτρέπει και τα παιδιά.

Στην δεύτερη κατηγορία κατατάσσονται οι κατιόντες των προσώπων της πρώτης κατηγορίας.

Στην Τρίτη κατηγορία κατατάσσονται οι ανιόντες και τα αδέλφια.

Στην τέταρτη κατηγορία κατατάσσονται οι γαμπροί και οι νύφες, ο πεθερός-η πεθερά και

Στην Πέμπτη κατηγορία κατατάσσονται όλοι οι υπόλοιποι.

Ο φόρος είναι αυξανόμενος. Προβλέπεται αρχικά κάποιο ποσό απαλλαγής και στη συνέχεια αυξάνεται βαθμιαία ανάλογα με την αξία της κληρονομιάς περιουσίας που περιέρχεται σε κάθε δικαιούχο και ανάλογα με την κατηγορία στην οποία αυτός κατατάσσεται.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ

Μέχρι	I	II	III	IV	V
7.300	2	4	6	8	14
14.600	2.5	5	7.5	10	16
29.200	3	6	9	12	18
43.800	3.5	7	10.5	14	20
58.400	4	8	12	16	22
73.000	5	10	15	20	26
109.500	6	12	18	24	30
146.000	7	14	21	28	34
219.000	8	16	24	32	38
36.500	9	18	27	36	42
73.000	10	20	30	40	46
1.095.000	11	21	32	42	48
1.460.000	12	22	34	44	51
2.920.000	13	23	36	46	54
4.380.000	14	24	38	48	57
Et au-dela	15	25	40	50	60

Προβλέπονται διάφορες απαλλαγές από το φόρο.

Τέλος εάν ο κληρονόμος τα τελευταία 10 χρόνια είχε δεχθεί δωρεά από τον Κληρονομούμενο, η αξία αυτή συνυπολογίζεται για τον υπολογισμό του φόρου.

ΙΤΑΛΙΑ

Στην Ιταλία υπήρχαν πιλήθος νόμων και διατάξεων που αφορούσαν την φορολογία κληρονομιάς. Τέλος σύμφωνα με τον πιο πρόσφατο νόμο, τον νόμο 296/27.12.2006, η φορολογία κληρονομιών διέπεται από το υπ' αριθμόν 346/31.10.1990 νομοθετικό διάταγμα, χωρίς να λαμβάνονται υπ' όψιν όσες άλλες τροποποιήσεις έγιναν εκ των υστέρων.

Για την φορολογία λαμβάνεται υπ' όψιν κάθε συνεισφορά στον κληρονόμο και δεν φορολογείται γενικά το σύνολο της κληρονομιάς περιουσίας.

Προβλέπεται ο θεσμός της αποδοχής της κληρονομιάς με το ευεργέτημα της απογραφής.

Προβλέπεται φορολογική ατέλεια αποκλειστικά για τους εξής: σύζυγο και γονείς μέχρι 1.000.000

ΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ I.R.E.N.E.

σε Θεσσαλονίκη και Αθήνα 8-9 Νοεμβρίου 2007

αδέλφια, αδελφές μέχρι 100.000

Και στην Ιταλία όπως ακριβώς και στις προηγούμενες χώρες που έγινε αναφορά, η συνολική καθαρή αξία της κληρονομιαίας περιουσίας προκύπτει αν από το σύνολο του ενεργητικού που υπάρχει κατά την ημερομηνία του θανάτου, αφαιρέσουμε το σύνολο του παθητικού έτσι όπως αυτό προσδιορίζεται και προκύπτει από το νόμο.

Στην κληρονομιαία αξία της περιουσίας που περιέρχεται σε κάθε δικαιούχο υπάρχει η εξής φορολογική επιβάρυνση.

- **Σύζυγος** - γονείς μέχρι 1.000.000 απαλλαγή και για το επιπλέον ποσό φορολόγηση σε ποσοστό 4% επί της αξίας

- αδέλφια, αδελφές μέχρι 100.000 απαλλαγή και για το επιπλέον ποσό φορολόγηση σε ποσοστό 6% επί της αξίας.

- συγγενείς μέχρι τετάρτου βαθμού, καμία φορολογική απαλλαγή και φορολόγηση σε ποσοστό 6% επί της κληρονομιαίας μερίδας.

- Ολοι οι υπόλοιποι κληρονόμοι καμία φορολογική απαλλαγή και φορολόγηση σε ποσοστό 8% επί της αξίας της κληρονομιαίας μερίδας.

- Εξαίρεση προβλέπεται στη καταβολή φόρου κληρονομιάς όταν δικαιούχος είναι: δημόσιοι οργανισμοί, το κράτος, οι δήμοι, οργανισμοί που έχουν σκοπό επιστημονική έρευνα, την μελέτη, την εκπαίδευση, ιδρύματα ή ενώσεις που έχουν ιδρυθεί για την εξυπηρέτηση των ανωτέρω σκοπών, τα πολιτικά κόμματα.

Επίσης απαλλάσσονται από το φόρο οι νέοι αγρότες εφ' όσον πληρούν τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από το νόμο.

- Προβλέπεται μείωση του φόρου σε περίπτωση διαδοχικής κληρονομικής διαδοχής μέσα σε χρονικό διάστημα 5 ετών εφ' όσον αφορά τα ίδια κληρονομιαία αγαθά ή για τα ίδια κληρονομιαία αγαθά.

- Τέλος προβλέπεται επίσης ο συνυπολογισμός για την εύρεση της αξίας της κληρονομικής μερίδας, προηγούμενων δωρεών που είχε κάνει ο κληρονομούμενος προ τον κληρονόμο ή τον κληροδόχο.

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την ανωτέρω συνοπτική παρουσίαση προκύπτουν τα εξής:

1. Η φορολόγηση της κληρονομιαίας περιουσίας

γίνεται στην καθαρή αξία αυτής, όπως αυτή η καθαρή αξία υπολογίζεται βάσει των επιμέρους διατάξεων και νόμων που ισχύουν σε κάθε χώρα.

2. Η φορολογική αντιμετώπιση του κάθε δικαιούχου κληρονόμου ή μεριδούχου εξαρτάται από το βαθμό συγγένειας που έχει με τον κληρονομούμενο, με την ένταξη του σε κατηγορίες οι οποίες κυμαίνονται από 3 μέχρι 5 ανάλογα στις ανωτέρω αναφερόμενες χώρες.

3. Οι περισσότερες χώρες έχουν επιλέξει να φορολογούν την αξία κληρονομιάς που περιέρχεται σε κάθε κληρονόμο και όχι το σύνολο της κληρονομιαίας περιουσίας. Επίσης το ποσό της φορολόγησης αυξάνεται κλιμακούμενο.

4. Σε πολλές χώρες ισχύει φορολογική ατέλεια για ορισμένους δικαιούχους (κυρίως σύζυγο και παιδιά, κριτήριο είναι η στενότερη συγγένεια του δικαιούχου με τον κληρονομούμενο) και η φορολόγηση της κληρονομιαίας περιουσίας ξεκινάει πέρα από το απαλλασσόμενο χρηματικό ποσό.

5. Σε ορισμένες χώρες έχει θεσπιστεί απαλλαγή από το φόρο κληρονομιάς για κάποιους συγκεκριμένους δικαιούχους π.χ. Δημόσιους Οργανισμούς, Ιδρύματα με συγκεκριμένους σκοπούς κ.λ.π.

6. Ο φόρος κληρονομιών συνυπάρχει και συνδέεται αδιάσπαστα με το φόρο δωρεών γιατί ίσως με αυτόν τον τρόπο περιορίζεται η φοροδιαφυγή.

7. Η τάση που διαφαίνεται σε όλο και περισσότερες χώρες είναι η σταδιακή μείωση του φόρου κληρονομίας. Ήδη η Ρωσία έχει καταργήσει εντελώς τον φόρο κληρονομίας και με ενδιαφέρον αναμένενται η καθιέρωση στην Ελλάδα του ποσοστού 1% επί του φόρου κληρονομίας. Στην Ιταλία ενώ αρχικά καταργήθηκε ο φόρος κληρονομίας, όπως αναφέρθηκε, αργότερα με νέο νόμο επανήλθε σε ισχύ ο φόρος κληρονομίας.

Επειδή πράγματι οι φόροι κληρονομίας αντανακλούν τη θέση της κάθε κοινωνίας απέναντι στο θεσμό της οικογένειας, έχει σπουδαία σημασία αφενός η ανάπτυξη τους και η κατηγοριοποίηση τους και τέλος η συστηματική παρακολούθηση της τάσης περί μείωσης τους και αν πράγματι ολοκληρώνονται και εφαρμόζονται οι νέες θετικότερες φορολογικές ρυθμίσεις και κατά πόσο αυτές μπορούν να εφαρμοστούν.

**ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΚΡΑΤΩΝ
ΓΙΑ ΑΠΟΦΥΓΗ ΔΙΠΛΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ**

Σύμβαση Ελλάδας – Η.Π.Α

Με το Νομοθετικό Διάταγμα 2734 της 12ης Νοεμβρίου 1953, κυρώθηκε η σύμβαση που είχε υπογραφεί στην Αθήνα στις 5 Φεβρουαρίου 1950 μεταξύ Ελλάδας και Η.Π.Α. «περί αποφυγής της διπλής φορολογίας και αποτροπής της φορολογικής διαφυγής».

Ενδεικτικά στο άρθρο 6, αναφέρεται ότι αν ο αποβιώσας έχει περιουσιακά στοιχεία και στα δύο Κράτη (Ελλάδα και Η.Π.Α.) και αναγκαστεί για φορολογικούς λόγους να τα διπλώσει και στα δύο Κράτη, τότε το Κράτος που είχε την κατοικία του ή ήτο ποιλίτης ή υπόκοος, είναι υποχρεωμένο να χορηγήσει έκπτωση για το ποσόν του φόρου που επέβαλε το άλλο Κράτος για τα αυτά περιουσιακά στοιχεία.

Ακολούθησε όμως ο Α.Ν.54/1967, με τον οποίο κυρώθηκε το από 12-2-1964 πρωτόκολλο «περί τροποποίησεως και συμπληρώσεως της από 20 Φεβρουαρίου 1950 σύμβασης μεταξύ Ελλάδος και Η.Π.Α.». Σύμφωνα με τον προαναφερόμενο Α.Ν.54/1967 και το από 12-2-1964 πρωτόκολλο, η συμφωνία μεταξύ των δύο Κρατών περιορίστηκε στην αποφυγή διπλής φορολόγησης μόνον της κινητής περιουσίας εξαιρώντας ροπά την ακίνητη περιουσία των αποβιωσάντων, η οποία βρίσκεται στο ένα ή στο άλλο Κράτος. Η ισχύς του άνω πρωτοκόλλου άρχισε την 27η Οκτωβρίου 1967.

Σύμβαση Ελλάδας – Ιταλίας

Νομοθετικό Διάταγμα 140/1974, με το οποίο κυρώθηκε η διμερής σύμβαση που υπογράφηκε τον Φεβρουάριο του 1964 μεταξύ της Ελλάδος και της Ιταλίας, «περί αποφυγής διπλής φορολογίας και αποτροπής της φοροδιαφυγής εν σχέσει προς τους φόρους επί των περιουσιών αποβιωσάντων προσώπων».

Ενδεικτικά αναφέρονται τα ακόλουθα άρθρα:

Άρθρο 4: Τα ακίνητα που βρίσκονται σ' ένα από τα δύο συμβαλλόμενα κράτη, υποβάλλονται στη φορολογία μόνο του Κράτους αυτού.

Άρθρο 5: Τα πράγματα τα επενδεδυμένα σε εμπορική ή βιομηχανική εγκατάσταση ή αυτά που συνδέονται με επιευθέριο επάγγελμα, και τα οποία είναι προορισμένα να χρησιμοποιούνται μέσα σε σταθερή εγκατάσταση που βρίσκεται σε κάποιο από τα συμβαλλόμενα Κράτη, υποβάλλονται σε φορολογία μόνον στο Κράτος αυτό.

Ο όρος «σταθερή εγκατάσταση» σημαίνει σταθερή εγκατάσταση εργασιών όπου η επιχείρηση ασκεί το σύνολο ή μέ-

**ΕΛΛΑΔΑ
Αικατερίνη Μπάτζιου -
Καρακάση**

Συμβολαιογράφος Θεσσαλονίκης
Μέλος Δ.Σ. του Σ.Σ.Ε.Θ.

ρος της δραστηριότητάς της.

Ειδικότερα, σταθερές εγκαταστάσεις αποτελούν:

- α. μια έδρα διευθύνσεως
- β. ένα υποκατάστημα
- γ. ένα γραφείο
- δ. ένα εργοστάσιο
- ε. ένα εργαστήριο

στ. ένα ορυχείο, λατομείο ή άλλος τόπος εξαγωγής φυσικών πόρων.

Άρθρο 6: Τα πλοία σκάφη και αεροσκάφη, τα αυτοκίνητα, καθώς και οι πιστώσεις, οι ασφαλισμένες με εμπράγματα δικαιώματα, επί των πραγμάτων αυτών, θεωρούνται ότι βρίσκονται στο Κράτος της εγγραφής τους στο αντίστοιχο μητρώο.

Άρθρο 7: Τα ενσώματα κινητά πράγματα, πλην των αναφερομένων στα άρθρα 5 και 6, υποβάλλονται σε φορολογία στο Κράτος όπου πράγματι βρίσκονται κατά τον χρόνο του θανάτου.

Άρθρο 8: Τα μη περιλαμβανόμενα στα άρθρα 4 και 7 υπάρχοντα, υπάγονται σε φορολογία μόνο στο Κράτος όπου ο κληρονομούμενος είχε την κατοικία του κατά το χρόνο του θανάτου.

Σύμβαση Ελλάδας – Ισπανίας

Η αρχική σύμβαση μεταξύ δύο Κρατών κυρώθηκε με τον Ν.2423/1920, «περί κυρώσεως της μεταξύ Ελλάδος και Ισπανίας την 21η Φεβρουαρίου/6 Μαρτίου 1919 υπογραφήσης συμβάσεως προς διακανονισμό των κληρονομιών». Σύμφωνα με το άρθρο 1 της Σύμβασης οι Εγχώριες Αρχές (Ελληνικές και Ισπανικές) είναι υποχρεωμένες να αναγγείλουν αμελλητί τον θάνατο Έλληνα στην Ισπανία και Ισπανού στην Ελλάδα στις αντίστοιχες Προξενικές Αρχές του Κράτους του οποίου τυγχάνει υπίκοος ο αποβιώσας.

Στο άρθρο 2 της Σύμβασης προβλέπεται η άμεση σφράγιση εντός 24 ωρών των κινητών και εγγράφων, του θανόντος. Η σφράγιση γίνεται είτε αυτεπάγγελτα είτε με αίτηση των ενδιαφερομένων από την Προξενική Αρχή. Αν η Προξενική Αρχή παραλείψει τη σφράγιση, τότε αυτή γίνεται από αρμόδια εγκώρια Αρχή. Η σφράγιση δεν γίνεται όταν η κληρονομιά αφορά εμπορική ή βιομηχανική επιχείρηση.

Σύμφωνα με το άρθρο 6, ο Πρόξενος πρέπει εντός οχταμήνου, να ανακοινώσει στις αρμόδιες Αρχές του τόπου το ποσόν της κληρονομιάς, προκειμένου να επιβληθούν τα προ-

ΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ I.R.E.N.E.

σε Θεσσαλονίκη και Αθήνα 8-9 Νοεμβρίου 2007

βλεπόμενα από το Κράτος τέλη.

Οι κληρονομιές των Ισπανών στην Ελλάδα και των Ελλήνων στην Ισπανία, δεν θα υποβάλλονται σε κληρονομικά τέλη διάφορα ή ανώτερα εκείνων εις τα οποία υποβάλλονται οι κληρονομιές των εγχωρίων.

Σύμφωνα με το άρθρο 11, όταν παρέλθουν οι προθεσμίες (δηλαδή οχτάμηνο από το θάνατο και η πληρωμή των τελών), η Προξενική Αρχή είναι υποχρεωμένη να διαβιβάσει την κληρονομιά στους δικαιούχους. Η Προξενική Αρχή πλογοδοτεί επί της διαχειρίσεως την κληρονομιάς μόνον προ την Κυβέρνησης αυτής.

Σύμφωνα με το άρθρο 12, ο Πρόξενος, σε ότι αφορά τη διαχείριση και εκκαθάριση των κληρονομιών θεωρείται ως αντιπρόσωπος της κληρονομιάς. Για οποιαδήποτε αμφισβήτηση ή απαίτηση προκύψει, εφόσον αφορά ακίνητα της κληρονομιάς, αρμόδια είναι τα Δικαστήρια της Χώρας που βρίσκονται τα ακίνητα. Ενώ αν τα κληρονομιάτικα είναι κινητά, αρμόδια είναι τα Δικαστήρια της Χώρας της οποίας ήταν υπόκοος ο αποβιώσας.

Με το άρθρο 20 της Σύμβασης, ορίστηκε ότι η Σύμβαση αυτή θα επικυρωθεί και θα τεθεί σε ισχύ ένα μήνα μετά την ανταλλαγή επικυρώσεων μεταξύ των δυο Κρατών. Η επικύρωση έγινε μεταγενέστερα με τον Ν.2850/1954 και είχε αναδρομική ισχύ από 3 Φεβρουαρίου 1954.

Σύμβαση Ελλάδας – Γερμανίας

α. Η από 1/10/1910 Ελληνογερμανική σύμβαση η οποία κυρώθηκε με τον Ν. 4033/1912 (ΦΕΚ 43/4-2-1912), το άρθρο 1 της Σύμβασης αναφέρεται μόνο σε κινητές περιουσίες. Σύμφωνα με τη σύμβαση αυτή, η κινητή περιουσία που βρίσκεται στην Γερμανία, Έλληνα υπηκόου, ο οποίος κατά το χρόνο του θανάτου του δεν διέμενε ούτε κατοικούσε μόνιμα στην Γερμανία, δεν διέπεται από το γερμανικό δίκαιο παρά μόνον αν ο κληρονόμος, κατά τον χρόνο της επαγγής, διέμενε ή κατοικούσε μόνιμα στη Γερμανία, το αντίστοιχο ισχύει και για τους Γερμανούς υπηκόους.

β. Με τον Α.Ν. 52/1967 κυρώθηκε η συμφωνία μεταξύ του Βασιλείου της Ελλάδας και της Ομοσπονδίου Δημοκρατίας της Γερμανίας περί αποφυγής της διπλής φορολογίας και αποτροπής της φοροδιαφυγής εν σχέσει προς τον φόρο εισοδήματος, κεφαλαίου ως και τον φόρο επιτδεύματος ΦΕΚ 134/4-8-1967).

ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΑΠΟΦΥΓΗΣ ΔΙΠΛΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ

Οι συμβάσεις αυτές αφορούν πρόσωπα φυσικά ή νομικά.

Με τον ορισμό «κάτοικος» ενός εκ των Συμβαθήμενων Κρατών, νοείται το πρόσωπο το οποίο κατά τους νόμους του Κράτους εκείνου υπόκειται στη φορολογία του εν πλάνω Κράτους πλόγω διαμονής, κατοικίας, έδρας, διευθύνσεως ή άλλου παρόμοιου κριτηρίου.

Αν κάποιος είναι κάτοικος δύο Συμβαθήμενων Κρατών,

εφαρμόζονται οι εξής κανόνες:

Θεωρείται ως κάτοικος του Κράτους στο οποίο διαθέτει μόνιμη κατοικία. Αν διαθέτει μόνιμη κατοικία και στα δύο Κράτη, θεωρείται ως κάτοικος του Κράτους με το οποίο διατηρεί τους 5 πλέον στενούς προσωπικούς και οικονομικούς δεσμούς (ζωτικά συμφέροντα).

Αν το Κράτος στο οποίο έχει ζωτικά συμφέροντα δεν μπορεί να προσδιοριστεί ή αν δεν διαθέτει μόνιμη κατοικία σ' οποιοδήποτε από τα δύο Κράτη, θεωρείται ως κάτοικος του Κράτους όπου έχει τη συνήθη διαμονή του.

Αν έχει συνήθη διαμονή σε αμφότερα τα συμβαθήμενα Κράτη ή σε κανένα εξ αυτών, θεωρείται ως κάτοικος του Συμβαθήμενου Κράτους του οποίου ταυγάνει υπόκοος.

Αν είναι υπόκοος και των δύο Συμβαθήμενων Κρατών ή κανενός εξ αυτών, οι αρμόδιες Αρχές των Κρατών αυτών αποφασίζουν επί του ζητήματος με αμοιβαία συμφωνία.

Αν πρόκειται για νομικό πρόσωπο, τούτο θεωρείται ως κάτοικος του Κράτους όπου έχει την έδρα της διευθύνσεως του. Τα πλοία, σκάφη και αεροσκάφη, τα αυτοκίνητα καθώς και οι πιστώσεις που είναι ασφαλισμένες με εμπράγματα δικαιώματα θεωρούνται ότι βρίσκονται στο Κράτος εγγραφής τους στο αντίστοιχο μητρώο.

Τα ενσώματα κινητά υποβάλλονται στη Φορολογία του Κράτους στο οποίο ευρίσκονται κατά το χρόνο του θανάτου.

Η ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΚΡΑΤΩΝ ΚΑΙ Η ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Οι φορολογικές αρχές των συμβαθήμενων μερών θα ανταλλάσσουν όσες πληροφορίες επιτρέπουν οι φορολογικές νομοθεσίες των δυο Κρατών να ληφθάνονται μέσα στα πλαίσια της συνήθους διοικητικής πρακτικής με σκοπό την είσπραξη των φόρων και την καταστολή της φορολογικής απάτης.

Οι πληροφορίες που ανταλλάσσονται κατά αυτό τον τρόπο, διατηρούν την απόρρητη φύση τους, δεν κοινοποιούνται σε άλλη πρόσωπα πλην εκείνων τα οποία είναι αρμόδια για την βεβαίωση και είσπραξη των φόρων που προβλέπονται από τις υπογραφείσες Συμβάσεις.

Ουδεμία πληροφορία δίνεται αν υπάρχει κίνδυνος απ' αυτήν να αποκαλυφθεί εμπορικό, βιομηχανικό ή επαγγελματικό μυστικό. Η συνδρομή του Κράτους είναι δυνατόν να μη παρασχεθεί, αν το Κράτος κρίνει ότι διακυβεύεται η κυριαρχία του, η ασφάλειά του ή θίγονται τα γενικότερα συμφέροντά του.

Η ανταλλαγή πληροφοριών διενεργείται είτε αυτεπάγγελτα, είτε με αίτηση του ενδιαφερόμενου Κράτους για συγκεκριμένες περιπτώσεις.

Τα συμβαθήμενα Κράτη συμφωνούν να παρέχουν αμοιβαία τη συνδρομή τους προς είσπραξη των οφειλών εφόσον αυτές έχουν οριστικοποιηθεί.

Σήμερα στην εποχή της παγκοσμιοποίησης και της Ενωμένης Ευρώπης θα έπρεπε να υπάρχουν-κατά την άποψή μας-περισσότερες συμβάσεις, ιδιαίτερα μεταξύ των Ευρωπαϊκών κρατών.

Πιστοποιητικό περί υποβολής δήλωσης ιδιοκτησίας

N. 2242/94 (ΦΕΚ 162 Α' / 3-10-94)

Θεωρητικά. Με την παρ. 4 του άρθρου 6 του Ν. 2242/3-10-1994 (ΦΕΚ 162/3-10-94), αντικαταστάθηκαν οι παρ. 5 και 6 του άρθρου 12 του Ν. 1337/83, ως εξής.

Παραγραφος 5. Η πράξη εφαρμογής συντάσσεται με την αικόλουθη διαδικασία που πρωθείται παράλληλα με την διαδικασία του άρθρου 7 του Ν. 1337/83 γιά την έγκριση της Πολεοδομικής Μελέτης.

Σύμφωνα δε με το "εδ.α" του ιδίου άρθρου κατά την σύνταξη του κτηματογραφικού διαγράμματος της πολεοδομικής μελέτης οι κύριοι ή οι νομείς ακινήτων υποχρεούνται, κατόπιν προσκλήσεως, να υποβάλλουν "δήλωση ιδιοκτησίας" στον οικείο Δήμο ή Κοινότητα προσκομίζοντας συγχρόνως τίτλους ιδιοκτησίας καθώς και τα λοιπά απαιτούμενα από τον Νόμο δικαιολογητικά.

Η παράλειψη υποβολής της δήλωσης αυτής συνεπάγεται μεταξύ των άλλων και το ότι "κάθε δικαιοπραξία εν zwή είναι αυτοδικαίως και αποιλύτως άκυρη εάν δεν επισυνάπτεται σαυτήν πιστοποιητικό με το οποίο θα βεβαιώνεται η υποβολή της δήλωσης ιδιοκτησίας".

Παράγραφος 6. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων έργων, που δημοσιεύεται στο σχετικό ΦΕΚ, καθορίζεται ο χρόνος και ο τρόπος δημοσιότητας της πρόσκλησης γιά υποβολή δηλώσεων ιδιοκτησίας, το περιεχόμενο αυτών, οι προθεσμίες υποβολής, καθώς και κάθε σχετική λεπτομέρεια. Η διάταξη δε αυτή, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Νόμου αυτού, τέθηκε σε ισχύ από την δημοσίευση του στο ΦΕΚ και γιά τον πλόγο αυτό, μέχρι να εκδοθεί η Υπουργική αυτή απόφαση το αρμόδιο Υπουργείο ΠΕΧΩΔΕ απέστειλε την με αριθμό 50/89853/20-10-94 εγκύλιο με θέμα "Διευκρινήσεις σχετικές με την παρ.4 του άρθρου 6 του Ν. 2242/94".

Στην συνέχεια σε εκτέλεση των προαναφερθέντων διατάξεων εκδόθηκε η με αριθμό 93027/7188/15-11-94 απόφαση του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ που δημοσιεύθηκε νόμιμα στο με αριθμό 877/25-11-94 τεύχος Β ΦΕΚ γιά την διευκρίνιση δε της εφαρμογής της απόφασης αυτής εκδόθηκε από το Υπουργείο αυτό, η με αριθμό 62/98215/3415/8-12-94 εγκύλιος με την οποία μεταξύ των άλλων αναφέρονταν ότι "οι διατάξεις της απόφασης δεν θα εφαρμόζονται στις πράξεις που ήδη μέχρι την ημέρα της δημοσίευσής της δηλαδή την 25-11-1994, έχουν εκδοθεί και κυρωθεί οι σχετικές πράξεις εφαρμογής.

Και τέλος το Υπουργείο με νέα Κωδικοποιημένη εγκύλιο του, με αριθμό 14/αρ.Πρωτ.ΔΤΕ/3/οικ.56520/820/28-3-95 διεκρίνιζει, υπενθυμίζει και επαναλαμβάνει μεταξύ των άλλων: 1) Ότι το πιστοποιητικό υποβολής δήλωσης ιδιοκτησίας δεν απαιτείται γιά τις πράξεις εφαρμογής που κυρώθηκαν μέχρι την 25-11-94, 2) Ότι η υποχρέωση γιά την υποβολή δηλώσεων ιδιοκτησίας καθώς και οι συνέπειες γιά την παράλειψη υποβολής τους εφαρμόζονται "μετά την δημοσίευση της πρώτης πρόσκλησης γιά υποβολή δηλώσεων ιδιοκτησίας από την αρμόδια Πολεοδομική Υπηρεσία" και 3) Και γιά πρώτη φορά διευκρινίζεται ότι διατηρείται η υποχρέωση υποβολής δηλώσης ιδιοκτησίας, γιά πράξεις εφαρμογής που εκδίδονται και κυρώνονται μετά την 25-11-94, όχι μόνον από την παραπάνω πρόσκληση και μέχρι την κύρωση της πράξης εφαρμογής ΑΛΛΑ και μετά την κύρωση αυτής (πράξης εφαρμογής).

Όμως μέχρι να διευκρινισθούν τα μη οριζόμενα ή τα μη ρητά οριζόμενα από τον Νόμο και την εκδοθείσα Υπουργική Απόφαση, η τότε Ηγεσία του Συλλόγου μας στην προσπάθειά της να βοηθήσει την Πολιτεία- τον Πολίτη και Εμάς, γιά να εφαρμόσουμε την διάταξη αυτή με προσήλωση στο καθίκον μας, όπως κάνουμε άλλωστε πάντα, απέστειλε διάφορες παλινδρομίζουσες και αντίθετες μεταξύ τους εγκυκλίους, που όμως στηρίζονταν, σε επίσης αντίθετες και παλινδρομίζουσες μεταξύ τους εγκυκλίους του αρμοδίου Υπουργείου. Γιά τον λόγο αυτό εμείς θα πρέπει να επιλέξουμε τις εγκυκλίους ή τις παραγράφους αυτών που θα κρατήσουμε και θα εφαρμόσουμε, όπως: α) από την με αριθμό 50/89853/20-10-94 εγκύλιο του Υπουργείου ΠΕΧΩΔΕ την επισήμανση ότι: I) οι Συμβολαιογράφοι εφόσον τελούν ένα γνώσει οτι το ακίνητο υπάγεται στην υποχρέωση υποβολής δηλώσης ιδιοκτησίας πρέπει να μην συντάσσουν πράξεις χωρίς το πιστοποιητικό αυτό, αφού όπως προαναφέρθηκε η έλλειψη αυτού επιφέρει απόλυτη ακυρότητα και II) Την υποχρέωση των Υποθηκοφυλάκων να μην μεταγράφουν τις πράξεις αυτές. Επειδή η υποχρέωση αυτή γιά πρώτη φορά επισημαίνεται σε επίσημο κείμενο, γιά τον λόγο αυτό ας μου επιτραπεί να εστιάσω το ενδιαφέρον μου σαυτήν και να εκφέρω την εξής άποψη. Από τον τρόπο διατύπωσης της εγκυκλίου προκύπτει ότι ο Υποθηκοφύλακας δικαιούται να αρνηθεί την μεταγραφή της πράξης αυτής, εφόσον ο ίδιος γνωρίζει και αποδεικνύει ότι η συνταχθείσα

πράξη είναι άκυρη, επομένως κάθε αρνησή του, που στηρίζεται μόνον σε πιθανολόγηση της ακυρότητος είναι καταχρηστική και γιά τον λόγο αυτό οι Συμβολαιογράφοι θα πρέπει να μην ενδίδουν σε τέτοιες καταχρηστικές συμπεριφορές,

β) ολόκληρη την προαναφερθείσα Κωδικοποιημένη εγκύκλιο του Υπουργείου, με τον αριθμ 14/αρ. Πρωτ. ΔΤΕ/3/οικ. 56520/820/28-3-95 και γ) την κοινοποιηθείσα προς τα μέλη, με αριθμό 708/3-11-95, εγκύκλιο του Συλλόγου μας, με την οποία επισημαίνεται ότι η επισύναψη του πιστοποιητικού του άρθρου 12 επιβάλλεται και γιά πράξεις που έχουν συνταχθεί ήδη ή θα συντασσονται μετά την 25-11-94 "από το χρονικό διάστημα δημοσίευσης της πρόσκλησης υποβολής δήλωσης ιδιοκτησίας διαρκώς και μετά την κύρωση της πράξης εφαρμογής.

ΕΝΩΨΕΙ ίδιων των παραπάνω γιά τον Συμβολαιογράφο που είναι το εκτελεστικό όργανο και εκφραστής της Πολιτείας, που αποτελεί τον κρίκο μεταξύ Πολιτείας και Πολίτη το ερώτημα που απασχολεί και που δεν έχει απαντηθεί είναι τι σημαίνει η φράση "σε κάθε δικαιοπραξία".

Μετά από πολύ σκέψη που επίκεντρο έχει το κίνητρο του Νόμου, την φιλοσοφία αυτού και το κριτήριο γιά τις επιδιώξεις του, έχοντας υπόψη και το γεγονός ότι σκέψη και επιδιώξη ίδιων μας "Διοίκησης και Διοικουμένων είναι η πάταξη της γραφειοκρατίας", ότι επειδή επί του συγκεκριμένου ζητήματος δεν υπάρχει ούτε στον Νόμο, ούτε στην Υπουργική Απόφαση ούτε στις αποσταλείσεις Εγκυκλίους" διευκρίνιση ή επεξήγηση και κατά την επιτρεπόμενη από το Δίκαιο ερμηνεία, έχω αχθεί στο συμπέρασμα ότι στο ερώτημα εάν ο Νόμος απαιτεί το πιστοποιητικό σε κάθε δικαιοπραξία, αρχικά προσήκει καταφατική απάντηση, ΟΜΩΣ η απάντηση αυτή αφορά ΟΧΙ κάθε επόμενη δικαιοπραξία ΑΛΛΑ μόνον την πρώτη δικαιοπραξία, μετά την εφαρμογή της υποχρέωσης αυτής, δηλαδή οποτεδήποτε και εάν συνταχθεί η πρώτη συμβολαιογραφική πράξη, μετά την δημοσίευση της πρόσκλησης γιά υποβολή της δήλωσης ιδιοκτησίας, σε κάθε δε μεταγενέστερη πράξη θα αρκεί, η απλή μνεία περί της έκδοσης του πιστοποιητικού αυτού και μνεία περί της επισύναψής του στην πρώτη πράξη, χωρίς όμως η παρέλιψη της μνείας αυτής να ασκεί επιρροή στο κύρος της πράξεως.

Οι σκέψεις μου αυτής στηρίζονται στο ότι α) η δήλωση ιδιοκτησίας υποβάλλεται μόνον μία φορά επομένως η έκδοση κάθε φορά πιστοποιητικών περί υποβολής της δήλωσης ιδιοκτησίας είναι πλεονασμός και περιττή γραφειοκρατική ενέργεια, που έρχεται σε ευθεία αντίθεση με την πρόθεση της Πολιτείας, όπως αυτή εκδηλώνεται κατά καιρούς με την κύρωση σχετικών Νόμων, με ποιό πρόσφατο από αυτούς τον Νόμο 3230/04 (ΦΕΚ Α' 44/11-2-04) του Υπουργείου Εσωτερικών με τον οποίο καθιερώνεται σύστημα Διοίκησης με στόχους και άλλης διατάξεις και ειδικώτερα με το άρθρο 10 του νόμου αυτού "Περί απλούστευσης διαδικασίας έκδοσης δοικητικών πράξεων" που κυρίως επικεντρώνεται στους ΟΤΑ, β) η φιλοσοφία και η επιδίωξη του Νόμου που είναι η σύνταξη αρτίων και εγκύρων πράξεων εφαρμογής και αυτό καλύπτεται απολύτως από την υποβολή της δήλωσης ιδιοκτησίας και ΟΧΙ με την συνεχόμενη και κατά συρροή έκδοση των πιστοποιητικών περί αυτού του γεγονότος και γ) Αλληλωστε η ερμηνεία αυτή είναι σύμφωνη και με την πλειονεύτηκη την Υποθηκοφυλάκων οι οποίοι στο σύνοπτό τους σχεδόν, αρκούνται στην απλή αναφορά της επισύναψης του πιστοποιητικού υποβολής δήλωσης ιδιοκτησίας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Α) Εφόσον στην πρώτη πράξη, που θα συνταχθεί μετά την έναρξη της υποχρέωσης υποβολής της "δήλωσης ιδιοκτησίας" δεν έχει επισυναφθεί το σχετικό πιστοποιητικό, η πράξη αυτή είναι "αυτοδικίας και απολύτως άκυρη" και ως εκ τούτου "ουδέν παράγει έννομον αποτέλεσμα" κατ' επέκταση δε απολύτως άκυρες είναι και όλες οι μεταγενέστερες πράξεις που στηρίζονται στην πράξη αυτή και

Β) Εφόσον στην πρώτη πράξη που θα συνταχθεί μετά την έναρξη της υποχρέωσης υποβολής της "δήλωσης ιδιοκτησίας" έχει επισυναφθεί το σχετικό πιστοποιητικό, κάθε μεταγενέστερη πράξη που θα στηρίζεται σαυτήν είναι έγκυρη και απρόσβλητη.

Γιά την καθηλίτερη όμως πληροφόρηση των τρίτων και γιά την πληρότητα και διασφάλιση της δημοσιότητος, κατά την αποψή μου θα αρκούσε μία απλή μνεία περί της έκδοσης του πιστοποιητικού αυτού και της επισύναψης του στην πρώτη πράξη, χωρίς όμως από την παράλειψη της μνείας αυτής, να θίγεται το κύρος της πράξεως.

Η άσκηση ανακοπής από δανειστή που δεν κατατάχθηκε παρεμποδίζει την εκτελεστότητα του πίνακα κατάταξης και σύνταξη πράξης εξόφλησης

Ένα θέμα που απασχολεί τους συμβολαιογράφους που ασχολούνται με πλειστηριασμούς είναι αν η εκτελεστότητα του πίνακα κατάταξης Δανειστών και σύνταξη της σχετικής πράξης εξόφλησεως την παρεμποδίζει η άσκηση ανακοπής εναντίον του, εκ μέρους δανειστή που δεν κατατάχθηκε.

Ζήτημα δημιουργείται σχετικά με το αν η απόφαση που εκδίδεται επί της ανακοπής αρκεί να είναι οριστική ή απαιτείται -αντιθέτως- να είναι τελεσίδικη, προκειμένου ο Συμβολαιογράφος -επί του πλειστηριασμού υπάλληλος- να προβεί στη διανομή του πλειστηριασμάτος.

Σχετικά με το ανωτέρω ζήτημα υποστηρίζονται και οι δύο απόψεις.

Προκειμένου να συνταχθεί πράξη εξόφλησης πλειστηριασμάτος από τον επί του πλειστηριασμού υπάλληλο απαιτείται

α) τελεσίδικη απόφαση και προσκόμιση πιστοποιητικού τελεσίδικίας της στον επί του πλειστηριασμού υπάλληλο

β) αποδεικτικά επίδοσης από τα οποία να προκύπτει ότι κοινοποιήθηκε η απόφαση στους ηπιθέντες διαδίκους

(Βλ. σχετ. 1) Μπρακατσούλα "Η Αναγκαστική Εκτέλεση" τόμος II σελ. 1051 - 1055

2) ΔΙΚΗ 1974 σελ. 353-357

3) NoB 23 σελ. 372-373

4) ΔΙΚΗ 1972 σελ. 516-528

Επιπρόσθετα σχετικά με την έννοια του αρ. 980 ΚΠοΔ, οι θέσεις της θεωρίας είναι οι εξής: σύμφωνα με μία άποψη, η αναστολή της εκτελεστότητας του πίνακα κατάταξης διαρκεί μέχρι την απόρριψη της ανακοπής με απλώς οριστική (και όχι τελεσίδικη) απόφαση του δικαστηρίου. Οι υποστηρικτές αυτής της απόψεως ισχυρίζονται ότι με την ανακοπή του

αρ. 979 ΚΠοΔ ανοίγεται δίκη περί την εκτέλεση, άρα εφαρμόζεται ο κανόνας του αρ. 937 παρ. 3, που ορίζει ότι προθεσμία και η άσκηση των ενδίκων μέσων δεν αναστέλλουν την εφαρμογή της εκδιδομένης απόφασης (βλ. έτσι Ι.Σ Μπρίνια, Αναγκαστική Εκτέλεσης, τ. II, Αθήνα 1978, σελ. 1208 και Κ. Ε. Μπένη, Συμβολές, τ. Β', Αθήνα 1980, σελ. 993 επ.). Σύμφωνα με άλλη άποψη το 937 παρ. 3 ΚΠοΔ. δεν εφαρμόζεται εν προκειμένω, διότι κατισχύει η ειδικότερη διάταξη του αρ. 980 παρ. 2 ΚΠοΔ. (Π. Γέσιου-Φαλτσή, Αναγκαστική εκτέλεση II, ειδικό μέρος, Θεσσαλονίκη 1983, σελ. 321 - 2). Και οι δύο απόψεις βρόκαν κατά καιρούς απόχκηση στη νομολογία: με την πρώτη άποψη συντάχθηκαν οι Εφθεσ 653/79 ΝοΒ 27.659, ΜΠρΑΘ 9354/74 ΝοΒ 23.372 και ΜΠρθεσ 1372/90 Αρμ 1990.873 και με τη δεύτερη οι ΕφΑΘ 2134/70 Αρμ 25.30 και ΕφΑΘ 7957/77 Αρμ 32.620. Με την δεύτερη άποψη (μόνον *ως obiter dictum*) φαίνεται ότι συντάσσεται και η ΑΠ 1380/94.

Κατά τη γνώμη μας η δεύτερη άποψη είναι ασφαλέστερη ανταποκρίνεται στην *ratio legis* του αρ. 980, που είναι η προστασία του ανακόπτοντος από το ενδεχόμενο να πληρωθεί η καταταγέσσα απαίτηση σε αφερέγγυο δανειστή. Αυτή η άποψη ενισχύεται από την διάταξη του αρ. 980 παρ. 2, που ορίζει ότι ο καθ'ου η ανακοπή μπορεί να ζητήσει από το δικαστήριο την πληρωμή του πλειστηριασμάτος με εγγυοδοσία. Αυτό σημαίνει ότι ο μεν ανακόπτων δεν έχει καθόλου αυτό το δικαίωμα (της "προσωρινής" πληρωμής), ο δε καθ'ου μπορεί να ζητήσει την πληρωμή μόνο από το δικαστήριο και μόνο υπό τον όρο της καταβολής εγγυήσεως. Με βάση τις παραπάνω σκέψεις, νομίζουμε ότι πριν προβεί η Συμβολαιογράφος στην πληρωμή του πλειστηριασμάτος πρέπει να περιμένει την τελεσίδικία της αποφάσεως.

Οι περιορισμοί στην απόκτηση ακινήτων σε παραμεθόριες περιοχές

Επισκόπηση της νομοθεσίας και της νομολογίας
υπό το πρίσμα του Κοινοτικού Δικαίου

Εισαγωγή

Στις αρχές του εικοστού αιώνα, οπότε και η Ελληνική επικράτεια είχε εν πολλοίσι προσλάβει την οριστική της έκταση ιδιαίτερα προς βορράν, ο Νομοθέτης έκρινε σκόπιμο να ρυθμίσει την απόκτηση εμπραγμάτων δικαιωμάτων σε ακίνητα, τα οποία θα ανήκαν σε περιοχές οι οποίες θα ορίζονταν ως παραμεθόριες και να εξαρτήσει την εγκυρότητα των σχετικών δικαιοπραξιών από προηγούμενη άδεια της Διοίκησης. Η θέσπιση περιορισμών σχετικά με την απόκτηση ακινήτων, οι οποίοι έμμεσα ή άμεσα κατά κανόνα αφορούν απλοδαπούς, δεν αποτελεί καμία πρωτοτυπία του Ελληνικού Δικαίου. Τέτοιες διατάξεις επιδιώκουν κυρίως διάφορους οικονομικούς και πολιτικούς σκοπούς¹.

Η αρχική νομοθετική ρύθμιση και η συναπληακτική πράξη Η ειδική ρύθμιση της απόκτησης εμπραγμάτων δικαιωμάτων σε παραμεθόριες περιοχές στην Ελλάδα-κατά την ιστορική και τελολογική ερμηνεία των σχετικών διατάξεων- εκπληρώνει προεξόντως τους σκοπούς της εθνικής άμυνας και της τήρησης της δημόσιας τάξης². Το αρχικό νομοθετικό καθεστώς αποτελούσαν το π.δ. της 22/24.6.1927 «περί κυρώσεως του ν.δ. της 5/24.5.1926 περί συμπληρώσεως του ν.3250 κ.π.π» και ο α.ν. 1366/1938. Το «άρθρον μόνον» του π.δ. της 22/24.6.1927 παρ.2 απαγορεύει ρητώς την απόκτηση «κυριότητος ή ετέρου εμπραγμάτου δικαιώματος, πλην υποθήκης» σε παραμεθόριες επαρχίες του Κράτους σε απλοδαπά φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Η κατά παράβαση της άνω διάταξης συναφθείσα δικαιοπραξία είναι αποιλύτως άκυρη. Κατά την ίδια έννοια ακυρότητα πάσχουν και συμβάσεις μισθώσεως ή οποιαδήποτε παραχωρήσεως της χρήσεως σε τέτοια ακίνητα που υπερβαίνουν την τριετία. Οι παρ. 7 και 8 προβλέπουν ποινή φυλάκισης ή και προστίμου για τον συμβολαιογράφο και τους συμβαλλομένους.

Ο α.ν. 1366/1938 επεξέτεινε την απόλυτη ακυρότητα των σχετικών δικαιοπραξιών και στους ημεδαπούς. Κατ' άρθ.1 παρ.1 απαγορεύεται αποιλύτως κάθε δικαιοπραξία εν zωή, με την οποία συνιστάται υπέρ φυσικών ή νομικών προσώπων ανεξαρτήτως εθνικότητας οποιοδήποτε εμπράγματο δικαιώμα ή συνάπτεται μίσθωση ή άλλη ενοχική σχέση που αφορά σε ακίνητα κείμενα σε παραμεθόριες ή παράκτιες περιοχές ή σε νησιά ή σε νησίδες. Παρά ταύτα η άνω απαγό-

ρευση μπορεί να αρθεί κατ' άρθ.3 με άδεια του Υπουργού Γεωργίας³, εφ' όσον στην δικαιοπραξία συμβάλλονται φυσικά πρόσωπα Ελληνικής ιθαγενείας ή νομικά πρόσωπα που διοικούνται από Ελλήνες πολίτες και δεν συντρέχουν πόλοι προστασίας της εθνικής ασφάλειας⁴. Σε μία ευρεία άσκηση νομοθετικής εξουσιοδότησης σχεδόν το 55% της Ελληνικής επικράτειας υπήκθη με διάφορα διατάγματα στο καθεστώς των παραμεθορίων περιοχών⁵. Υπό την ισχύ των άνω διατάξεων η μόνη περίπτωση κατά την οποία απλοδαποί θα μπορούσαν να αποκτήσουν εμπράγματα δικαιώματα σε παραμεθόρια ακίνητα θα ήταν η ανάκληση του διατάγματος του χαρακτηρισμού τους ως παραμεθορίων⁶.

Τις τελευταίες δεκαετίες εξαιτίας κυρίως της αυξανόμενης τουριστικής ανάπτυξης της χώρας παρουσιάζεται ένα έντονο ενδιαφέρον πολλών απλοδαπών για απόκτηση ακινήτων στην Ελλάδα. Το αγοραστικό ενδιαφέρον όμως βρέθηκε σε πολλές περιπτώσεις αντιμέτωπο με το προπεριγραφέν νομοθετικό πλαίσιο καθώς οι περισσότερες τουριστικές περιοχές ευρίσκονταν σε νησιά και ακτές και γενικά σε περιοχές χαρακτηρισμένες ως παραμεθόριες.

Η συναπληακτική πρακτική απεδείχθη αρκετά ευρηματική στην προσπάθεια αποφυγής των «δυσμενών» για τους απλοδαπούς συνεπειών του Νόμου. Η συνηθέστερη ήταν η ίδρυση μίας εταιρίας κατά τις διατάξεις του ελληνικού Νόμου ή η ανάληψη της διοίκησης αυτής από απλοδαπούς. Το ανωτέρω (ελληνικό) νομικό πρόσωπο συνήπτεται σε συνεχεία τις σχετικές συμβάσεις που αφορούσαν σε παραμεθόρια ακίνητα. Ο Άρειος Πάγος⁷ ερμήνευσε τις διατάξεις εφαρμόζοντας την θεωρία του ελέγχου και αποφάνθηκε ότι κατά την ratio legis για την εφαρμογή των διατάξεων «προκειμένης εταιρίας εχούσης νομικήν προσωπικότητα έστω και κατά το ελληνικόν δίκαιον... δέον όπως διαγιγνώσκεται εκάστοτε εν όψει του συνόλου των συντρεχουσών περιστάσεων και προεχόντως της ιθαγενείας των διευθυνόντων αυτήν, της προειδεύσεως των διευθυνόντων αυτής, αρκούντος προς κατάφασιν της απλοδαπής εθνικότητος της εταιρίας και ενός των στοιχείων τούτων, εάν τούτο κρίνεται εν τη συγκεκριμένη περίπτωσει αποφασιστικόν, τούτο δε προς αποτροπήν του κινδύνου εκ της επινοητικότητος των συναπλησσομένων ενεργούντων προς περιγραφήν των τιθεμένων, ως προείρηται, νομοθετικών, εξ υπερ-

τάτου Εθνικού συμφέροντος, απαγορεύσεων.» Εν προκειμένω λοιπόν δεν εφαρμόζεται κατά το Ακυρωτικό Δικαστήριο το δίκαιο της έδρας και οι σχετικές συμβάσεις εμπίπτουν στην απαγόρευση.

Μία άλλη οδός ήταν η παροχή της εντολής από τον απλοδαπό σε έλληνα πολίτη να αποκτήσει στο όνομά του (ο ημεδαπός) το ακίνητο υπό την αναβλητική αίρεση να μεταβιβάσει το ακίνητο στον απλοδαπό μόλις θα μεταβαλλόταν το νομοθετικό καθεστώς. Παρά το γεγονός ότι η ελληνική νομολογία αναγνώρισε την ισχύ μίας τέτοιας αίρεσης, η εκτέλεση της άνω εντολής ή η δικαστική επιδίωξη αυτής προϋπέθετε την πλήρωση της αίρεσης⁸, πράγμα που στην πράξη απεδείχθη δύσκολο. Κατά συνέπεια η αίρεση παρέμενε πρητεμένη στο διπνεκές με αποτέλεσμα αργά ή γρήγορα να προκαλούνται διενέξεις μεταξύ των εμπλεκομένων.

Οι διατάξεις υπό το φως του Κοινοτικού Δικαίου

Με την οριστική ένταξη της Ελλάδας στις 1/1/1981 στις (τότε) Ευρωπαϊκές Κοινότητες εκφράστηκαν στην θεωρία επιφυλάξεις σχετικά με την συμβατότητα της απαγόρευσης με το κοινοτικό δίκαιο⁹. Δεν θα πρέπει λοιπόν να αποτελεί έκπληξη ότι το 1987 η Επιτροπή προσέφυγε κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας ενώπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) κατά την διαδικασία του αρθ.169 (ήδη αρθ.226) της Συνθήκης. Κατά την Επιτροπή η διατήρηση σε ισχύ των περί παραμεθορίων διατάξεων και απαγορεύσεων που εφαρμόζονταν και αναφορικά προς υπηκόους των κρατών μελών προσέκρουε στην γενική αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων, στην αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων εντός της Κοινότητας, στην αρχή της ελεύθερης εγκατάστασης εντός της Κοινότητας και στην αρχή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών -αντίστοιχα άρθ. 7, 48 (ήδη 39), 52 (ήδη 43) και 59 (ήδη 49) της Συνθήκης. Η Ελληνική κυβέρνηση κατά την προδικασία επικαλέστηκε την ύπαρξη σχετικού σχεδίου νόμου σκοπούντος στην εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας προς το κοινοτικό δίκαιο, ενώ κατά την διαδικασία στο ακροατήριο επικαλέστηκε την δικαιολόγηση της υφιστάμενης νομοθεσίας από τους λόγους δημοσίας τάξεως που προβλέπονται στο άρθ.224 (ήδη 297) της Συνθήκης καθώς και δυσχέρεις εναρμόνισης της εθνικής νομοθεσίας. Η άνω επιχειρηματολογία δεν έγινε αποδεκτή αφ' ενός διότι γενικά οι δυσχέρειες εναρμόνισης της εθνικής νομοθεσίας σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να δικαιοιογίσουν παραβιάσεις του κοινοτικού δικαίου¹⁰ και αφ' ετέρου διότι η επίκληση των λόγων δημόσιας τάξεως¹¹ ήταν γενική και αόριστη, ώστε δεν μπορούσε να εξεταστεί από το Δικαστήριο. Στην απόφασή του το ΔΕΚ διαπίστωσε ότι η Ελληνική Δημοκρατία με την διατήρηση σε ισχύ των διατάξεων περί παραμεθορίων είχε παραβιάσει τα άρθ. 48, 52 και 59 της Συνθήκης, καθόσον, προβλέποντας επαχθέστερες προϋποθέσεις για την απόκτηση ακινήτων σε βάρος των υπηκόων των κρατών μελών, παραβίαζε την θεμελιώδη αρχή της απαγό-

ρευσης των διακρίσεων εντός της Κοινότητας, έκφραση της οποίας αποτελεί η ακώλυτη και υπό ίδιους όρους άσκηση των παραπάνω αναφερθεισών θεμελιωδών επευθεριών¹².

Το ισχύον νομοθετικό καθεστώς και η ερμηνεία του από την Διοίκηση

Η διαπίστωση μίας τόσο κραυγαλέας πολημαπλής παραβίασης του κοινοτικού δικαίου υποχρέωσε τον Νομοθέτη να προβεί στην ψήφιση του Ν1892/1990 (Νόμος για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις)¹³, κατά τα άρθ.24-32 του οποίου το καθεστώς των παραμεθορίων περιοχών ρυθμιζόταν εκ νέου. Το άρθ.24 παρ.1 αποτελεί μία απαρίθμηση των παραμεθορίων περιοχών. Κατ' άρθ. 24 παρ. 2 πάντως η Διοίκηση εξουσιοδοτείται να προβαίνει δια προεδρικού διατάγματος σε άρση του χαρακτηρισμού ή σε νέους χαρακτηρισμούς περιοχών ως παραμεθορίων. Το άρθ. 25 παρ.1 επαναλαμβάνει εν πολλοίσι την γενική απαγόρευση των δικαιοπραξιών εν πλάνη επί ακινήτων των παραμεθορίων περιοχών με τις εξαιρέσεις που προβλέπονται σε αυτό (άρθ.25 παρ.1 εδ.2 και παρ.2 όπως τροποποιήθηκαν από το άρθ.67 Ν.1969/1991 και το άρθ.15 Ν.2919/2001 αντίστοιχα). Περισσότερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το άρθ. 26, το οποίο προβλέπει την διαδικασία άρσης της απαγόρευσης: Φυσικά ή νομικά πρόσωπα ελληνικής ιθαγενείας και ομογενείς, περιλαμβανομένων και των Κυπρίων¹⁴ καθώς και φυσικά ή νομικά πρόσωπα που έχουν την ιθαγένεια ενός των κρατών-μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, μπορούν να ζητήσουν την άρση της απαγόρευσης με αίτησή τους, στην οποία πρέπει να αναφέρεται και ο σκοπός για τον οποίο θα χρησιμοποιηθεί το ακίνητο. Επί της αίτησης αποφασίζεται επιτροπή που απαρτίζεται από τον Γενικό Γραμματέα της επικράτειας ως πρόεδρο και από έναν εκπρόσωπο των Υπουργείων Εθνικής Άμυνας, Εξωτερικών, Εθνικής Οικονομίας, Δημόσιας Τάξης και Γεωργίας. Οταν η αίτηση υποβάλλεται από εξωκοινοτικά φυσικά ή νομικά πρόσωπα τότε αποφασίζεται ο Υπουργός Εθνικής Άμυνας. Κατ' άρθ. 30 οι δικαιοπραξίες που συνάπτονται κατά παράβαση των άνω διατάξεων είναι απολύτως άκυρες. Οι συντάσσοντες αυτές συμβολαιογράφοι και οι συμβαλλόμενοι τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης μέχρι ενός έτους και με χρηματική ποινή, οι δε συμβολαιογράφοι επιπλέον ελέγχονται και πειθαρχικά. Το άρθ.31 τέλος κατάργησε τον α.ν.1366/1938. Αντιθέτως το π.δ. της 22/24.6.1927 και τα κατ'έξουσιοδότηση αυτού εκδοθέντα διατάγματα διατηρήθηκαν σε ισχύ σε ό,τι αφορά υπηκόους τρίτων κωρών.

Στις 2/3/1991 το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας εξέδωσε την ερμηνευτική εγκύκλιο υπ' αρ. 9566/139 με σκοπό την εξειδίκευση των κριτηρίων υπό τα οποία θα παρεχόταν η άδεια για κατάρτιση των δικαιοπραξιών σε ακίνητα των παραμεθορίων περιοχών. Πρέπει να σημειωθεί εκ προοιμίου ότι στην εγκύκλιο ελληνοχεύουν παραβιάσεις του κοινοτικού δικαίου, οι οποίες δεν πέρασαν απαρατήρηση από την θεωρία¹⁵. Τα

κριτήρια αφορούν αποκλειστικά και μόνο κοινοτικούς υπόκουους. Παρά το γεγονός ότι δεν αναφέρονται ρητά διαφορετικά κριτήρια για τους έλληπτες υποκόους, η μεμονωμένη αναφορά στους αιθλοδαπούς εγείρει ήδη επιφυλάξεις για την ίση μεταχείριση τημεδαπών και αιθλοδαπών. Κατά την εγκύκλιο την άδεια μπορεί να παρασχεθεί εφόσον ο αιθλοδαπός σκοπεύει¹⁶ να εγκατασταθεί επαγγελματικά στην Ελλάδα για άσκηση μη μισθωτής οικονομικής δραστηριότητας ή για να παράσχει υπηρεσίες ή για να ασκήσει έμμισθη δραστηριότητα. Η εγκύκλιος παρά το γεγονός ότι φαινομενικά κινέται στο πλαίσιο της απόφασης του ΔΕΚ, αφέντος μεν παραβιάζει άλλης θεμελιώδεις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου όπως την αρχή της ελεύθερης κίνησης των κεφαλαίων εντός της Κοινότητας (αρθ. 56 της Συνθήκης) καθόσον η αγορά ακινήτων με αυτή την βάση απαγορεύεται ρητώς από την εγκύκλιο, αφέτερου δε περιορίζει αδικαιολόγητα το πλαίσιο άσκησης της ελεύθερίας της εγκατάστασης, εφόσον παραβιλέπει την δυνατότητα που παρέχεται στους κοινοτικούς υποκόους δυνάμει του άρθ. 1 της Οδηγίας 90/364/EOK¹⁷ να εγκαθίστανται σε οποιοδήποτε από τα κράτη μέλη ακόμα και αν δεν επιδιώκουν οικονομική δραστηριότητα και γενικά δεν έχουν αυτό το δικαίωμα βάσει άλλων διατάξεων του κοινοτικού δικαίου, «υπό τον όρο ότι διαθέτουν οι ίδιοι και τα μέλη της οικογενείας τους υγειονομική ασφάλιση που να καλύπτει το σύνολο των κινδύνων στο κράτος μέλος υποδοχής, καθώς και επαρκείς πόρους ώστε να μην επιβαρύνουν, κατά τη διάρκεια της διαμονής τους, το σύστημα κοινωνικής προνοίας του κράτους μέλους υποδοχής.» Η περίπτωση αυτή μπορεί να αφορά σε ποιθλούς αιτούντες καθόσον η Ελλάδα επιλέγεται από ποιθλούς Δυτικοευρωπαίους ως τόπος διακοπών ή μόνιμης εγκατάστασης μετά την συνταξιοδότηση.

Ένα άλλο σημείο της εγκυκλίου που εξίσου προκαλεί επιφυλάξεις για το σύννομό της προς το κοινοτικό δίκαιο αποτελεί η υποχρέωση των νομικών προσώπων να υποβάλλουν στην Διοίκηση έναν κατάλογο των μελών του διοικητικού οργάνου της εταιρίας καθώς και μία δήλωση σχετικά με την σύνθεση του κεφαλαίου και των κύριων μετόχων των ανωνύμων εταιριών και εταίρων και των εταιρικών μεριδίων των εταιριών περιορισμένης ευθύνης. Τα στοιχεία αυτά θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για μία δυσμενή μεταχείριση εταιριών που ελέγχονται από αιθλοδαπούς, ενώψει και της αναπλυθείσας πάγιας νομολογίας του ΑΠ, εφαρμόζουσας την θεωρία του ελέγχου.

Η προηγηθείσα ανάλυση κατέδειξε την προβληματική της απόκτησης παραμεθορίων ακινήτων από αιθλοδαπούς και τα ζητήματα που προκάλεσε η ενσωμάτωση του κοινοτικού δικαίου στην εσωτερική έννομη τάξη. Ο Ν.1892/1990 αποτέλεσε αναμφισβήτητα ένα σημαντικό βήμα προς την εναρμόνιση του δικαίου και στην εξίσωση τημεδαπών και κοινοτικών υποκόων. Παρόλα αυτά η αμέσως μετά την θέση σε ισχύ του νόμου έκδοση της ερμηνευτικής εγκυκλίου του

Υπουργείου καταδεικνύει την απροθυμία της Διοίκησης να εγκαταθίσει την προ της ψήφισης του νόμου πρακτική της σχετικά με την άρση της απαγόρευσης και την διστακτικότητά της να αναγνωρίσει σε όλο της το εύρος την ίση μεταχείριση τημεδαπών και κοινοτικών υποκόων στο ζήτημα των παραμεθορίων. Ασφαλώς η εγκύκλιος δεν διαθέτει ισχύ ίση με αυτήν του νόμου, θα μπορούσε όμως να οδηγήσει σε απόρριψη αιτήσεων που ουσιαστικά πληρούν τις προϋποθέσεις του Νόμου. Μετά δε την εξάντληση των ενδίκων βοηθημάτων ενώπιον της Διοίκησης απομένει μόνο η ποιθλές φορές μακρά δικαστική οδός ανοιχτή.

Η περιστέρω ανάλυση της θέσης της νομολογίας και των εφαρμοζόμενων διατάξεων θα γίνει από το σημείο αυτό για συστηματικούς λόγους σε κατ'ιδίαν τομείς.

Ελεύθερη κίνηση των κεφαλαίων

Στον τομέα αυτό τα δικαστήρια υιοθέτησαν την προεκτεθείσα στάση της Διοίκησης. Το Εφετείο Δωδεκανήσου¹⁸ αποφάνθηκε σχετικά με το επιτρεπτό της άρσης της απαγόρευσης επί τη βάσει της άσκησης του δικαιώματος της ελεύθερης κίνησης των κεφαλαίων, ότι η κατάργηση των διακρίσεων μεταξύ ελλήνων υποκόων και αιθλοδαπών υποκόων των κρατών μελών σύμφωνα με την διατύπωση της απόφασης του ΔΕΚ χωρεί μόνο για την άσκηση των ελεύθεριών της κυκλοφορίας των εργαζομένων, της εγκατάστασης και της παροχής υπηρεσιών (πρώην άρθ. 48, 52, 59 της Συνθήκης). Κατά το δικαστήριο η αρχή της ελεύθερης κίνησης κεφαλαίων «έχει παρακολουθηματικό χαρακτήρα με την έννοια ότι αποτελεί ουσιαστική προϋπόθεση για την υλοποίηση των άλλων ελεύθεριών της Συνθήκης» εκφεύγει όμως από το πεδίο των άνω προστατευόμενων δραστηριοτήτων (ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων κ.λ.π.) για την άσκηση των οπίων οφείλει να καταργηθεί η διακριτική μεταχείριση. Με άλλα λόγια η ελεύθερία στην κίνηση των κεφαλαίων δεν μπορεί κατά το δικαστήριο να αποτελέσει αυτοτελή βάση για την άρση της απαγόρευσης, εφόσον ο αιτών δεν ασκεί ταυτόχρονα και μία εκ των υπό των πρώην άρθ. 48, 52, 59 της Συνθήκης προστατευόμενη δραστηριότητα.

Η παραπάνω νομολογία όμως παραγνωρίζει ότι η ελεύθερη κίνηση των κεφαλαίων εντός της Κοινότητας (πρώην άρθ. 73b εδ. ήδη άρθ. 56 της Συνθήκης) είναι προ ποιθλού εξοπλισμένη με άμεση ισχύ¹⁹. Ειδικότερα σε ότι αφορά την απόκτηση παραμεθορίων ακινήτων το ΔΕΚ αποφάνθηκε στην υπόθεση Albore²⁰, η οποία αφορούσε σε μία όμοια με την ελληνική διάταξη του ιταλικού δικαίου²¹, ότι «η αγορά ακινήτου στο έδαφος κράτους μέλους από μη τημεδαπό συνιστά επένδυση επί ακινήτου η οποία εμπίπτει στην κατηγορία των κινήσεων κεφαλαίων μεταξύ των κρατών μελών. Η ελεύθερη των κινήσεων αιτών εξασφαλίζεται από το άρθρο 73 B της Συνθήκης EK (vnu άρθρο 56 EK)»²². Το Δικαστήριο συνεχίζει ότι οποιαδήποτε «τέτοιου είδους δυσμενής διάκριση απαγορεύεται από το άρθρο 73b της Συνθήκης, αν

δεν δικαιολογείται από λόγο, που γίνεται δεκτός συναφώς από τη Συνθήκη»²³. Κατά την έννοια αυτή οποιεσδήποτε διατάξεις του εθνικού δικαίου που αντιστρατεύονται διατάξεις του κοινοτικού δικαίου παύουν να τυχάνουν εφαρμογής. Σε επόμενες αποφάσεις του το ΔΕΚ διαπίστωσε ότι παρόμοιες διαδικασίες παροχής άδειας προς απόκτηση ακινήτων αντίκεινται στο άρθ.56 επ. της Συνθήκης όταν εφαρμόζονται κατά τρόπο που οδηγεί σε διακρίσεις²⁴. Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι και μόνι με επίκληση της άσκησης της ελευθερίας κίνησης κεφαλαίων επαρκεί για να θεμελιώσει δικαιώματα άρσης της απαγόρευσης μεταβιβάσεων στις παραμεθόριες περιοχές για τους αιλιοδαπούς πολίτες της Κοινότητας με τους ίδιους όρους που ισχύουν για τους ημεδαπούς²⁵.

Νομικά πρόσωπα

Η σάσον της νομοθεσίας παρέμεινε επίσης αταθάντευτη αναφορικά προς εταιρίες με κάποια σύνδεση προς αιλιοδαπούς. Το Μον.Πρωτ.Θεσσαλονίκης²⁶ αποφάνθηκε ότι η αρχή που θεσπίζει το άρθ.10 του ΑΚ διασπάται στο δίκαιο καταστάσεως αιλιοδαπών «προς προστασία της εθνικής ασφάλειας ή της εθνικής οικονομίας». Εν προκειμένω αναγνωρίστηκε επί τη βάσει της προϊσχύουσας νομοθεσίας²⁷ η ακυρότητα αγοραπωλησίας παραμεθορίου ακινήτου, το οποίο αγοράστηκε από ομόρρυθμη εταιρία ιδρυθείσα κατά το ελληνικό δίκαιο, η διοίκηση της οποίας ανήκε σε ομόρρυθμο εταίρο ιταλό υπόκοο. Η παραπάνω απόφαση, ιδιαίτερα μετά την απόφαση του ΔΕΚ και ευρισκόμενη σε ευθεία αντίθεση με το κοινοτικό δίκαιο, επικυρώθηκε περιέργως στον δεύτερο βαθμό²⁸ με την ίδια αιτιολογία παρά το γεγονός ότι στο μεταξύ είχε αιλιάξει το νομοθετικό καθεστώς. Τελικά ο ΑΠ²⁹ αναίρεσε την παραπάνω απόφαση καθόσον δεν εφαρμόστηκαν οι διατάξεις του Ν1892/1990. Εν συνεχεία ο ΑΠ χειρίστηκε την υπόθεση σε επίπεδο καθαρά κοινοτικού δικαίου. Κατ' αυτόν οι διατάξεις των πρών άρθ. 48, 52, 59 της Συνθήκης έχουν άμεση ισχύ στο εθνικό δίκαιο και κάθε αντίκειμενο σε αυτές ρύθμιση του ελληνικού δικαίου πρέπει να παραμένει ανεφάρμοστη.

Ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, ελεύθερη εγκατάσταση και ελεύθερη παροχή υπηρεσιών

Εν όψει της άνω νομοθεσίας αναγνώριστης της άμεσης εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου στην εσωτερική έννομη τάξη, η Διοίκηση άρχισε να δίνει οδηγίες προς τις αρμόδιες Αρχές σύμφωνες με τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου. Σε διάφορα έγγραφα και εγκυκλίους του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας κατά τα έτη 1999 και 2000 προβλέφθηκε ρητά η δυνατότητα άρσης της απαγόρευσης στην περίπτωση που ο αιτών είναι κοινοτικός υπόκοος με μόνιμη κατοικία σε ένα από τα κράτη μέλη, ο οποίος επιθυμεί να αποκτήσει ακίνητο σε παραμεθόριο περιοχή για να το χρησιμοποιήσει ως δευτερεύουσα κατοικία. Επίσης αναγνωρίστηκε η απόκτηση τέ-

τοιων ακινήτων ως απλή επένδυση στα πλαίσια της ελεύθερης κίνησης των κεφαλαίων. Σε κάθε περίπτωση η Διοίκηση επιφυλάσσεται του δικαιώματος να απορρίψει την αίτηση στα πλαίσια της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας, ιδιαίτερα δε της τρομοκρατίας και της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και όπλων. Πάντως μία διοικητική πράξη στην οποία η Διοίκηση αρνείται να άρει την απαγόρευση διότι οι αιτούντες «δεν εκπληρούν τους όρους του νόμου διότι είναι αιλιοδαποί» είναι ανεπαρκώς αιτιολογημένη και κατά συνέπεια ακυρωτέα³⁰.

Στις 14/6/2007 εξέδόθη το π.δ. υπ' αρ. 106³¹ με σκοπό την ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο της Οδηγίας 2004/38/EK³². Κατά το άρθ.1 (άρθ.1 της Οδηγίας) με το άνω π.δ. επιδιώκεται η ρύθμιση του δικαιώματος μόνιμης διαμονής στην Ελλάδα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους καθώς και των περιορισμών των άνω δικαιωμάτων για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας και δημόσιας υγείας. Μεταξύ των εχόντων δικαιώματα (άρθ. 7 του π.δ. και της Οδηγίας) συγκαταλέγονται και μισθωτοί ή ασκούντες ανεξάρτητη οικονομική δραστηριότητα καθώς και όσοι «διαθέτουν επαρκείς πόρους για τον εαυτό τους και τα μέλη των οικογενειών τους... ώστε να μην επιβαρύνουν, κατά τη διάρκεια της περιόδου διαμονής τους, το σύστημα κοινωνικής προνοίας της Χώρας...» Το άρθ.19 (άρθ.22 της Οδηγίας) προβλέπει ότι «το δικαίωμα της διαμονής και το δικαίωμα μόνιμης διαμονής καλύπτουν το σύνολο της ελληνικής επικράτειας. Περιορισμοί στο δικαίωμα διαμονής και στο δικαίωμα μόνιμης διαμονής επιβάλλονται μόνο στις περιπτώσεις που οι ίδιοι περιορισμοί ισχύουν και για τους ημεδαπούς, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία». Τέλος το άρθ.21 παρ.1 (άρθ.27 της Οδηγίας) παρέχει στο κράτος υποδοχής την δυνατότητα να περιορίζει τα άνω δικαιώματα για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας και δημόσιας υγείας, επίκληση σύμως των λόγων αυτών δεν μπορεί να γίνεται «για την εξυπηρέτηση σκοπών γενικότερης δημοσιονομικής πολιτικής». Από τις παραπάνω διατάξεις διαπιστώνεται ότι παράλληλα προς τις προεκτεθείσες θεμελιώδεις ελεύθεριες που κατοχυρώνονται στο πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο (Συνθήκη), ήδη ο Νομοθέτης δια της ενσωμάτωσης στην εσωτερική έννομη τάξη της άνω Οδηγίας σχετικά με το δικαίωμα της ελεύθερης εγκατάστασης ρυθμίζει ταυτόχρονα ενιαία και την κτήση ακινήτων σε παραμεθόριες περιοχές. Ειδικότερα η επέκταση του δικαιώματος ελεύθερης διαμονής σε οιλόκληρη την ελληνική επικράτεια χωρίς εξαιρέσεις συμπεριλαμβάνει αναμφίβολα και τις παραμεθόριες περιοχές. Ταυτόχρονα η απαγόρευση των περιορισμών (μεταξύ των οπίσιων φυσικά και η υποχρέωση λήψης αδείας για την κατάρτιση δικαιοιοράξιας σε παραμεθόρια ακίνητα) πλην αυτών που ισχύουν και για τους ημεδαπούς και υπό τους ίδιους όρους που ισχύουν για τους ημεδαπούς αποτελεί το ουσιαστικό βήμα για την κατάργηση των διακρίσεων μεταξύ ημεδαπών και

κοινοτικών υπηκόων στο ζήτημα των παραμεθορίων.

Συμπέρασμα

Από την παράθεση της ιστορικής εξέπλιξης της περί παραμεθορίων περιοχών νομοθεσίας και της σχετικής νομολογίας συνάγεται ότι ακόμα και μετά την αποφασιστική στροφή της νομοθεσίας υπό την επίδραση του κοινοτικού δικαίου, απαιτήθηκε αρκετός χρόνος ώστε να εγκαταλειφθεί η αρχική διστακτική στάση της νομολογίας και των πρακτικών διακρίσεων της Διοίκησης για να καταλήξουν οι κοινοτικοί

υπήκοοι να αποθαύουν των ιδίων δικαιωμάτων με τους πιμεδαπούς³³. Οι λόγοι δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας και δημόσιας υγείας, που δικαιολογούν την άρνηση παροχής αδείας προς κατάρτιση της δικαιοπραξίας αποτελούν έναν νομοθετικά προβληπόμενο και νομολογιακά αναγνωρισμένο περιορισμό του δικαιώματος απόκτησης ακινήτου σε παραμεθόριο περιοχή υπό την προϋπόθεση ότι η επίκληση των λόγων αυτών δεν οδηγεί σε κεκρυμμένη διακριτική μεταχείριση και ότι τηρείται η αρχή της αναλογικότητας³⁴.

1. π.χ.χωροταξικούς (πρβλ. ΔΕΚ.1.6.1999, C-302/97 (Konle), συλ.νομοł. 1999, I-3099, παρ.40 για τον νόμο περί μεταβιβάσεως ακινήτων του κρατιδίου του Τιρόλου του έτους 1993) ή για μία προεχόντως γεωργική ανάπτυξη των γηπέδων (νόμος περί μεταβιβάσεως ακινήτων του κρατιδίου Vorarlberg του έτους 1993, πρβλ. ΔΕΚ .23.9.2003, C-452-01 (Ospelt), συλ.νομοł. 2003, I-9743). Επίσης Lange, EuZW 2004, 266επ. σχετικά με τον φόβο «του ξεπουλήματος της χώρας σε ισχυρότερες εθνικές οικονομίες» σε σχέση με την νομοθετική ρύθμιση της απόκτησης ακινήτων στην Πολωνία.
2. Πρβλ. ιταλικό νόμο 1095/1935 σχετικά με την απαγόρευση απόκτησης ακινήτων από αλλοδαπούς σε παραμεθόριες περιοχές της Ιταλίας χωρίς άδεια της Διοίκησης; (σχ. ΔΕΚ 13.7.2000, C-423/98 (Albore), συλ.νομοł. 2000, I-5965, παρ.18επ).
3. Η αρμοδιότητα ανατέθηκε αργότερα σε μία επιτροπή σε επίπεδο Νομαρχίας με τον α.ν. 431/1968.
4. Μία προσπάθεια άμβλυνσης της αυστηρότητας του Νόμου αποτέλεσε αργότερα το άρθ. 11 Ν1540/1985, που μετέτρεψε την ακυρότητα από απόλυτη σε σχετική.
5. Τριανταφυλλίου, NB 1990, 365. Για μία απαρίθμηση των σχετικών νομοθετημάτων βλ. Λιαδάκης, Νοτάριος 2004, Τεύχος 8, 12.
6. Κατά την νομολογία του ΣτΕ (1366/83 Αρμενοπ. 1983, 997) οι περί παραμεθορίων περιοχών διατάξεις δεν εγείρουν ζήτημα αντισυνταγματικότητας καθόσον αυτές εξυπηρετούν την κρατική ασφάλεια. Ενόψει δε «του σκοπού αυτού και της γενικότητας του μέτρου δεν δημιουργείται αντίθεση της νομοθετικής ρυθμίσεως προς τις συνταγματικά κατοχυρωμένες αρχές του σεβασμού της αξίας του ανθρώπου (αρθρ. 2 Λ 1 Συντ.) και της ισότητας των Ελλήνων (αρθρ. 4 Συντ.) ... η ρύθμιση δεν εμπίπτει στην απαγορευτική επιταγή της Λ 4 του αρθρ. 5 Συντάγματος, διότι δεν συνεπάγεται καθεαυτή προσωπική απαγόρευση στο ατομικό δικαίωμα της ελεύθερης επιλογής του τόπου εγκαταστάσεως».
7. Α.Π. 425/1983 NB 1984, 1595.
8. Εφ.Δωδ. 43/1990, NB 1990, 301επ.
9. Γεωργιάδης/Παυλόπουλος, Ελλ.Δικ., 1991, 45.
10. Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Jacobs της 13.4.1989, στην υπόθεση 305/87 (Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας), παρ.6.
11. Το άρθ. 297 (πρώην άρθ.224) της Συνθήκης ερμηνεύεται στενά. Επ'αυτού Dazu Craig/de B€rca, EU Law 2003, 283επ.
12. ΔΕΚ .30.5.1989, C-305/87(Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας), συλ.νομοł 1989, 1461.
13. ΦΕΚ Α 101/31.7.1990.
14. Κατά τον χρόνο αυτό η Κύπρος δεν ήταν κράτος μέλος της Κοινότητας.
15. Οικονομίδης/Καραπάνου-Μαρκέτου,Αρμενοπ. 1992, 79επ; Καννόπουλος/Spiegel, NB 1994, 717επ.
16. πρβλ.αρθ.26 παρ.1 N.1892/90 που ριπά αφήνει στην Διοίκηση περιθώρια διακριτικής ευχέρειας για έλεγχο σκοπιμότητας της αίτησης.
17. Οδηγία 90/364/EOK του Συμβουλίου της 28/6/1990 σχετικά με το δικαίωμα διαμονής, L 180 13.7.1990, 26επ.
18. Εφ.Δωδ. 43/1990, NB 1990, 301επ.
19. Craig/de B€rca, EU Law 2003, 682; Oppermann, Europarecht 2005, Λ23 παρ.13.
20. ΔΕΚ .13.7.2000, C-423/98 (Albore), συλ.νομοł. 2000, I-5965.
21. Απαγόρευση απόκτησης ακινήτων από αλλοδαπούς για λόγους δημόσιας τάξης και άρση της με άδεια της Διοίκησης.
22. Albore παρ.14
23. Albore παρ.17
24. ΔΕΚ 5.52002, C-515/99 κ.α. (Reisch), συλ.νομοł. 2002, I-2157; ΔΕΚ .15.5.2003, C-300/01 (Salzmann), συλ.νομοł. 2003, I-4899.
25. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην υπόθεση Albore κρίθηκε ότι παρέκτικε η εξέταση των παραβιάσεων της γενικής απαγόρευσης των διακρίσεων και του δικαιώματος της ελεύθερης εγκατάστασης, παρ.25.
26. Πολ.Πρωτ.Θεσ. 1248/1990, Αρμενοπ. 1990, 568επ.
27. Δηλαδή του π.δ. 22/24.6.1927 και του α.ν. 1366/1938.
28. Εφ.Θεσ. 3315/1991, Αρμενοπ.1992, 232.
29. ΑΠ 1008/1993, Ελλ.Δικ. 1994, 355.
30. ΣτΕ 1701/1997, Νόμος 1998, 1; ΣτΕ 720/1999, Νόμος1999, 1.
31. ΦΕΚ Α 135/21.6.2007.
32. Οδηγία 2004/38/EK του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29.4.2004 σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μεριών της οικογενείας τους να κινούνται και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μερών. L 158 30/4/2004, 77επ.
33. Τα αυτά δικαιώματα απολαύουν και οι υπήκοοι των κρατών της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναθλητικών με βάση την συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Ένωση για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, ήτοι της Νορβηγίας, της Ισλανδίας και του Λιχτενσταϊν. Ιδέαι και ΔΕΚ.23.9.2003, C-452/01 (Ospelt), συλ.νομοł.. 2003, I-9743, παρ.27επ.
34. Υπόθεση Reisch παρ.33, Salzmann παρ.42, Ospelt παρ.34.

ΦΟΡΟΥΜ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΙΑΣ Σάο Πάουλο, 20 Μαΐου 2007

“Η δέσμευση της Διεθνούς Ένωσης Λατινικής Συμβολαιογραφίας
για την υπεράσπιση των πολιτών και του κράτους δικαίου
Τρέχουσες υποθέσεις και προοπτικές”

**Η Συνδιάσκεψη της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο
και οι λατινικές συμβολαιογραφίες: μια κοινή αποστολή
στην εποχή της παγκοσμιοποίησης και της περιφερειακής ενοποίησης**

ομιλία του Hans van Loon,
Γενικού Γραμματέα
της Συνδιάσκεψης της Χάγης
για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο

μετάφραση: Λένα Κοντογεώργου
(Γ.Γ. του Συμβολαιογραφικού Συλλόγου Εφετείων Αθηνών, Πειραιώς,
Αιγαίου και Δωδεκανήσου και μέλος του Διαρκούς Συμβουλίου της
Διεθνούς Ένωσης Συμβολαιογραφίας)

Με τημά ιδιαιτέρως το ότι έλαβα αυτήν την πρόσκληση από τον Πρόεδρό σας για να συνεισφέρω στη συζήτηση σ' αυτό το Φόρουμ που διοργανώνει η Διεθνής Ένωση Λατινικής Συμβολαιογραφίας (UNIL) με θέμα τη «Δέσμευση της Διεθνούς Ένωσης Συμβολαιογραφιών για την υπεράσπιση των πολιτών και του κράτους δικαίου. Τρέχουσες υποθέσεις και προοπτικές». Αυτό που μου έκανε αρμέσως εντύπωση σχετικά με το θέμα αυτό είναι η τόλμη του: δεδομένης της ανακοίνωσης μιας τέτοιας δέσμευσης υπέρ δύο αξιών όπως η υπεράσπιση των πολιτών και του κράτους δικαίου, η Ένωση δεν μπορεί να κάνει πίσω, για να το πούμε έτσι. Στο τέλος αυτού του φόρουμ, δεν θα είναι ασφαλώς δυνατόν να επιστρέψετε ο καθένας στη χώρα του και να πείτε «λοιπόν, μετά από προσεκτική σκέψη, πιστεύουμε ότι θα ήταν σοφότερο για την Ένωση να μην δεσμευθεί να υπερασπιστεί τους πολίτες και το κράτος δικαίου». Αναλάβατε ευθύνη γι' αυτές τις θεμελιώδεις αξίες τώρα. Αυτό το Φόρουμ καλεί τους πάντες να συμπληρώσουν για το πεδίο εφαρμογής και τις επιπτώσεις αυτής της ευθύνης σ' έναν κόσμο που κινείται με ταχύτητα, όπου τόσο οι πολίτες, όσο και το κράτος δικαίου καλούνται ν' αντιμετωπίσουν νέες προκλήσεις.

I. Παγκοσμιοποίηση και περιφερειακή ενοποίηση – μια έκκληση για τις συμβολαιογραφίες

Σχετικά μ' αυτό θα ήθελα να σας παρακινήσω να σκεφθείτε για λίγο την επίδραση δύο στενά συνδεδεμένων φαινομένων στην ανάπτυξη των κοινωνιών μας και τον νομικών μας

συστημάτων και, κατά συνέπεια, στο μελλοντικό ρόλο των συμβολαιογραφιών: παγκοσμιοποίηση και περιφερειακή ενοποίηση. Με την περιγραφική έννοια του όρου, η παγκοσμιοποίηση αναφέρεται στην αδιαμφισβήτητη ιστορική διαδικασία ως αποτέλεσμα της οποίας άνδρες, γυναίκες, οικογένειες, ανθρώπινες δραστηριότητες και πολιτικές δομές γίνονται μάρτυρες μιας αυξανόμενης αμοιβαίας εξάρτησης, εμπορίου και πληροφοριών διαμέσου σημαντικών αποστάσεων σε όλον τον κόσμο. Με την επιτάχυνση της τεχνολογικής προόδου, η διαδικασία αυτή δεν κινείται από πολιτικές δυνάμεις (μεταξύ των οποίων το κράτος), αλλά περισσότερο από την δύναμη της ιδιωτικής πρωτοβουλίας – συμπεριλαμβανομένων της διεθνούς μετανάστευσης και του τουρισμού – των μη κυβερνητικών οργανώσεων και των επιχειρήσεων που ανταγωνίζονται όλο και περισσότερο σε διεθνές επίπεδο. Το αποτέλεσμα είναι η έλλειψη δημόσιας πολιτικής και ρύθμισης, κάτι που ευθύνεται για την κριτική που έχει δεχθεί η παγκοσμιοποίηση.

Οι διαφορετικές μορφές περιφερειακής ενοποίησης – η Ευρωπαϊκή Κοινότητα στην Ευρώπη, η Mercosur σ' αυτήν την ήπειρο, οι CEDEAO και OHADA στη Δυτική Αφρική, η ASEAN στη Νοτιοανατολική Ασία – είναι εν μέρει ένδειξη της παγκοσμιοποίησης, η οποία βεβαίως περιλαμβάνει, κατά πρώτο και κύριο λόγο, τις γειτονικές χώρες. Ταυτόχρονα, μαρτυρούν επίσης τις προσπάθειες ομάδων κρατών για την εκ νέου ανάληψη της πρωτοβουλίας και την επανεισαγωγή της τάξης στο οικονομικό, πολιτικό και πολιτιστικό πεδίο σε πε-

ριφερειακό επίπεδο. Εν τούτοις, καθώς πολλές απ' αυτές τις κινήσεις διασχίζουν σύνορα, συμπεριλαμβανομένων των περιφερειακών συνόρων, οι προσπάθειες αυτές συχνά δεν επαρκούν. Γι' αυτόν το σκοπό, είναι σημαντικό το ότι οι οργανώσεις περιφερειακής ολοκλήρωσης άρχισαν να εντάσσονται σε παγκόσμιους οργανισμούς. Αυτό συμβαίνει κυρίως με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η οποία είναι μέλος αρκετών εξειδικευμένων οργανώσεων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών όπως η FAO στην Ρώμη και ο ΠΟΕ στη Γενεύη και η οποία πρόσφατα, στις 3 Απριλίου 2007, έγινε μέλος της Συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, όχι σε αντικατάσταση, αλλά επιπλέον των κρατών μελών της, που ήδη έχουν όλα ενταχθεί στη Συνδιάσκεψη και εξακολουθούν να είναι μέλη της.

Επομένως, πρέπει ν' αναγνωρίσουμε ότι όταν η ανθρώπινη δραστηριότητα εκτείνεται πέραν των ορίων του παραδοσιακού συνταγματικού κράτους, σ' ένα αυξανόμενα παγκοσμιοποιημένο πλαίσιο, τα συνήθη ρυθμιστικά εργαλεία της κοινωνίας χάνουν την αποτελεσματικότητά τους και βασικές έννοιες πρέπει να αναθεωρηθούν. Από την άποψη του ιδιωτικού και του εμπορικού δικαίου, δηλ. της κατάστασης και των σχέσεων ατόμων, οικογενειών, καθώς και των συναλλαγών μικρομεσαίων επιχειρήσεων, είναι αναγκαίο να υπογραμμισθεί μια συγκεκριμένη πλευρά. Κινούμενοι όλοι και συνχρόνερα πέραν των εθνικών συνόρων, οι πολίτες δεν αντιμετωπίζουν πλέον μια ενιαία κρατική ιεραρχία κι ένα ενιαίο σύστημα δικαίου1, αλλά, αντίθετα, πολλά κράτη, πολλούς λειτουργούς – διοικήσεις, δημόσια μητρώα, δικαστές, δικηγόρους και συμβολαιογράφους – και πολλά συστήματα ιδιωτικού και εμπορικού δικαίου. Αυτή η εμπειρία, συνήθως εντελώς απροσδόκητη, τους αφήνει προβληματισμένους. Αισθάνονται χαμένοι. Αδυνατούν να κατανοήσουν ότι οι οικογενειακές αναφορές (έαν υπάρχουν) του δικού τους κράτους και συστήματος δικαίου δεν είναι πλέον επαρκείς. Είναι αγανακτισμένοι πλόγω της αδικίας που αντιλαμβάνονται. Η ειρωνεία είναι ότι η πολυπλοκότητα αυτή δεν προκύπτει κατ' αρχήν από την απουσία του κράτους ή του δικαίου, αλλά, αντίθετα, από τον υπερβολικό αριθμό κρατών και την έλλειψη συντονισμού και συνεργασίας μεταξύ κρατών και συστημάτων δικαίου. Οι φορείς της πολιτικής δεν έχουν επίγνωση αυτής της πολυπλοκότητας, σε επίπεδο ιδιωτικού δικαίου και εμπορικού δικαίου, και οι επιπτώσεις της έχουν υποτιμηθεί σε μεγάλο βαθμό, με αποτέλεσμα να καθίσταται πηγή βαθιάς δυσαρέσκειας κι απογοήτευσης στους κόλπους των συμπολιτών μας, βάσει της εμπειρίας μας στη Συνδιάσκεψη της Χάγης.

Οι δράσεις που χρειάζονται για τη θεραπεία αυτής της έλλειψης είναι πολυάριθμες. Πρώτα απ' όλα, καλύτερη συνεργασία μεταξύ κρατών από νομοθετική, διοικητική και δικαστική άποψη, τόσο σε διεθνές, όσο και σε περιφερειακό επίπεδο, κι όλα αυτά, στο μέτρο του εφικτού, σύμφωνα με τη φύση των συντημάτων και των μέσων που διατίθενται σε καθένα

απ' αυτά τα επίπεδα. Η συνεργασία αυτή μεταξύ των κρατών, ωστόσο, δεν μπορεί από μόνη της να ξεπεράσει αυτήν την έλλειψη. Πρέπει να υποστηρίζεται από πολλούς άλλους παράγοντες: διεθνείς οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένων, εντός του πλαισίου της δημιουργίας ιδιωτικού και εμπορικού δικαίου, οργανισμών όπως η CNUDCL, η UNIDROIT και η Συνδιάσκεψη της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο. Είναι εξίσου σημαντικό η συνεργασία αυτή να υποστηρίζεται από μη κυβερνητικές οργανώσεις που αποτελούνται από ελεύθερους επαγγελματίες, όπως η International Bar Association, η Union Internationale des Avocats και η Διεθνής Ένωση Συμβολαιογραφίας, η Ένωσή της. Σε κάθε περίπτωση, οι οργανώσεις αυτές εξερευνούν και αναλαμβάνουν νέες ευθύνες, προκειμένου να υπερβούν τα σύνορα. Οι εργασίες σας σε συνεργασία με την Παγκόσμια Τράπεζα για τη διασφάλιση της περιουσίας στις favelas εδώ στη Βραζιλία αποτελούν ένα εύγλωττο παράδειγμα γι' αυτό.

Όμως, μπορούν να γίνουν περισσότερα: παρ' όλο που ο Λατίνος συμβολαιογράφος εξακολουθεί να είναι δημόσιος λειτουργός τους κράτους, στο οποίο λειτουργεί, μήπως δεν παροτρύνεται να γίνει και διεθνικός παράγοντας επιφορτισμένος με την υπεράσπιση των «μελλοντικών πολιτών του κόσμου», που αντιμετωπίζουν πολλές διαφορετικές κρατικές ιεραρχίες και διάφορα αστικά και εμπορικά συστήματα; Σε ποιον άλλο μπορεί να στραφεί ένα ζευγάρι που προτίθεται να εγκατασταθεί σε άλλο κράτος, προκειμένου να ρυθμίσει τις σχέσεις μεταξύ των συζύγων, ούτως ώστε αυτές να τηρούνται όχι μόνο στο νέο κράτος, αλλά και σ' όλα τα άλλα κράτη, τα οποία το ζευγάρι μπορεί να χρειαστεί ν' αντιμετωπίσει στο μέλλον; Παρέχοντας συμβουλές και προσφέροντας τις υπηρεσίες του σ' αυτό το περιπλανώμενο ζευγάρι, ο συμβολαιογράφος εκπληρώνει το καθήκον του αμερόληπτα και ανεξάρτητα, όχι μόνο έναντι της ιεραρχίας του δικού του κράτους, αλλά και πέραν της δικαιοδοσίας του δικού του κράτους, ενεργώντας σε διεθνικό επίπεδο, όπου είναι απαραίτητη η εγγύηση της ασφάλειας δικαίου σε μια πληθώρα κρατών και νομικών συστημάτων. Θα το δούμε αυτό: είναι επίσης πολύ πιθανό να ζητηθεί από τον συμβολαιογράφο να προσφέρει συμβουλές στους πελάτες του σχετικά με την επιλογή των διαφορετικών συστημάτων δικαίου, προκειμένου να προστατεύσει τα δικαιώματά τους σε περίπτωση μεταβολής των δυνατοτήτων τους, να ρυθμίσει τις σχέσεις μεταξύ των συζύγων και την κληρονομική τους διαδοχή.

Στην προοπτική της παγκοσμιοποίησης και της περιφερειακής ενοποίησης η ίδια αποστολή του συμβολαιογράφου λατινικού τύπου είναι σε φάση αιλλαγής: εθνικός και διεθνικός παράγοντας, ο συμβολαιογράφος λατινικού τύπου βοηθά τους πελάτες του – πολίτες της δικής του χώρας και, στο μέλλον, του κόσμου – να βρουν το δρόμο τους, όχι μόνο μέσα στο κράτος τους, αλλά και μέσω ενός περιφερειακού κι ακόμα και παγκόσμιου δικτύου πολιτειακών και νομικών συστημάτων. Η υπεράσπιση των δικαιωμάτων των πολιτών και

του κράτους δικαίου απαιτεί, συνεπώς, μια νέα προσέγγιση. Παρ' όλο που το μέλλον αυτό μπορεί να μοιάζει απόμακρο για πολλές λατινικές συμβολαιογραφίες, πολλοί από εσάς δεν θα βρισκόσασταν εδώ, εάν δεν είχατε ήδη επίγνωση αυτής της πρόκλησης.

Ο διεθνικός συμβολαιογράφος απαιτεί ένα διεθνικό επαγγελματικό πλαίσιο. Ευτυχώς, ήδη υπάρχει ένα: η Ένωση Συμβολαιογραφίας και ειδικότερα σε περιφερειακό επίπεδο, το Συμβούλιο Συμβολαιογραφών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι απόλυτα ξεκάθαρο ότι ο υπεύθυνος συμβολαιογράφος του μέλλοντος πρέπει να είναι σε θέση να είναι μέλος της Ένωσης και άλλων περιφερειακών οργάνων, προκειμένου να γίνει αξιόπιστος διεθνικός παράγοντας. Η πρόσβαση σ' ένα πλαίσιο διεθνικών επαγγελματικών, δεοντολογικών και επιστημονικών αναφορών θα καταστεί βασική ανάγκη για τους συμβολαιογράφους.

Ο διεθνικός συμβολαιογράφος χρειάζεται επίσης διεθνικά νομικά εργαλεία: ορισμένα είναι ήδη διαθέσιμα, αλλά όχι σε όλες τις χώρες, και συχνά με ανεπαρκή τρόπο. Σκέφτομαι, βέβαια, τις Συνδιασκέψεις της Χάγης και τα εργαλεία ιδιωτικού διεθνούς δικαίου των περιφερειακών οργανισμών, όπως ο Οργανισμός Αμερικανικών Κρατών και ο Mercosur. Αυτό συμβαίνει όπου συμβολαιογραφίες λατινικού τύπου, η Ένωση και η Συνδιασκέψη της Χάγης συμφωνούν απόλυτα. Οι Συμβάσεις ιδιωτικού διεθνούς δικαίου αποτελούν κατ' εξοχήν το μέσο για να καθοδηγήσουν τους συμπολίτες μας και να τους προσφέρουν την ασφάλεια δικαίου που χρειάζονται, όταν διασχίζουν τα σύνορα ή ασκούν διασυνοριακή δραστηριότητα.

Επειδή έχουμε επίγνωση αυτής της διεθνικής νομικής πραγματικότητας και των αναγκών που δημιουργεί, ο Πρόεδρός σας κι εγώ θεωρήσαμε χρήσιμο ν' αναλάβουμε από κοινού την πρωτοβουλία να εγκαινιάσουμε μια εκστρατεία που θα επιστήσει την προσοχή των Υπουργών Εξωτερικών και Δικαιοσύνης 80 χωρών, όπου παρίστανται οι συμβολαιογραφικοί σύμπλογοι που εκπροσωπούνται στην Ένωση, στις Συνδιασκέψεις της Χάγης. Στην από 2 Μαρτίου 2007 επιστολή τους ενημερώσαμε για τα εξής:

«[...] οι συμπολίτες μας χρειάζονται εργαλεία σε διεθνές επίπεδο, ικανά να τους προσφέρουν νομική αρωγή, προβλεψιμότητα και εγκυρότητα μέσα στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων τους, με την έκδοση ενός πιστοποιητικού γάμου ή μιας συμβολαιογραφικής πράξης στο εξωτερικό ή με την αναγνώριση της τυπικής ισχύος μιας διαθήκης συνταχθείσας σε άλλη χώρα, ή την αναγνώριση της νομικής κατάστασης ενός έγγαμου ή διαζευγμένου προσώπου, την προστασία προσώπων χωρίς ικανότητα δικαίου, τη διοίκηση ενός αλλοδαπού γαμικού καθεστώτος ή την κληρονομική διαδοχή προσώπου που αποβίωσε σε άλλη χώρα. [...] [Οι Συμβάσεις της Χάγης] είναι το αποτέλεσμα ενός κοπιώδους προπαρασκευαστικού έργου και διαπραγματεύσεων μεταξύ αναρίθμητων κρατών και επωφελήθηκαν από τις συμβουλές που πρόσφεραν ελεύθεροι επαγγελματίες και διεθνείς οργανώσεις που εκπροσωπούν τα πρόσωπα, για τα οποία δημιουργή-

θηκαν αυτά τα εργαλεία».

Υπενθυμίζοντας το ρόλο των ελεύθερων επαγγελματιών και των διεθνών οργανισμών, σκοπεύαμε σαφώς να τονίσουμε τη σημασία της συμβολής της Ένωσης κατά τις πολυετείς διαπραγματεύσεις των Συμβάσεων της Χάγης.

Στη συνέχεια, απευθυνόμενοι απευθείας στους Υπουργούς και σε άλλους πλειουργούς, τους υπενθυμίσαμε ότι:

«[...] προσχωρώντας στις Συμβάσεις της Χάγης που αναφέρονται στο εσώκλειστο στο παρόν έγγραφο, ο χώρα σας θα προσφέρει ανεκτίμητες υπηρεσίες σε όλους (όσους έχουν δικαιώματα) και θα προωθήσουν τη συνοχή της δικής της κοινωνικής δομής και οικονομίας. Τα οφέλη από την προσχώρηση σ' ένα τέτοιο μέσο θα είναι άμεσα και θα βοηθήσουν να συμπεριληφθεί η χώρα σας σ' ένα δίκτυο διεθνούς νομικής, διοικητικής και δικαστικής συνεργασίας, που εξυπηρετείται από μια διεθνή γραμματεία υψηλών προσόντων, το μόνιμο Γραφείο της Προεδρίας [της Συνδιασκέψης της Χάγης], ο οποία πλειουργεί βάσει επιστημονικού σκεπτικού. Επιπλέον, η χώρα σας θα επωφεληθεί σε πολλές περιπτώσεις κι από τις υπηρεσίες ανεξάρτητων επαγγελματιών νομικών, συγκεκριμένα συμβολαιογράφων λατινικού τύπου».

Αρχίζουμε να θαμβάνουμε τις πρώτες – θετικές – ανταποκρίσεις στην επιστολή μας.

II. Οι προκλήσεις – ο ρόλος των Συμβάσεων της Χάγης

Στην επιστολή μας προσδιορίσαμε τέσσερις προκλήσεις, με τις οποίες οι πολίτες έρχονται όλοι και περισσότερο αντιμέτωποι στην εποχή της παγκοσμιοποίησης και οι οποίες θα τους κάνουν να στραφούν οιούσα συχνότερα στο συμβολαιογράφο ως διεθνικό παράγοντα:

- I. Μείωση του διοικητικού κόστους που συνδέεται με διασυνοριακά δημόσια έγγραφα
- II. Εγγύηση της νομικής κατάστασης των πολιτών στο εξωτερικό
- III. Προστασία ευάλωτων προσώπων πέραν των συνόρων
- IV. Αντιμετώπιση διασυνοριακών θεμάτων που συνδέονται με τις σχέσεις των συζύγων και την κληρονομική διαδοχή.

Ας κοιτάξουμε πιο προσεκτικά καθεμία από τις προκλήσεις αυτές και να δούμε σε ποια έκταση οι Συμβάσεις της Χάγης μπορούν να βοηθήσουν στην υπέρβασή τους.

Πρώτη Πρόκληση: Μείωση του διοικητικού κόστους διασυνοριακών δημόσιων εγγράφων

Σ' αυτόν τον τομέα μπορούμε να παραπέμψουμε πρώτα απ' όλα στη Σύμβαση της Χάγης της 5ης Οκτωβρίου 1961 για την κατάργηση της απαίτησης επικύρωσης αιτήσεων δημοσίων εγγράφων ή τη «Σύμβαση της Επισημείωσης (Apostille)», ο οποία διευκολύνει σημαντικά τη διασυνοριακή κυκλοφορία δημοσίων εγγράφων, αντικαθιστώντας τις υποχρεωτικές και συχνά δαπανηρές διατυπώσεις της παρα-

δοσιακής διαδικασίας επικύρωσης με την απλή έκδοση ενός πιστοποιητικού, της Επισημείωσης.

Η Σύμβαση αυτή είναι επαναστατική, διότι βοηθά την αποφυγή της συνήθους έμμεσης επικύρωσης δημοσίων εγγράφων μέσω διπλωματικών ή προξενικών αρχών και καθιερώνει την ευκαιρία επικύρωσης των εγγράφων αυτών απευθείας μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών διασυνοριακά. Η Σύμβαση έχει κυρωθεί ευρύτατα και μέχρι σήμερα υπάρχουν 92 συμβαλλόμενα κράτη. Ο συμβολαιογράφος, ως διεθνικός παράγοντας, είναι ένας σημαντικός επαγγελματικός χρήστης της σύμβασης αυτής.

Η Σύμβαση, ωστόσο, χρονολογείται ήδη από το 1961. Σήμερα ζούμε σ' ένα αυξανόμενα πλεκτρονικό περιβάλλον. Γ' αυτόν το λόγο η Συνδιάσκεψη και η Εθνική Ένωση Συμβολαιογράφων (National Notary Association) των ΗΠΑ εγκαίνιασαν την πρωτοβουλία ενός καινοτόμου προγράμματος: τις πλεκτρονικές επισημειώσεις (e-APP). Αρχίσαμε να αναπτύσσουμε ασφαλείς, φθηνές και πλειουργικές εφαρμογές πλογισμικού που:

- εκδίδουν και χρησιμοποιούν πλεκτρονικές επισημειώσεις (e-Apostilles) και
- δημιουργούν και τηρούν πλεκτρονικά μυτρώα επισημειώσεων (e-Registers).

Το πρόγραμμα αναπτύχθηκε για να επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης σε πλεκτρονική υποστήριξη και ν' αυξήσει τα πλεονεκτήματά της, κάνοντας τη πλειουργία της πιο αποτελεσματική και αξιόπιστη.

Το πρόγραμμα άρχισε να καρποφορεί εφέτος το Φεβρουάριο, όταν η πολιτεία του Κάνσας (Ηνωμένες Πολιτείες) εξέδωσε την πρώτη της πλεκτρονική Επισημείωση και η Κολομβία, το κράτος-λίππης, δέχθηκε επισήμως αυτήν την πλεκτρονική Επισημείωση. Οι δύο δικαιοδοσίες είναι αυτήν τη στιγμή έτοιμες να επικυρώσουν δημόσια έγγραφα μέσω εξ ολοκλήρου πλεκτρονικής διαδικασίας. Περαιτέρω, η πολιτεία του Rhode Island (Ηνωμένες Πολιτείες) προσχώρησε στο πρόγραμμα e-APP υιοθετώντας κι αναπτύσσοντας δωρεάν πλογισμικό για το πλεκτρονικό Μυτρώο. Όποιος ενδιαφέρεται, μπορεί να αναζητήσει επισημείωση που εκδίδεται από τους πλειουργούς του Rhode Island online και με προστατευμένο τρόπο, καταχωρίζοντας τον κωδικό του και ημερομηνία. Το μυτρώο θα εμφανίσει αυτόματα το αντίστοιχο έγγραφο, επιτρέποντας έτσι στους παραλήπτες να ελέγχουν την προέλευση της επισημείωσης γρηγορότερα κι αποτελεσματικότερα απ' ότι σήμερα.

Το πρόγραμμα είναι επίσης ένα πολύ ισχυρό εργαλείο στην καταπολέμηση της απάτης, διότι το e-APP προσφέρει υψηλότερο επίπεδο προστασίας απ' ότι ένα περιβάλλον εγγράφων. Το στοιχείο αυτό αποκτά ακόμα μεγαλύτερη σημασία, δεδομένου ότι ένας αυξανόμενος αριθμός εμπιστευτικών δημοσίων εγγράφων – όπως πιστοποιητικά γεννήσεως, συμβολαιογραφικές πράξεις, διεθνή πιστοποιητικά υιοθεσίας και εκπαιδευτικά προσόντα – ανταλλάσσονται μεταξύ των κρατών.

Δεύτερη Πρόκληση: Εγγύηση της νομικής κατάστασης των πολιτών στο εξωτερικό

Είναι ουσιώδες η κατάσταση των πολιτών – είτε είναι έγγαμοι, είτε σε διάσταση ή διαζευγμένοι – ν' αναγνωρίζεται ευρέως στο εξωτερικό. Δύο Συμβάσεις της Χάγης, η μία για το γάμο και η άλλη για το διαζύγιο, προσφέρουν ασφάλεια δικαίου ως προς αυτό. Οι συμβάσεις αυτές δεν έχουν κυρωθεί ακόμα σε ευρύ κύκλο, παρ' όλο που η νομική τους δομή θα έπρεπε να εφαρμόζεται σε όλες τις χώρες στην εποχή της αυξανόμενης κινητικότητας ζευγαριών και οικογενειών. Είναι δύο εργαλεία, από τα οποία ο διεθνικός συμβολαιογράφος πρέπει να είναι σε θέση να επωφελείται.

Η Σύμβαση για το Γάμο

Η Σύμβαση της Χάγης της 14ης Μαρτίου 1978 για την τέλεση και αναγνώριση του κύρους γάμων είναι ένα πολυμερές εργαλείο που προσφέρει ασφάλεια δικαίου, τόσο όσον αφορά τις προϋποθέσεις του γάμου απλοδαπών πολιτών, όσο και την αναγνώριση ενός γάμου που έχει τελεσθεί σύμφωνα με τους νόμους άλλου κράτους. Διασκεδάζοντας τις αμφιβολίες σ' αυτά τα δύο επίπεδα, η Σύμβαση εξυπηρετεί τα συμφέροντα πολιτών, κυβερνήσεων και διοικήσεων. Η Σύμβαση προστατεύει το δικαίωμα ενός συμβαλλόμενου Κράτους να μην τελεί ή να μην αναγνωρίζει έναν ιδιωτικό γάμο, εάν αυτός έκδηλα δεν συμβιβάζεται με τη δημόσια πολιτική του. Για την αναγνώριση ενός γάμου – κι αυτό είναι κάτι νέο για τα πλεγόμενα συστήματα του ηπειρωτικού δικαίου – η Σύμβαση παραπεταί από την απόδειξη του εφαρμοστέου δικαίου: αρκεί το κράτος, όπου τελέσθηκε ο γάμος, να έχει επαρκή σύνδεσμο με το ζευγάρι. Η Σύμβαση επιτρέπει στα κράτη ν' αρνηθούν την αναγνώριση του κύρους γάμων, εάν δεν έχουν τηρηθεί ελάχιστες προϋποθέσεις σχετικά με την ηπικία, τη διγαμία, την ελεύθερη συναίνεση και τους απαγορευμένους γάμους.

Η Σύμβαση για το Διαζύγιο

Παρομοίως, η Σύμβαση της Χάγης της 1ης Ιουνίου 1970 για την αναγνώριση αποφάσεων διαζυγίου και δικαστικού χωρισμού εγγυάται την αναγνώριση αποφάσεων διαζυγίου και δικαστικού χωρισμού που έχουν ήπια θέματα συμβαλλόμενα κράτη. Ασχολείται μόνο με τη νομική κατάσταση συζύγων και πρών συζύγων, χωρίς ν' αντιμετωπίζονται ευρήματα σχετικά με υπαιτίοτη ή ζητήματα που συνδέονται με τέκνα ή οικονομικά θέματα. Η διατροφή είναι ένα θέμα που αντιμετωπίζεται από τη νέα Σύμβαση της Χάγης για τη διεθνή είσπραξη διατροφής τέκνων και άλλων μιούρων οικογενειακής διατροφής, που βρίσκεται αυτήν τη στιγμή υπό διαπραγμάτευση, η οποία ελπίζουμε να ολοκληρωθεί το Νοέμβριο του 2007. Η Σύμβαση για το διαζύγιο έχει επίσης μεγάλη σημασία από την άποψη της παγκόσμιας πολιτιστικής και θρησκευτικής ποικιλομορφίας: προσφέρει ένα πλαίσιο για την αναγνώριση αποφάσεων διάστασης και

μονομερούς διαζυγίου, με την προϋπόθεση ότι έχουν κρυχεί μετά από δικαστική ή άλλη διαδικασία επίσημα αναγνωρισμένη στο κράτος, στο οποίο αποκτήθηκαν κι ότι εκεί παράγουν νομικά αποτελέσματα. Αυτό δίνει τη δυνατότητα αναγνώρισης, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, της αποπομπής συζύγου που κηρύσσεται σε χώρες του ισλαμικού δικαίου. Η Σύμβαση περιορίζει τα φαινόμενα «μεταναστευτικού διαζυγίου» και forum shopping.

Τρίτη Πρόκληση: Προστασία ευάλωτων προσώπων πέραν των συνόρων

Τα ζητήματα ευάλωτων ανηλίκων και ενηλίκων είναι οιοένα συχνότερα στη συμβολαιογραφική πρακτική: η αγορά ακινήτων στο όνομα ανηλίκου που κατοικεί σε άλλη χώρα, η αποδοχή μεταβίβασης από αλλοδαπό ανήλικο και η σύσταση αστικής εταιρείας μεταξύ γονέων και τέκνων που διαμένουν σε διαφορετικές χώρες. Περαιτέρω, τα ζητήματα που συνδέονται με τη γήρανση του πληθυσμού αναμειγνύονται μ' αυτά που πηγάζουν από τις διανοητικές διαταραχές και τις συνέπειες της τοξικομανίας. Σ' αυτές τις περιπτώσεις, η παγκοσμιοποίηση απαιτεί χρήσιμα εργαλεία, όχι μόνο για να συντονίσει τα διάφορα συστήματα δικαίου, αλλά και για να ρυθμίσει τη συμπεριφορά έναντι των παιδιών και ευάλωτων ενηλίκων, προκειμένου ν' αποφευχθούν τυχόν καταχρήσεις.

Διεθνής προστασία των παιδιών εν γένει

Η Σύμβαση της Χάγης της 19ης Οκτωβρίου 1996 για τη δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία σχετικά με τη γονική μέριμνα και μέτρα για την προστασία παιδιών προσφέρει ένα ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο για την προστασία των παιδιών σε διασυνοριακές καταστάσεις. Καλύπτει αστικά μέτρα για την προστασία των παιδιών, καθώς και θέματα που σχετίζονται με την εκπροσώπησή τους και την προστασία της περιουσίας τους. Η Σύμβαση βοηθά επίσης στην αποφυγή του κινδύνου αντιφατικών αποφάσεων, απονέμοντας την κύρια ευθύνη στις αρχές της χώρας, όπου συνήθως διαμένει το παιδί. Επιπλέον, επιτρέπει σε χώρες όπου είναι παρών ο ανήλικος, να υιοθετήσουν επείγοντα ή προσωρινά προστατευτικά μέτρα, εφόσον είναι αναγκαίο. Η Σύμβαση ορίζει το εφαρμοστέο δίκαιο και προβλέπει την αναγνώριση και εκτέλεση μέτρων που υιοθετούνται σ' ένα άλλο συμβαθήμενο κράτος σε όλα τα άλλα συμβαθήμενα κράτη. Περαιτέρω, προσφέρει ένα πλαίσιο για την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεργασία μεταξύ των διοικητικών αρχών των διαφόρων συμβαθήμενων κρατών. Η Σύμβαση ολοκληρώνει και ενισχύει τη Σύμβαση της Χάγης της 25ης Οκτωβρίου 1980 για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών, που σήμερα είναι πασίγνωστη κι έχει κυρωθεί ευρύτατα. Όλες οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σύντομα θα είναι μέρον της Σύμβασης του 1996. Η Αυστραλία, το Μαρόκο κι ο

Ισημερινός είναι μεταξύ των συμβαθήμενων κρατών και η Σύμβαση εξετάζεται από πολλές άλλες χώρες στη Λατινική Αμερική, καθώς και στον Καναδά και στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Προστασία παιδιών υιοθετημένων στο εξωτερικό

Εντός του ειδικού πλαισίου της προστασίας παιδιών που έχουν υιοθετηθεί στο εξωτερικό, η Σύμβαση της Χάγης της 29ης Μαΐου 1993 για την προστασία των παιδιών και τη συνεργασία σε σχέση με τη διακρατική υιοθεσία έχει ήδη κυρωθεί ευρύτατα, ιδίως στη Λατινική Αμερική. Για τους συμβιθολαιογράφους, μπορεί να σημαίνει τον επαναπροσδιορισμό των καθηκόντων τους. Σήμερα το πρόβλημα είναι ιδιαίτερα σοβαρό στη Γουατεμάλα. Η Γουατεμάλα είναι σε πολύ κρίσιμη κατάσταση μετά από μια απόφαση του Συνταγματικού της Δικαστηρίου του 2003, η οποία κήρυξε αντισυνταγματική την προσχώρηση της χώρας στη Σύμβαση της Χάγης, μετά από αίτηση ιδίως των συμβολαιογράφων της Γουατεμάλας. Ελπίζουμε ότι σύντομα το κοινοβούλιο θα επιβεβαιώσει την κατάσταση της Σύμβασης στο σύστημα δικαίου της χώρας2. Οι συμβολαιογράφοι της Γουατεμάλας θα πρέπει ν' αποδεχθούν να μην παρεμβαίνουν σε διαδικασίες υιοθεσίας, παρ' όλο που έχουν ρόλο να παίξουν στη σύνταξη κάποιων πράξεων.

Γ. Διεθνής προστασία ευάλωτων ενηλίκων

Ο σκοπός της Σύμβασης της Χάγης της 13ης Ιανουαρίου 2000 για τη διεθνή προστασία ενηλίκων είναι να επιτύχει, για ανίκανους ενηλίκους, αυτό που η προαναφερθείσα Σύμβαση του 1996 πέτυχε για τα παιδιά. Το αυξημένο προσδόκιμο ζωής συνοδεύεται από ανερχόμενο αριθμό νόσων που συνδέονται με το γήρας. Πολλοί συνταξιούχοι αποφασίζουν να περάσουν τα τελευταία χρόνια της ζωής τους στο εξωτερικό. Οι συμβολαιογράφοι έρχονται αντιμέτωποι όλο και συχνότερα με ζητήματα ιδιωτικού διεθνούς δικαίου που συνδέονται με τη διοίκηση ή πώληση περιουσίας που ανήκει σε πρόσωπα με αναπηρία ή ανεπάρκεια των προσωπικών τους δυνατοτήτων. Εφόσον οι ενήλικοι αυτοί έχουν ήδη προνούσει για την προστασία τους εκ των προτέρων, εάν καταστούν ανίκανοι να προστατεύσουν τα συμφέροντά τους αργότερα, τότε προκύπτει το θέμα τήρησης αυτών των διατάξεων στο εξωτερικό. Το κύριο άρθρο της Σύμβασης σχετικά με το θέμα αυτό παρατίθεται παρακάτω, επιτρέποντάς μας έτσι να προσδιορίσουμε άμεσα νέες προοπτικές για ενηλίκους και τους νομικούς τους συμβούλους, συμπεριλαμβανομένων των συμβολαιογράφων:

«Άρθρο 15

- Η ύπαρξη, έκταση, τροποποίηση και άρση εξουσιών εκπροσώπησης που έχουν χορηγηθεί από ενήλικο, είτε δυνάμει συμφωνητικού είτε με μονομερή πράξη, για να ασκηθούν όταν ο ενήλικος αυτός δεν θα είναι σε θέση να προστατεύει τα συμφέροντά του, διέπονται από το δίκαιο του

Κράτους της συνήθους διαμονής του ενηλίκου κατά το χρόνο του συμφωνητικού ή της πράξης, εκτός εάν ένα από τα δίκαια που αναφέρονται στην παράγραφο 2 έχει οριστεί ρητά εγγράφως.

2. Τα Κράτη, των οποίων το δίκαιο μπορεί να οριστεί, είναι:
α) το Κράτος, του οποίου ο ενήλικος είναι υπόκοος
β) το Κράτος της προηγούμενης συνήθους διαμονής του ενηλίκου
γ) το Κράτος, στο οποίο βρίσκονται ακίνητα του ενηλίκου, όσον αφορά τα ακίνητα αυτά.[...].».

Ο συμβολαιογράφος θα συμβουλεύσει τότε τον ενήλικο (και την οικογένειά του) κατά την προετοιμασία για την πιθανότητα του να μην είναι σε θέση να μεριμνήσει ο ίδιος για τα συμφέροντά του. Η προετοιμασία αυτή μπορεί επίσης να περιλαμβάνει την ευκαιρία για τον ενήλικο να επιλέξει να υπάχθει στη δικαιοδοσία ενός συστήματος δικαίου διαφορετικού από αυτό του Κράτους, όπου ασκεί το επάγγελμά του ο συμβολαιογράφος, όσον αφορά την εκπροσώπηση. Ως εκ τούτου, δημιουργείται η ανάγκη για έναν συμβολαιογράφο που λειτουργεί διεθνικά. Η καινοτόμος αυτή Σύμβαση μόδις κυρώθηκε από τη Γερμανία και υπογράφηκε από την Ελβετία. Θα τεθεί σε ισχύ κατά τη διάρκεια του έτους.

Τέταρτη Πρόκληση: Αντιμετώπιση διασυνοριακών ζητημάτων που συνδέονται με τις σχέσεις των συζύγων και την κληρονομική διαδοχή

Αυτός είναι ο πυρήνας της συμβολαιογραφικής αποστολής στην εποχή της παγκοσμιοποίησης. Απαιτεί από το συμβολαιογράφο να συμβουλεύει ζευγάρια και άτομα υπό διαφορετικά συστήματα δικαίου, που σύντομα θα είναι σε θέση να επιλέξουν το δίκαιο, με το οποίο έχουν σύνδεσμο και υπάγονται στη δικαιοδοσία του, υπερβαίνοντας έτσι τα όρια ενός μεμονωμένου συστήματος δικαίου.

Διεθνείς περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Ο αυξανόμενος αριθμός ατόμων και οικογενειών που κινούνται από το ένα Κράτος σε άλλο, το γεγονός ότι ένα όλο και μεγαλύτερο τμήμα του πληθυσμού αγοράζει ακίνητα στο εξωτερικό, καθώς και η άνοδος του αριθμού των διαζύγιων συμβάλλουν σε μεγάλο βαθμό στην αύξηση του αριθμού των συχνά περιπλοκών περιπτώσεων που σχετίζονται με την περιουσία των συζύγων. Η Σύμβαση της 14ης Μαρτίου 1978 για το εφαρμοστέο δίκαιο στις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων εγγυάται ότι οι διατάξεις σχετικά με τις περιουσιακές σχέσεις που υιοθετούνται σ' ένα συμβαλλόμενο Κράτος θα τηρούνται σε όλα τα άλλα συμβαλλόμενα Κράτη. Η Σύμβαση προσφέρει στους συζύγους την ευκαιρία – κι αυτό είναι κάτι επαναστατικό για πολλά συστήματα δικαίου – να ορίσουν, εντός κάποιων ορίων, το δίκαιο που θα διέπει τις περιουσιακές τους σχέσεις και να προσαρ-

μόζουν την επιλογή τους στις μεταβαλλόμενες ανάγκες τους. Γ' άλλη μια φορά οι συμβολαιογράφοι θα παίξουν ρόλο-κλειδί στο να βοηθήσουν τους συζύγους σε μια διεθνή κατάσταση να προστατεύσουν τα περιουσιακά τους συμφέροντα κι αυτά της οικογένειάς τους, εάν εγκατασταθούν στο εξωτερικό.

Διεθνής Κληρονομική Διαδοχή

Υπάρχουν αρκετές Συμβάσεις της Χάγης που ασχολούνται με τα σύνθετα ζητήματα, τα οποία προκύπτουν στην περίπτωση διασυνοριακής κληρονομίας. Αυτές επιτρέπουν στις διαθήκες να μην μένουν χωρίς αποτελέσματα στο εξωτερικό πλόγω έλληψης γνώσης ως προς τις τυπικές προϋποθέσεις και προσφέρουν ασφάλεια δικαίου στο πεδίο της διασυνοριακής κληρονομικής διαδοχής, μεταξύ άλλων όταν η διαδοχή περιέχει trust αγγλοσαξονικού τύπου.

1. Εγγύηση της τυπικής ισχύος των διαθηκών στο εξωτερικό

Οι τυπικές προϋποθέσεις διαθηκών και άλλων διατάξεων τελευταίας βούλησης ποικίλησυν από χώρα σε χώρα. Η Σύμβαση της Χάγης της 5ης Οκτωβρίου 1961 για τις συγκρούσεις νόμων που αφορούν τον τύπο διατάξεων διαθήκης προστατεύει διαθήκες που έχουν καταρτισθεί σύμφωνα με τις τυπικές προϋποθέσεις που θεσπίζονται από το δίκαιο του Κράτους, με το οποίο ο διαθέτεις έχει έναν εύλογο σύνδεσμο, κατά του κινδύνου μιας διαθήκης που κηρύσσεται άκυρη για τυπικούς πλόγους. Η Σύμβαση βοήθησε σημαντικά στη μείωση διαφορών ως προς την τυπική ισχύ αιλιοδαπών διαθηκών. Θα πρέπει να διατίθεται ως βασικό εργαλείο σε κάθε συμβολαιογράφο που λειτουργεί διεθνικά.

2. Διευκόλυνση της οργάνωσης διεθνών περιουσιακών στοιχείων και εγγύηση της ασφάλειας ζητημάτων που σχετίζονται με την κληρονομική διαδοχή, με στοιχεία αιλιοδαπότητας

Η Σύμβαση της Χάγης της 1ης Αυγούστου 1989 για το εφαρμοστέο δίκαιο στη διαδοχή αιτία θανάτου, παρ' όλο που δεν έχει τεθεί ακόμα σε ισχύ, έχει επηρεάσει την εθνική νομοθεσία πολλών χωρών κι αυτήν τη στιγμή χρησιμεύει ως αναφορά στο έργο που διεξάγεται από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, το οποίο στοχεύει στην αντιμετώπιση των διασυνοριακών θεμάτων κληρονομικής διαδοχής. Όπως κι η Σύμβαση για τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων, επιτρέπει στον διαθέτει να ορίσει το εφαρμοστέο δίκαιο για την κληρονομική του διαδοχή (professio iuris). Η ελευθερία αυτή δεν είναι απόλυτη, αιλιά ορίζεται επακριβώς, προκειμένου να προστατεύσει τα συμφέροντα των πλησιέστερων συγγενών και του επιζώντος συζύγου ή συντρόφου. Αυτό δεν σημαίνει ότι η Σύμβαση αυτή, όπως οι Συμβάσεις για την προστασία των ενηλίκων και για τις σχέσεις των συζύγων, δεν ανοίγει νέες προοπτικές για τον συμβολαιογράφο, από τον οποίο ζητείται να συμβουλεύσει τους πελάτες του σε μια διεθνή κατά-

σταση, όπου δεν είναι το Κράτος αυτό που εγκαθιδρύει το εφαρμοστέο δίκαιο, αλλά ο ιδιώτης, ο οποίος, με τη βοήθεια του έμπιστου συμβούλου του, ορίζει το δίκαιο που προτίθεται να εφαρμόσει στην κατάστασή του. Η Σύμβαση θεσπίζει επίσης ομοιόμορφους κανόνες που εφαρμόζονται, εάν ο διαθέτεις απέτυχε να κάνει (έγκυρο) ορισμό και εισάγει τη θεμελιώδη αρχή της ενότητας της κληρονομικής διαδοχής. Εν τη απουσίᾳ έγκυρου ορισμού του εφαρμοστέου δικαίου, τότε το δίκαιο του τελευταίου τόπου συνήθους διαμονής του de cuius θα εφαρμόζεται κατ' αρχήν, πλην ορισμένων εξαιρέσεων υπέρ της εθνικής νομοθεσίας του de cuius. Η Σύμβαση ασχολείται επίσης ρητά με κληρονομικές συμβάσεις, οι οποίες επιτρέπονται σε ορισμένα συστήματα στις πλέον διαφορετικές περιπτώσεις, αλλά απαγορεύονται σε άλλα, προσφέροντας ξανά την ευκαιρία του ορισμού του εφαρμοστέου δικαίου, εντός κάποιων ορίων.

3. Κάνοντας τα συστήματα που αναγνωρίζουν την έννοια του trust κι αυτά που δεν διαθέτουν τέτοιο μέσο στο νομικό τους οπλοστάσιο να συγκλίνουν

Μέσα στο πλαίσιο της διαδοχής αιτία θανάτου, όταν υπάρχει διασυνοριακό θέμα (όπως, από την άλλη πλευρά, σε άλλη πεδία του δικαίου), μπορεί ν' ανακύψει μια ιδιαίτερη δυσκολία εκεί όπου τα συστήματα δικαίου που προβλέπουν trust (κυρίως συστήματα του common law) πρέπει ν' αντιμετωπίσουν άλλες δικαιοδοσίες που δεν διαθέτουν τέτοιο εργαλείο (κυρίως τα συστήματα ρωμαϊκού-γερμανικού δικαίου). Η Σύμβαση της Χάγης της 1ης Ιουλίου 1985 για το εφαρμοστέο δίκαιο στα trust και για την αναγνώρισή τους ορίζει, επιπλέον των κανόνων που σχετίζονται με το εφαρμοστέο δίκαιο, τα χαρακτηριστικά του trust, προκειμένου να ενημερώσει τους νομικούς του ρωμαϊκού-γερμανικού δικαίου, και εξειδικεύει τα αποτελέσματα που πρέπει ν' αναγνωρίζονται για ν' αποφεύγεται η στρέβλωση των trust. Συγχρόνως, η Σύμβαση επιτρέπει στα Κράτη (του ρω-

μαϊκού-γερμανικού δικαίου), που αναγνωρίζουν τα trust, να προστατεύσουν την ακεραιότητα των νομικών τους συστημάτων, παρέχοντας στα trust τα αποτελέσματα στο μέτρο που συμβιβάζονται με τη νομοθεσία για την προστασία των ανηλίκων και άλλων ευάλωτων προσώπων ή με άλλα συμφέροντα. Η Σύμβαση μόλις κυρώθηκε από την Ελβετία και εξετάζεται από πολλές άλλες χώρες.

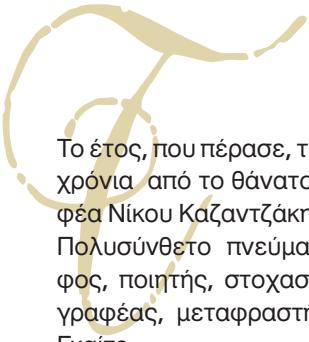
Οι συμβολαιογράφοι παίζουν κομβικό ρόλο στη σταθερότητα των κοινωνιών μας. Χωρίς αμφιβολία υπερασπίζονται τα δικαιώματα των πολιτών και το κράτος δικαίου. Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, είναι ουσιώδες οι συμβολαιογράφοι να έχουν επίγνωση της αυξανόμενης σημασίας της διεθνικής φύσης του επαγγέλματός τους. Μπορεί να είναι χρήσιμο να επαναπροσδιορίσουμε τους συμβολαιογράφους ως ειδικούς διεθνούς δικαίου, παρ' όλο που παραμένουν βαθιά ριζωμένοι στα αντίστοιχα νομικά τους συστήματα. Η Διεθνής Ένωση Συμβολαιογραφίας παίζει ρόλο κλειδί, ο οποίος συνίσταται στην υποστήριξη των συμβολαιογράφων που προετοιμάζονται για ν' αντεπεξέλθουν σ' αυτές τις προκλήσεις. Οι Συμβάσεις της Χάγης προσφέρουν ουσιώδη εργαλεία για πολλά θέματα του διεθνούς βίου. Όλοι μας – συμβολαιογράφοι, η Διεθνής Ένωση Συμβολαιογραφίας και η Συνδιάσκεψη της Χάγης, χωρίς να λησμονούμε πολλούς άλλους επευθερους επαγγελματίες, μη κυβερνητικές οργανώσεις και διεθνείς οργανισμούς – έχουμε την αποστολή να οικοδομήσουμε ένα διεθνές νομικό πεδίο, στο οποίο προσβλέπουμε οι πολίτες μας κι εμείς.

Σε ομοσπονδιακά κράτη υπάρχουν αρκετές υπο-ιεραρχίες, οι οποίες, όμως, σ' ένα ομοσπονδιακό κράτος είναι ομαδοποιημένες, και διαφορετικά συστήματα δικαίου, τα οποία είναι πιγούτερο ή περισσότερο γνωστά.

1. Αυτή επιβεβαιώθηκε πραγματικά την ημέρα μετά το Φόρουμ στο Σάο Πάουλο, δηλ. στις 22 Μαΐου 2007.

Μια σεμνή τακτική συνεργάτης, μας ταξιδεύει
κάθε φορά τρυφερά μακριά από τα καθίκοντα και
την καθημερινότητα

Μικρό αφιέρωμα στον μεγάλο Νίκο Καζαντζάκη!

Το έτος, που πέρασε, το 2007, συμπληρώθηκαν πενήντα χρόνια από το θάνατο του κορυφαίου Ελληνα συγγραφέα Νίκου Καζαντζάκη (1883-1957).

Πολυσύνθετο πνεύμα ο Καζαντζάκης, μυθιστοριογράφος, ποιητής, στοχαστής, φιλόσοφος, θεατρικός συγγραφέας, μεταφραστής του Δάντη, του Φάουστ, του Γκαίτε.

Ξεπέρασε τα σύνορα της χώρας μας και απέκτησε παγκόσμια απήχηση.

Ακούραστος εργάτης, πολύπειρος, πολυταξιδεμένος. Τρία είναι τα κλειδιά για να εισδύσουμε στον ιδεολογικό του χώρο και να παρακολουθήσουμε την πορεία του Καζαντζακιού έργου:

Η Ασκητική, η Οδύσσεια και η Αναφορά στον Γκρέκο.

Στην Ασκητική του, που θεωρείται ο καταστατικός χάρτης των ιδεών του, βρίσκονται κωδικοποιημένες οι καταφάσεις του, οι αμφιθυμίες του και ο ηρωϊκός μηδενισμός του. Μα το πιο χαρακτηριστικό γνώρισμα της όλης στάσης του Καζαντζάκη αποτελεί η δίχως τέρμα προσπάθεια, ο «Ανήφορος», που συνεχίζεται πέρα και από το τελευταίο σκαλί της απελπισίας, ένας περήφανος αγώνας για την διάσωση της ελευθερίας και της αξιοπρέπειας του ανθρώπου, ώστε να μπορεί να κοιτάξει κατάματα τον θάνατο.

«Η ουσία του Θεού είναι ο αγώνας» τονίζει στην Ασκητική του.

Ο Ταξιδιώτης Καζαντζάκης

Ο Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος έγραψε ότι η βεβαιώτερη εντύπωση, που του έδωσε ο Καζαντζάκης είναι του ανθρώπου, που ταξιδεύει.

Το θέαμα του κόσμου τον μάγευε!

Δεν ενδιαφερόταν τόσο για τα μνημεία, συχνά αισθανόταν πολύ μοναξιά στους αρχαιολογικούς χώρους, τον ενδιέφερε περισσότερο το πρόσωπο του μύθου, ο άνθρωπος.

Κοίταζε τους ανθρώπους στα μάτια και έκανε τον πόνο τους πόνο του, την αγωνία τους σπαραγμό του!

«Στέκομαι στην είσοδο του Αγίου Τάφου

με ολανοιγμένα αχόρταγα μάτια: ο ναός της Ανάστασης, σα μια τεράστια κυψέλη βουίζει, οι πλάκες κάτω είναι γεμάτες από αραβόφωνους χριστιανούς, με τα φέσια, με τις βρωμερές πολύχρωμες τζελεμπίες, με τα φλεγόμενα τσιμπλιασμένα μάτια. Κάτω από τις αψίδες του ναού, ξαπλωμένοι σε ψάθες, σε κουρέλια ή σε χαλιά, άντρες και γυναίκες, που έχουν κοινηθεί εδώ την νύκτα προσμένοντας την στιγμή τούτη τη φοβερή, που θα σφεντονισθεί το άγιο φως από το κουβούκλι του Πανάγιου Τάφου...

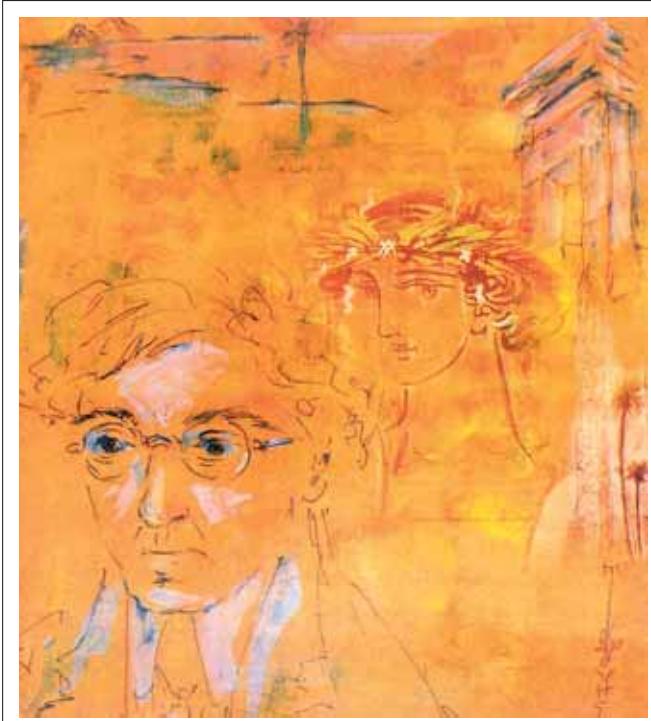
...Η λιτανεία αρχίζει κτυπούν οι καμπάνες, αγέρας σφοδρός αγιότητας και παραφροσύνης φυσάει απάνω από τα πολύχρωμα κεφάλια Ενοιωσα πάλι την θερμότητα και την παντοδυναμία της καρδιάς του ανθρώπου, τα χέρια σηκώνονται, τα πόδια χορεύουν, η καρδιά πηδάει και φωνάζει τον Κύριο. Ο αγέρας γιομώνει αόρατη παρουσία ...

... «Γλυκοφιλούσα, Κερά της θάλασσας» έλεγα όρθιος μποροστά της, ω καρδιά του ανθρώπου, που χώρεσες Εκείνον, που Ουρανός και γη δεν τον χωρούσε, ω Πράξη, ω Δεκάτη Μούσα, Παναγιά αναφωνήτρα, έσυρες κραυγή κιντύνου, σα βίγλα ακριτική, που αγνάντεψες μακριάθε να μερμηγκιάζουν οι αραπάδες και να πατούν το ιερό φως ... »

Από κάθε κείμενό του αναδύεται ο πόθος της περιπέτειας. Μέσα του υπάρχει ο έρωτας του απόλυτου.

Η απανεμιά δεν του ταιριάζει, τα όνειρα και τα ταξίδια είχαν την μεγαλύτερη επίδραση στην ζωή του.

Παγκόσμια ημέρα ποίησης με Καβάφη

Με την ευκαιρία της παγκόσμιας ημέρας ποίησης στις 21 του Μάρτη του 2007, διοργανώθηκε ποιητική βραδιά, αφιερωμένη στον Αθλεξανδρινό ποιητή Κ.Π.Καβάφη, στην αίθουσα διαλέξεων του Συμβολαιογραφικού Συλλόγου Αθηνών- Πειραιώς - Αιγαίου και Δωδεκανήσου.

Η γιορτή ήταν συναδελφικά συμμετοχική.

Μετά τη θερμή παρουσίαση εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου από την Συμβολαιογράφο Αθηνών Παναγιώτα Μιχαηλίδην Κοκκαλιάρη, αισθητικά υποβλητική ήταν η είσοδος των συναδέλφων στην χαμηλόφωτη αίθουσα, κρατώντας κεριά, Καβαφικό σύμβολο, που για τον τιμώμενο ποιητή συμβολίζουν τις μέρες του μέλλοντος!!!

Απαγγέλθηκαν (17) επιλεγμένα ποίηματα του Καβάφη, από τις συναδέλφους Ελευθερία Αγγιάνη, Ελισσάβετ Παπαγιαννάκη, Μαρία Πάσχου, Ελενα Τσερτσιγιάννη, Ευαγγελία Χριστοπούλου- Σταμέλη.

Βιογραφικά στοιχεία του ποιητή και ερμηνευτικά σχόλια των απαγγελμένων ποιημάτων έκανε ο Συμβολαιογράφος Αθηνών Καλλιτέρον Τζούβαθη-Σωτροπούλου, που είχε και την πρωτοβουλία της εκδήλωσης.

Η «αυλαία» έκλεισε με την απαγγελία της Ιθάκης, από όλες τις συναδέλφους διαδοχικά.

Η αίθουσα ήταν κατάμεστη και κατά γενική ομολογία δημιουργήθηκε μια ατμόσφαιρα γοντευτική, ένα μείγμα ποίησης -φιλοσοφίας- ιστορίας, μια ατμόσφαιρα Καβάφη.

Απόνκος της βραδιάς ήταν ένα ιδιαίτερο συγκινησιακά άρωμα και μια νοσταλγία, που ανέδειξε την ανάγκη για πνευματική, καλλιτεχνική για συναισθηματική τροφή και διέξοδο από την καθημερινότητά μας.

Ο Πρόεδρος του Συλλόγου Νίκος Στασινόπουλος, ενθουσιασμένος, υποσχέσθηκε ότι θα δημιουργηθούν και άλλες τέτοιες βραδυές, συνεχίζοντας την παράδοση προηγουμένων ετών.

Στο τέλος της βραδιάς ο Σύλλογος, με πρωτοβουλία της Γενικής Γραμματέως του Συλλόγου Ελενας Κοντογεώργου, προσέφερε στους συντελεστές της εκδήλωσης Λεύκωμα με ποίηματα του Κ.Π. Καβάφη, με σχέδια Ν. Χατζηκυριάκου - Γκίκα και βιβλία με τα ποιήματα του Καβάφη σε όλους τους παρευρισκομένους.

Ευδοκία Τσαντήλη

Συμβολαιογράφος Θεσσαλονίκης

Υπεύθυνη Χορωδίας του Σ.Σ.Ε.Θ.

Τα νέα της χορωδίας του Σ.Σ.Ε.Θ.

Με την ευκαιρία συμπλήρωσης 6 χρόνων από την πρώτη εμφάνιση της χορωδίας μας θα θέλαμε να σας παρουσιάσουμε το έργο της και την εξέλιξή της.

Η χορωδία ιδρύθηκε το έτος 2000 ως τρίφωνη γυναικεία χορωδία και αριθμούσε (20) μέλη με μαέστρο την κ. Ματίνα Βενετιάδου, με την οποία συνεργαστήμακε άριστα, δεθήκαμε συναισθηματικά και λυπηθήκαμε πολύ όταν έφυγε.

Από τον Οκτώβριο του 2006 την Χορωδία διευθύνει ο εκπλεκτός και καταξιωμένος μαέστρος κ. Ηρακλής Πλαναγόπουλος, ο οποίος, πέραν των άλλων προσόντων, είναι ειδικευμένος και στην Παραδοσιακή και Βυχαντινή μουσική.

Η πρώτη της εμφάνιση έγινε στην γιορτή των Αγίων Νοταρίων του 2000 και είχε όλα τα χαρακτηριστικά, θετικά και αρνητικά μιάς ερασιτεχνικής προσπάθειας.

Έκτοτε και κάθε χρόνο διοργανώνει τη γιορτή τη Χριστουγεννιάτικη της Σ.Σ.Ε.Θ. του Δικηγορικού Συλλόγου της Θεσσαλονίκης, έλαβε μέρος στο Φεστιβάλ της Αριδαίας, επισκέφθηκε το Ελληνικό Παιδικό Χωριό, παρουσίασε το πρόγραμμά της και διέθεσε τα έσοδα υπέρ αυτού, προσκλήθηκε στη Ζωγράφειο Σχολή της Κωνσταντινούπολης και παρουσίασε ένα μικρό πρόγραμμα, καθώς επίσης και στο Γηροκομείο της Κωνσταντινούπολης. Η επίσκεψη στο Γηροκομείο της Κωνσταντινούπολης ήταν η πιο συγκινητική, μας έχει αφήσει τις πιο τρυφερές αναμνήσεις και είχαμε δεσμευθεί, να μην επαναλάβουμε μαζί με υπική βούθεια, καθώς και άλλης παρόμοιες επισκέψεις σε διάφορα Ιδρύματα.

Σήμερα η Χορωδία υποστηρίζεται από την πρόεδρο του Σ.Σ.Ε.Θ. κ. Γιάννα Μητρίση - Χρουσαπλά και τα μέλη του Δ.Σ. Πάντα νοιώθουμε την ανάγκη να εκφράζουμε τις ευχαρι-

σίες μας στον πρώον πρόεδρο κ. Σαρρή Ευάγγελο, στην νυν πρόεδρο κ. Γιάννα Μητρίση - Χρουσαπλά και τα μέλη του Δ.Σ., γιατί η υπική και πθική βούθειά τους προς εμάς είναι σημαντική και απαραίτητη προϋπόθεση για την καλή πορεία της Χορωδίας.

Το ρεπερτόριο της χορωδίας περιλαμβάνει έργα σύγχρονων Ελλήνων και ξένων συνθετών, παραδοσιακά τραγούδια, Θρησκευτικούς ύμνους και άλλες μουσικές δημιουργίες.

Σκοπός της χορωδίας είναι η αποκατάσταση της χορωδιακής μουσικής ως μέσο διαπαιδαγώγισης και αναβάθμισης της ποιότητας της ζωής μας, η συμμετοχή μας στα πολιτιστικά, μουσικά και πνευματικά δρώμενα της πόλης μας, αλλά και άλλων πόλεων, η προβολή του Συλλόγου μας και το σημαντικότερο η σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των συναδέλφων και η επικοινωνία μεταξύ τους. Περιττεύει να πούμε πόσο ωραία νοιώθουμε, εμείς τα μέλη της χορωδίας κατά τη διάρκεια της πρόβας και θα θέλαμε και πάλι να σας θυμίσουμε ότι έχουμε ανάγκη από νέα μέλη, προσκαλώντας σας να γίνετε και σεις μέλη και να συμμετάσχετε σ' αυτήν την ωραία σχέση αλληλεγγύης και επικοινωνίας.

Το πρόγραμμα του 2007-2008 περιλαμβάνει την γιορτή των Αγίων Νοταρίων, την εφημένη μας στο Φεστιβάλ του Ο.Τ.Ε. στα πλαίσια των Δημητρίων στις 11-11-2007, ημέρα Κυριακή, 11 π.μ. στην αίθουσα τελετών του Α.Π.Θ., τη Χριστουγεννιάτικη γιορτή - συνάντηση με άλλες δύο ή τρεις Χορωδίες άλλων Νομών της περιφέρειάς μας, ούτως ώστε να επικοινωνήσουμε με τους συναδέλφους της Επαρχίας, καθώς επίσης και άλλες συναντήσεις μέσα στο 2008 και μην ξεχνάτε ότι η παρουσία σας στις άνω εκδηλώσεις είναι πολύ σημαντική για όλους μας.

Ελληνοτουρκική φιλία στο Σύλλογο

Το Νοέμβριο του 2007 επισκέφθηκε το Σύλλογο της Θεσσαλονίκης ο Συμβολαιογραφικός Σύλλογος Αγκυρας, με επικεφαλής την Πρόεδρό τους κυρία Handan Beycam.

Μια πολυυπλοθής ομάδα περίπου 50 ατόμων επισκέφθηκε τη Θεσσαλονίκη και άλλης ελληνικές πόλεις και είχαμε την ευκαιρία να τους γνωρίσουμε, να ανταπλάξουμε απόψεις για επιστημονικά και άλλης φύσεως θέματα.

Οι Τούρκοι συνάδελφοι γιόρτασαν στη Θεσσαλονίκη την Εθνική τους γιορτή και προσκάλεσαν το Δ.Σ. του Συλλόγου μας για να γιορτάσουμε μαζί τους.

Οι δύο Σύλλογοι αντάπλαξαν δώρα και προσκλήσεις.

Διαπίστωση: Μας απασχολούν περίπου τα ίδια θέματα.

Το πέρασμα από τη Μαδρίτη τον Οκτώβριο δεν αφορούσε μόνο την παρουσίαση των δύο θεμάτων του συνεδρίου ή τη συναγωγή συμπερασμάτων. Ήταν κυρίως ένα μεγάλο σχολείο, μια μεγάλη ευκαιρία να δούμε συμπεριφορές, παρουσίες, χειρονομίες και πράξεις, να ακούσουμε σχόλια, στόχους, προβλήματα, παράπονα, εντυπώσεις. Και όλα αυτά από παντού, από όλες τις γωνίες της γης, χωρίς εσωστρέφεια. Συνέδρια τέτοιας εμβέλειας είναι βέβαιο ότι δε θα βοηθήσουν κανένα συνάδελφο που τα παρακολούθησε, στην καθημερινότητά του. Θα μας βοηθήσουν όμως όλους μαζί, να προτείνουμε κάπι καινούργιο, να ζηλέψουμε κάπι άλλο και να προσπαθήσουμε να το κάνουμε πράξη στην ελληνική συμβολαιογραφία. Σ' αυτό το «διαδικτίωθείτε» θα πίθελα να αναφέρω συγκεκριμένα γεγονότα που άκουσα, είδα και διάβασα και πραγματικά ζήλεψα και που αν μη τι άλλο, μας καλούν να διαδικτίωθούμε.

ⓐ Τον περαισμένο Μάρτιο (2007) πραγματοποιήθηκε στην Ισπανία δημοσκόπηση που αφορά το συμβολαιογράφο και το πλειούργυμά του σε δείγμα εθνικό, 1.207 ατόμων, ηλικίας 18 ετών και πάνω. Παρόμοια δημοσκόπηση είχε πραγματοποιηθεί και πριν από δέκα χρόνια. Τόσο η πρώτη όσο και η τελευταία δημοσκόπηση έδειξαν καθαρά α)ότι το κοινό εμπιστεύεται το συμβολαιογράφο, υπάρχει και το πλαϊκό ρητό «το είπε και ο συμβολαιογράφος», β)ότι η παρουσία του αποπνέει σιγουρία και ασφάλεια στους συναθλιασσόμενους και γ)ότι το κοινό εκτιμά τα τεχνολογικά εργαλεία που χρησιμοποιεί. Η δημοσκόπηση αυτή επιβεβαιώνει ότι ο κόσμος αποδέχεται και εγκρίνει όλες τις μεταρρυθμίσεις που έγιναν στο συμβολαιογραφικό πλειούργυμα, μέσα στη δεκαετία. Η μοναδική κριτική νότα στα αποτελέσματα είναι η πληρωμή του συμβολαιογράφου: οι ερωτηθέντες δεν γνώριζαν σε τι ακριβώς αντιστοιχεί το ποσό που κάθε φορά πληρώνουν στο συμβολαιογράφο. Σε κάθε περίπτωση όμως, ο βαθμός του κοινωνικού γούτρου του συμβολαιογράφου παραμένει ξεχωριστός για τους ισπανούς, ακριβώς κάτω από το Στέμμα και την Αστυνομία (όσον αφορά το βαθμό της εμπιστοσύνης που εμπνέει).

ⓑ Σε συνέντευξή του στο νομικό περιοδικό iuris o Jose Marqueno, Πρόεδρος του Γενικού Συμβουλίου Ισπανικής Συμβολαιογραφίας, απαντώντας σε ερώτηση του περιοδικού για το αν ο παρών αριθμός των συμβολαιογράφων είναι ικανός για να παρέχει τις υπηρεσίες που χρειάζεται το κοινό, απάντησε ότι μόνον η Κυβέρνηση είναι αρμόδια να αποφασίσει τον αναγκαίο αριθμό για να καθίψει τις ανάγκες της ισπανικής κοινωνίας. Επισήμανε δε ότι όπλο της συμβολαιογραφίας αποτελεί η εφαρμογή των νέων τεχνολογιών που μπορεί να επεκτείνει σε μεγαλύτερη τοπική κλίμακα τις παροχές του συμβολαιογράφου και ότι η εφαρμογή των νέων τεχνολογιών έγινε στη χώρα του με προσπάθεια και πειθαρχία από όλους τους συμβολαιογράφους.

ⓒ Σε έντυπο που μοίρασε κατά τη διάρκεια του συνεδρίου η ισπανική συμβολαιογραφία, αποκλειστικά και μόνο για την προβολή της χρήστος και εφαρμογής των νέων τεχνολογιών από τους ισπανούς συναδέλφους, η κεντρική ιδέα συνοψίζοταν σε μια πρόταση: «το μέλλον είναι πια παρόν σε όλα τα συμβολαιογραφεία». Αυξάνεται ολοένα η συνεργασία συμβολαιογράφων – δημόσιας διοίκησης και συμβολαιογράφων – τραπεζών και άλλων πιστωτικών οργανισμών, ώστε ο συναθλιασσόμενος να διευκολύνεται στην πληρωμή φόρων και τελών, στη δήλωση κάθε μεταβολής στο Ληξιαρχείο, στο Κτηματολόγιο, στα Υποθηκοφυλακεία, στις υπηρεσίες

και μπτρώα Εταιρειών και Εμπορίου ακόμη και στη λήψη δανείων με προσωπική ή εμπράγματη ασφάλεια.

Το συμβολαιογραφικό πλειετρονικό έγγραφο χρησιμοποιείται από το 2003 στην Ισπανία και διευκολύνει τις συναθλιαγές ανάμεσα σε διαφορετικούς τόπους, με την εξοικονόμηση χρόνου και κόστους. Αποτέλεσμα αυτού, είναι να πλειτουργούν όλα τα συμβολαιογραφεία της χώρας «ως ένα», έχοντας τη δυνατότητα στιγμιαίας μεταφοράς και διαβίβασης πλειετρονικών εγγράφων, με ασφάλεια και σιγουρία.

Ενδεικτικά, μερικές από τις προσφερόμενες από το συμβολαιογράφο υπηρεσίες μέσω διαδικτύου είναι: η πληρωμή φόρων μεταβίβασης, δωρεών και κληρονομιών, δήλωση απλαγής κατοικίας, αναδρομή στα δεδομένα και στοιχεία του κτηματολογίου και λήψη πιστοποιητικών κτηματολογίου, λήψη πιστοποιητικών θανάτου, γέννησης, περί ύπαρξης διαθήκης, αποστολή συμβολαιογραφικών πράξεων για εγγραφή στα Μητρώα του Υποθηκοφυλακείου και των Υπηρεσιών Εμπορίου και τηλεματική λήψη αντίστοιχων πιστοποιητικών εγγραφής.

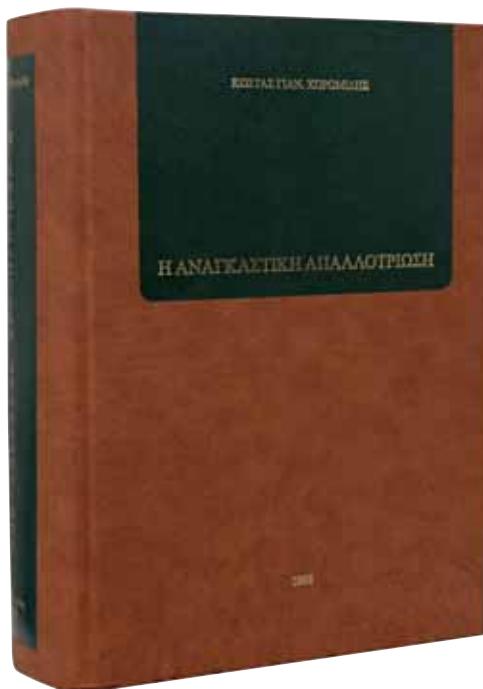
Δάνεια ON LINE: Με την υπογραφή της σύμβασης δανείου από το δανειολήπτη, ο συμβολαιογράφος επιβεβαιώνει άμεσα το γεγονός με πλειετρονική οδό στην αντίστοιχη τράπεζα, η οποία και πιστώνει το ποσό του δανείου σε πλογαριασμό του δανειολήπτη.

ΑΒΑΚΑΣ www.notariado.org/abaco: Υπηρεσία γενικού ενδιαφέροντος του Εθνικού Συμβουλίου Συμβολαιογραφίας, μέσω της οποίας, ο καθένας, οπουδήποτε και αν βρίσκεται, μπορεί από τον υπολογιστή του να λάβει γνώση των δεδομένων και όρων των διαγωνισμών που προκηρύσσονται από εταιρίες και έχουν κατατεθεί σε οποιοδήποτε συμβολαιογράφο της χώρας.

Ακούγοντας και διαβάζοντας ρόλους και διαδικασίες παρόμοιους με αυτούς που προαναφέρθηκαν, αντιλαμβάνεται κανείς ότι η κάθε επαγγελματική και κοινωνική ομάδα προστατεύεται και προβάλλεται κατ' αρχήν από μόνη της, από προσπάθειες που ξεκινούν και εφαρμόζονται από την ίδια. Οι προσπάθειες αυτές προτείνονται από το εσωτερικό της, εξελίσσονται και διαμορφώνουν μια εικόνα προοδευτική ή στάσιμη, σύγχρονη ή απαρχαιωμένη για τη συγκεκριμένη τάξη επαγγελματιών και κατ' αυτόν τον τρόπο αποκρυσταλλώνεται ο ρόλος της τάξης αυτής στην κοινωνία. Η διαδικασία θέμει χρόνο, όχι όμως και πολύ. Αρκεί να γίνει η αρχή, γιατί η συνέχεια στην εποχή μας προχωρά πολύ γρήγορα ...

**ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
ΧΟΡΟΜΙΔΗ**

**Η ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ
ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ**

Κυκλοφόρησε και η τέταρτη έκδοση του βιβλίου του δικηγόρου Θεσσαλονίκης κ. Κωνσταντίνου Χορομίδη «Η Αναγκαστική Απαλλοτρίωση». Η μέχρι τώρα αποδοχή, από το νομικό κόσμο, της μεγάλης προσφοράς του συγγραφέα, στον τομέα της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης προοιωνίζει, άριστη έκβαση και για την τέταρτη αυτή έκδοση. Το βιβλίο του κ. Χορομίδη, έχει καθιερωθεί πλέον *as sine qua non* της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης.

Το συνταγματικώς κατοχυρωμένο δικαίωμα της ιδιοκτησίας και της προστασίας του, αποτελεί, το ένα εκ των δύο βάθμων, το άλλο είναι η ελευθερία, επί των οποίων εδράζεται το δημοκρατικό πολίτευμα της χώρας. Αλλά οι αληθεπάληθητες παρεμβάσεις της πολιτείας, οι διακυμάνσεις της νομολογίας και προπαντός της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), προς το οποίο επιβάλλεται να προσαρμόζονται οι αποφάσεις των Ελληνικών Δικαστηρίων, διαμορφώνουν ένα συνεχώς εξελισσόμενο κινούμενο πεδίο, που ο μεθετικός και εφαρμοστής του δικαίου, δεν μπορεί να είναι ασφαλής, εάν δεν γνωρίζει και την τελευταία πλέξη. Την ανάγκη αυτή με την παρούσα νέα έκδοση, καθίπτει το βιβλίο. Εξάλλου και τους συμβολαιογράφους, ο κορμός ενασχόλησης των οποίων τυγχάνει η ιδιοκτησία και η αναγκαστική απαλλοτρίωση, προφανώς ενδιαφέρει πολύ το βιβλίο.

Είναι περιπτό να τονιστεί η μεθοδικότητα χειρισμού της ύλης, η σαφήνεια των αναλύσεων των επί μέρους αναφυομένων προβλημάτων και η εποπτεία εν γένει. Πρόκειται για ένα ένοχο επιστημονικό και πολύ χρήσιμο βιβλίο.